
Med Sol og megen Glæde

Prosa af

Kaj Munk

Udgivet i 2019. Teksten må i denne form frit benyttes med angivelse af Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet, som kilde.

Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet.

Indhold

Metadata om værket	6
Titel	7
1908	12
Tro blot paa Gud.	12
1906	13
Du er ej længer Satans Træl.	13
Erik og Karen.	13
»En Fremtidskrig«.	18
1910	24
Struensee.	24
1911	27
En Dag i Sommerferien.	27
Det franske Hof paa Ludvig den Fjortendes Tid.	28
Hvad foregaar der i Kirken?	29
1912	31
Min Elskede.	31
En Bondegaard.	32
Hvorledes jeg tilbragte min Fødselsdag.	33
Et Marked.	34
De tre vise Bramansønner og den ene kloge.	35
1913	37
Opager ⁸ / ₁₀ 13.	37
Skoven og Skovbunden ved Foraarstid.	39
Kl. 2-3.	40
Paa Gangen.	42
Hvilket Land jeg helst vilde se, og hvorfor.	42

I Skoven her i Sommeraftenstunden.	43
Tak for de 17 Aar.	44
De talte om Broderkærlighed.	45
Glemte af Slægten.	46
1916	48
Og havde I givet mig Lov til at gro.	48
For og imod Spiritusforbud.	49
Efter Salget af de vestindiske Øer.	50
Hvorfor og hvorledes mindes et Folk de store Begivenheder i dets Historie? . .	51
1917	52
Hvis Mor døde nu!	52
Ak, Hjerte 1	52
Bort fra dette	55
1919	58
Og lunefuld som en drilsk April.	58
To gamle Venner drøfter Ungdomsminder ved en Romtoddy.	58
Nix pille.	61
1920	63
Hverken — Eller — Men.	63
I Nurnberg.	64
1921	66
Udflygt.	66
Lidt Oprejsning	67
Med uhyre Vidensmasser.	68
1922	69
Lise.	69
Adonis.	69
En dansk Student.	70
Naar vor lille Klokker.	72
1923	74
Hvad er Kristendom?	74
Huskeseddel over, hvad Evangeliernes Kapitler handler om.	74
1925	78
„Menneskenes Rige“.	78
Vi ønsker for det første —	82

1926	84
Teologen Georg Brandes.	84
1927	87
Naar Kongen kommer.	87
1931	95
Far og Søn.	95
1932	101
Tro.	101
Kortner og Jannings i »Patriot«.	103
1941	108
Var ikke det i Gaar?	108
Ved Mors Død.	109
1942	112
For Livets Herre knæl.	112
Til Baade.	113
Den Gud, der lod Blomster.	114
Af Jordens Gaver.	115

Kilde Munk, Kaj, 1942. *Med Sol og megen Glæde*, København: NYT NORDISK FORLAG, ARNOLD BUSCK.

MED SOL OG MEGEN GLÆDE

Kaj Munk

MED SOL OG MEGEN GLÆDE

NYT NORDISK FORLAG

ARNOLD BUSCK

MED SOL OG MEGEN GLÆDE

AF

KAJ MUNK

NYT NORDISK FORLAG

ARNOLD BUSCK

KJØBENHAVN 1942

Omslagstegning af

PETER HOLM

1—5 Tusind.

BIANCO LUNOS BOGTRYKKERI A/S

KØBENHAVN

Sammen med Udsendelsen af mine Erindringer har mit Forlag ment det hensigtsmæssigt at udgive nogle Prøver af, hvad jeg gennem alle mine Aar fra mit ottende til mit fireogfyrrende har skrevet, for at give mine trofaste Læsere Lejlighed til at følge med i, hvorledes jeg ikke har udviklet mig.

Kaj Munk

1908

Tro blot paa Gud.

Tro blot paa Gud,
og gør hans Bud,
driv Slangen fra dit Hjerte.
Om ej i Aar
jeg Maalet naar,
bestandig gaar
jeg dog foruden Smerte.

Thi hvad er Nød
ja, selve Død,
naar Krist sit Blod har givet.
Men hvad er Nød,
og hvad er Død,
naar højt det lød:
»Du vaagner op til Livet.«

1906

Du er ej længer Satans Træl.

Du er ej længer Satans Træl,
hvi klager du saa højt, min Sjæl,
hvi vil du ikke tie?
hvis Guds Velgerning gaar i Glem,
saa tænk da blot paa Bethlehem,
paa Jesus og Marie.

Ja, Jesus, Jordens bedste Skat,
han lod sig føde Julenat
at frelse dig fra Døden.
Langfredag udgød han sit Blod,
men atter herligt han opstod
i Paaskemorgenrøden.

*

Erik og Karen.

Den rige Møller Jensen han var saa grusom vred
han væltede hver Stol og slog hver Flue ned,
saa saa han paa sin Datter alt med et bistert Blik,
men kun fra hende Taarer og Grædesuk han fik.

Anden Fireliniersafdeling.

»Nej det er dog det værste, som jeg endnu har kendt,
At denne Smede-Erik han efter dig har rendt;
hans Fader er saa fattig, som Kirkerotten er,
og Smede-Erik mener, han tage kan enhver.« —

Tredie.

Da Mølleren var færdig med Tordentalen sin,
han saa hen paa sin Datter, som var saa smuk, saa fin,
vidunderskøn og herlig, at ingen Tulipan
og Rose overstraale i Skønhed hende kan.

Fjerde.

Hun løfted' op sit Hoved og sagde med et Smil,
som glimtede af Taarer, af Stundens Smertepil:
»Ja, det at være fattig er da slet ingen Skam
og, hør mig, kære Fader, jeg elsker elsker ham!« —

Femte.

Da Møll'rens Øren hørte hvad »Venuses Figur«
udtalte, nær han havde besvimet sig en Tur.
»Men,« tordned' han forfærdet, »men, Karen, er du gal?
jeg ej mit ja vil give, I aldrig giftes skal!«

Sjette.

Og Maanen skinned herligt paa Bækkens Sølvrand,
og Faarene de græssed med Faarenes Forstand;
tre store Træer skygged' hen for en lille Bænk;
men nu de fleste Sjæle var gaaede i Seng.

Syvende.

Da høres sagte Fodtrin, og Smedens yngste Søn
med Øjnene de klare saa yndig, rank og skøn
han træder frem og sætter sig mildt paa Bænken ned
alt mens hans Øjne hviler paa Bækkens ene Bred.

Ottende.

Der sidder han saa stille en fem Minutters Tid
hensynker bort i Tanken, den, om hans Pige blid,
og denne hans udvalgte er Møll'rens Datter jo,
som engang har ham lovet sin Ære og sin Tro.

Niende.

»Godaften, kære Erik!« da lød det pludseligt
saa blødt som Feers Røster, man sjældent hører sligt.
— »Godaften, kære Karen!« saa lød hans blide Svar,
»o, svar mig dog, min elskte, hvad sagde saa din Far.«

Tiende.

»Først blev han jo som greben af Raseriets Aand
han slog for mig i Bordet alt med sin store Haand
og mens han skreg jeg tænkte: »Galeanstalten faar
snart en Patjent vist mere« — du mig vel nok forstaar?«

Ellevte.

»Jovel, min egen Pige, du Skønhedens Figur —;
men lad i Maaneskinnet os gaa en liden Tur,
hvad siger du om Parken? — den er saa herlig nu.«
»Ak, ja, min kære Erik! jeg siger jo som du.«

Tolvte.

I deres Elskovstanker de rejste sig igen
og kom i Elskovstale tilsidst til Parken hen.
De lagde ikke Mærke til en bestemt Person,
som ligned' Møller Jensen, den arrige Patron.

Trettende.

Med Kæppen udi Haanden han listed' efter dem,
med Huen pænt paa Øret han kom saa sagte frem;
han mumlede forbitret: »Nu har jeg ham paa Ram,
og snart skal jeg en Lussing med Kæppen give ham.«

Fjortende.

—Ung Karen hun i Græsset saa gladelig sig smed
mens Erik han sig satte ved Parkens Demantsbred,
han bøjed' sig bagover og hvisked' lidt paa Trods:
»Der kommer skam den gamle! gid Listen hjælper os!«

Femtende.

Lidt sad de saa og talte oplyst ved Maanens Lys,
han bøjed' sig tilbage og hende gav et Kys,
da vrælede den gamle: »Du er en glæp... glæp... glæp...«
og gav ung Erik Slaget alt med sin gode Kæp.

Sekstende.

Det vakled' for ung Erik, der lød et Klask, et Plask,
han følte sig fortunlet og — om han end var rask —
han naa'de ikke Bredden, men svandt i Vandet hen,
mens stakkels Karen hulked': »Farvel min elskte Ven!«

Syttende.

»Hold inde med den Hylen! han hytter sig vel nok;
han hører til den raske, den evigsnilde Flok. —«
Den gamle og hans Datter de gik fra Skoven væk;
men Mølleren han følte alligevel lidt Skræk.

Attende.

Da saa de vel var borte og Maanen skinned' kun,
da kom den alvorfulde, højtidelige Stund,
da viste sig en Stribe og se, ung Eriks Krop
den svømmed' over Vandet og krøb paa Bredden op.

Nittende.

Og Sjælen var i Kroppen, det er jeg sikker paa,
og hver en Stjerne blinkede paa Hvælvingens Blaa
og Maanen, ja, den grinede, den var paa Spøgen med
mens Erik greb sin Hue, stak den i Vandet ned.

Tyvende.

Se, lidt derfra en Tornebusk sig mægtig bredte ud,
udsendte alle Vegne en Kvist med Blad og Skud;
bag den sig smed ung Erik og lo saa lunt derved
mens Maanen skinned' herligt paa Parkens Sølvbred.

Enogtyvende.

Da Møll'ren og hans Datter kom hjem fra deres Tur
de gik saa pænt i Sengen bag deres gode Mur,
snart hented' Søvnens Karen, men Møll'ren vaagen laa,
men da to Timer gaaet var, han op af Sengen staa.

Toogtyvende.

Til Smedens løb han over og Smeden traf han der
han stønned' helt forfærdet: »Er Erik ikke her?«
— »Ak, nej!« saa svared' Smeden, »da Klokken den var ti,
da gik min yngste hjemmefra og han gik Jert forbi.«

Treogtyvende.

Da løb i Underbukser til Parken hurtig ned
vor gode Møller Jensen og sig i Angest vred.
— »Min Gud! er jeg da Morder? der flyder Huen jo!
ak! hvis du kom tilbage, du fik min Datters Tro.«

Fireogtyvende.

Da rejste sig fra Busken ung Erik hastig op
i fulde Legemshøjde med Sjæl og saa med Krop.
— »O, holder du dit Løfte? faar jeg din Datters Tro?«
Da svared' Møller Jensen: »Jo, ja, i Sandhed, jo!«

Femogtyvende Fireliniersafdeling.

Og Brylluppet blev holdet i Stads og Finheds Skik;
ung Erik han en Kone og en god Slump Penge fik.
De to tog fat paa Livet saa frejdige i Hu,
og hvis de ej er døde, saa lever de endnu.

Moral.

Thi raader jeg hver Møller, der bor i Danmarks Land
paapasse at ung Erik han ikke gaar i Vand
og saa paa denne Maade at ta' hans Datters Tro.
Det raader jeg hver Møller i Danmarks Lande jo.

*

Af

»En Fremtidskrig«.

Tyrkiet. 1.

Tyrkiet er et muhameddansk Land, og Tyrken er et grusomt Folk som dræber og forfølger de Kristne paa en forfærdelig Maade. Som intet levende Menneske, der har alle 5 Sanser, kan tænke sig hvilken Smerte det maa være for et stakkels græsædende Dyr (bortset Elefanten) at være i Løvens Klør, saa kan ej heller noget Menneske tænke sig, hvor rædselsfuldt det er for de kristne Folk, at være i Tyrkernes pinende Gab (thi hele Lande tager Tyrkerne og undertvinger Folkene, tvinger dem til at tro paa Muhamed og lyde denne falske Regelion).

Forberedelse til Krigen. II.

Der blev forøvet et Blodbad i Armenien. Den engelske Konge, der var en mild kristen og ligefrem Mand, truede Sultanen med Krig, hvis han oftere anrettede et saadant Blodbad. Muhamed 9. var fuldstændig glad ved Truslen. Han lod Skibene gøre sejl-klare og rustede en Hær i al Hemmelighed for at Hæren kunde falde over Englænderne og slaa dem, før de rigtigt fik samlet sig.

Hemmeligheden blev opdaget af en ung dansk General ved Navn Gylden. Han, som var af et elskværdigt Ydre, ung og slank, mild, skøn og fædrelandskærlig og meget modig, var paa en Rejse i Tyrkiet.

Sammensværgelser. III.

Saa snart England fik at vide om Tyrkernes lumske Overfald, blev det i høj Grad forskrækket. Danmark sendte Bud til England og lovede det, at naar Tyrkerne engang vilde styrte sig frem, skulde der staa en dansk Hær rede til at tage mod Tyrken; de to Konger, Danmarks og Englands, svor hinanden, at de vilde holde sammen i Mod- og Medgang, i Liv og Død.

Sammensværgelser fandt stadig Sted. En fandt Sted mellem Tyrkiet, Rusland, Tyskland og Østrig. En anden mellem Holland, Belgien, Portugal og England, en tredje mellem Irland, Svejts, Sverrig og Italien.

Krigens Begyndelse. IIII.

Udrustningerne i Sjællands Stift. Der var stor Uro i hele Sjællands Stifts Befolkning. Nogle skreg, at Danskerne ikke kunde være bekendt at have en Tyran til Konge, en Tyran, som søgte at styrte hele Danmark. Andre raabte, det var en uretfærdig Krig og fortalte højt og tydeligt, de holdt med Tyrkerne. Atter andre mente, det skulde være fri Villie om man vilde »til Kamp mod Tyrken eller ej« og endelig var der dem, der paastod, at man skulde lyde Kongen og Fædrelandet. Regeringen brød sig dog ikke om Sjællændernes Meninger, men kaldte mange kraftige unge Mænd til Soldater og lod 20000 Mand opstille i København, 500 paa Amager, 200 paa Saltholm, 300 paa Møen, Sprogø fik 75, Bornholm fik i Svaneke 100 og i Rønne 200 Mand og Færøerne 100 Mand.

Lolland-Falsters Stifts Udrustninger. I Lolland var Meningerne næsten eens; nemlig at lægge det i Regeringens Hænder og tavs gøre, hvad Kongen bød. I Falster var Meningerne ogsaa for det meste eens; nemlig at gøre Revolution mod Kongen »som søgte at styrte Danmark«, og Falsters Beboere og Vendelboerne var de eneste, der turde tale højt om Revolution. Lolland fik 800 og Falster 200 Mand. *Fyns Stifts Udrustning o.s.v. o.s.v.*

— — — *Krigens Begyndelse.* Tyskland fik Sverrig til at gaa mod Danmark. Svenskerne sejlede over Kattegat og gik i Land Syd for Skagen; fra Skagen gik de til Aalborg, derfra til Hobro, derfra til Silkeborg og blev der for at vente paa Tyskerne. Disse var gaaet til Fredericia, derfra til Horsens og vilde gaa derfra til Silkeborg. Men imellem Horsens og Silkeborg styrtede General *Dubs* Folk over dem og der udspandt sig en rasende Kamp. Da Svenskerne hørte Skuddene skyndte de dem for at komme Tyskerne til Hjælp. De naaede dog ikke langt, for *Gylden* faldt over dem og tog dem alle til Fange. Saa skyndte *Gylden* sig at komme Dub til Hjælp og efter en hidsig Kamp led Tyskerne et slaaende Nederlag. Paa samme Tid tabte England to Kampe. Saa skyndte General *Gylden* sig til England for at hjælpe dette.

General Gylden. V.

Saa snart vor Ven havde naaet England, fik han en Hær og sejlede med den til den tyrkisk-græske Halvø. Han gik i Land ved Konstantinopel og indesluttede Byen fra alle Sider. Det var en Morgenstund, at Tyrkerne prøvede det første Udfald. Mændene myldrede frem. Kampen blev rasende. Man hørte Skrig af saarede, Smæld fra Revolverne, Sus af Sablerne, Dødssuk, Befalingerne, Spot, Eder og Forbandelser, Trusler, Skældsord og endelig disse Bum Bum fra Kanonerne.

Endelig efter 8 Timers Kamp trak Tyrkerne sig tilbage. Men da Gylden hørte, det stod daarligt til i England, maatte han sejle ad Storbritannien og Irland til.

I Tyrkiet. VI.

Et Aar gik hen; men 27. August 19 .. sejlede en tyrkisk Flaade fra Konstantinopel ud i Marmorhavet, gennem Strædet ved Dardanellerne, ud i Akipelagen, derfra i Middelhavet, gennem Strædet ved Gibraltar, ud i Atlanterhavet, ind i Kanalen og — overgav sig. General Gylden laa med sin Flaade bag den nordligste af de normanniske Øer og har styrtet sig over Tyrkerne da de kom.

Danmark. VII.

Vi Danske havde to udmærkede Førere foruden Gylden, nemlig General Dub og Admiral Sejrvant. Dub maatte passe forfærdelig paa til Lands og Sejrvant forfærdelig paa til Vands. Den 6. August 19.. udspandt der sig en rasende Kamp mellem en tysk Flaade og Sejrvants. Tyskerne gik paa med et rasende Mod. Sejrvants prægtige Skib Løven var kommen i Kamp med 7 Skibe. Men det endte med, at det ene store tyske Krigsskib efter det andet skyndte sig at komme af Sted. — Paa samme Tid som denne Kamp stod, faldt en norsk Hær ind i Tyskland og vandt flere glimrende Sejre. Saa tabte dette Land Taalmodigheden og sendte en Skrivelse til Rusland og Tyrkiet:

O Czar af Rusland, Sultan af Tyrkiet!

Har I holdt eders Løfte? har I hjulpet mig mod, hvad ydre Fjender af Farer og Genvordigheder har voldt mig. Nej; I est Løgnere, og fordi I est det, vil jeg ikke holde med eder. Fred vil jeg have hvad det saa end skal koste. Saaledes skriver fuld af Harme og Vrede

Kejseren af Stormagten Tyskland.

Derefter skrev han til Danmark:

O Dannerlands Konge!

Hvis jeg paa rimelige Vilkaar kan faa sluttet Fred, gør jeg det gerne. Efter de Sejre du, o Danmarks Konge, ved Hjælp af dit, o danske Konge, trofaste Folk, har vundet er Slesvig vel for lidt men ved at jeg betinger mig nogle Ting kan Freden vel nok blive sat igennem uden større Tab af Land.

Saaledes skriver den fredønskende

Kejser af Stormagten Tyskland.

Svaret fra det danske Rige lød saaledes:

Kejser af Tyskland!

Vi (den danske Regering) slutter Fred paa den Betingelse, at du sammen med os vil gaa mod Rusland og Tyrkiet og tilbagegive os Sønderjylland. Det skriver

Danmarks Konge.

Men Kejseren, som ønskede Fred, svarede at han vilde slaa 4 Slag og saa se at faa Fred. Tyrkiet blev i disse Dage næsten helt tilintetgjort. Bosnien, Serbien, Rumænien, Montenegro og Bulgarien, som havde staaet under Tyrkiet, rev sig løs eller blev erobrede af andre Lande.

Nærmere Forklaring. IIIA.

Nu maatte Tyskland slutte sig til Danmark og gaa med England mod Tyrkiet. I de første 3 Slag knustes Tyrkiets Magt; i det fjerde Slag gjorde man et Indhug i Østerrig og erobrede dets Stykke af Polen. Nu sluttede Rusland Fred og gav ogsaa sit Stykke af Polen. Men da Polakkerne truede Kejseren af Tyskland, gav ogsaa han sit Stykke af Polen. Saaledes var Polen samlet til et Rige igen.

Gyldens Kamp mod Tyrkerne. IX.

Her beskrives Gyldens Overfald paa Tyrkernes Flaade. »I Dag skal Generalen prøve, hvad det er at være Admiral.« Flaaden knuses og overgiver sig.

Et Snigmord. X.

Sultanen snigmyrdes.

Et Brev fra Sverrig. XI.

Sverrig trækker sig ud af Kampen, betaler 20000 Kr., og Skaane, Halland og Bleking.

Den 25. December. XII.

Danskernes Kampsang:

Danske, frem
Kæmp for Fædrelandet
For jert Hjem
Og saa ej for andet
Bare frem
Kæmp for Danmarks Ære
Husk paa dem
Der er dine kære
Derfor frem
Alle danske Kæmper
Fremad, frem
Modet ej I dæmper.
Frem ja frem.

Efter Kampen synger Danskerne:

Tak o Herre for din Naade
Tak for du os Sejren gav
Du som alle Steder raade
I hvert Land og i hvert Hav
Dig, o Herre, tyr vi til
Du os ene frelse vil
Du den sidste er og første
Efter Livets Vand vi tørste.

Og da Hæren rykkede ind i Hovedstaden, sang den:

Gud Fader i Himlen var med med sin Aand
Og Sejren han lagde i Danskernes Haand
Og derfor den treenig Gud i Himlen :, være lovet:,

Konstantinopels Fald. XIII.

England sendte nu en stor Hær under Anførsel af General John Brovn og Admiral Gylden. Grækenland sendte en lille Hjælpehær, Danmark ligeledes, flere Tyrkere sluttede sig til Fjenderne. Samtidig gik der Ild i flere Bygninger i Hovedstaden. Serailet brændte.

Man spiste til sidst Insekter og alle Slags andre Dyr. Men pludselig rykkede Kineserne og Japanerne frem, naaede Belejringshæren og faldt den i Ryggen. John Brovn blev haardt saaret og maatte bæres ud af Kampen. Gylden blev ogsaa saaret; en Kugle susede ind i hans højre Arm. Tyrkerne myldrede ud og deltog som rasende i Slaget. Da lød det pludselig bag den kinesisk-japanske Hær:

Norge det har staaet længe
og det staar endnu.

Det kom som et Tordenskrald, og i samme Nu stormede en Flok Nordmænd frem, huggede som rasende om sig, veg ikke et Skridt tilbage, bestandig frem... Da hylede Kineserne ligesom Japanerne at de vilde have Fred, og de fik den med det samme.

Lidt efter gik den norske Hær i Spidsen for den anden ind i Konstantinopel. Sejren var vunden. Til Danmark hørte nu: Skaane, Halland og Bleking samt Sønderjylland, Polen var atter samlet til et Rige, Grækenland havde staaet sig godt; men Tyrkiet — der var intet muhameddansk selvstændigt Rige mere i Europa.

Et Selvmord og Slutning. XIV.

Hurtig blev Freden sluttet. Men Sultanen var forsvundet. Saa en Dag fik Politiet i London fat paa en meget durkdreven Indbrudstyv. Han blev sat i Fængsel og undersøgt og her viste det sig at det var den meget eftersøgte Sultan. I Fængslet rev han imidlertid sin Skjorte i smaa Strimler, bandt dem sammen og kvalte sig med dem. De sidste Ord er, at Freden lagde sin Velsignelse over alt og Lykken spirede alle Vegne.

*

1910

Stil om:

Struensee.

Struensee i Danmark. Henimod 1770 gjorde den da næsten sindssyge Konge, Kristian VII, en Rejse til Tyskland, hvor han traf Struensee. Det var en slank og smidig tysk ung Læge, der saa fulgte med til Danmark efter ganske at have vundet Kongens Hjerte. I Danmark saa han for første Gang Dronningen, Karoline Mathilde. Hvor mon det kan være, at Struensee stiger saa utroligt? Allerede i 1770 faar han Bernstorff bort, bliver Kabinetminister, Greve og bliver Kongens fortrolige — eller fortroligste Ven og Raadgiver, hvilket vil sige, at han styrer Danmark? Ak, det er fordi, at Dronningen har forelsket sig i ham! Og denne hans Regering varede dog kun i 16 Maaneder.

Der blev selvfølgelig udstedt en Bunke Love, og disse Struensees Love kom i en frygtelig Huj og Hast; af de 600, som han fik udstedt, er der flere, som er meget gavnlige; men Struensee levede — ligesom fordem Christiern II — før sin Tid. Torturen af skaffede han; den bestod i, at Folk ved Forhør blev pisket til at bekende noget, hvadenten de havde, eller ikke havde gjort det. Han fik indskrænket Hoveriet til et bestemt Antal Dage og vilde sikkert helt ha' frigjort Bønderne, hvis han ikke var blevet forhindret ved, at hans Hoved faldt af Skuldrene. Trykkefrihed fik han foranstaltet; thi det var en Betingelse, mente han, for, at Mennesket kunde have aandelig Frihed. Han afskaffede en Bunke Helligdage som St. Hansdag, Hellig-tre-Kongersdag o. m. fl. — dem slog han sammen til Store Bededag —. Styrelsen fik han gjort simplere og hurtigere, og han indførte Besparelser i Statens Pengevæsen. Af skadelige Ting, som han fik lavet, maa Tallotteriet nævnes.

Se nu! i 16 Maaneder havde Struensee altsaa faaet: afskaffet

En Bunke unyttige Helligdage, formindsket Statens Udgifter, oprettet Tallotteriet, oprettet Trykkefrihed, forbedret Bondestandens Kaar, afskaffet tortur o.s.v. i det uendelige. Struensees Fald og Henrettelse fulgte hurtig efter hinanden. Det, der styrtede ham, var nagende Had og Misundelse.

Man harmedes saa meget over
Hans Love skrevet blev paa Tysk.
Man sagde: "Dronningen han lover",
Og "hun er vist ej meget kysk".

Naa, vores kloge tyske Læge,
Som saa i Fremtids dunkle Spejl,
Om ham man kunde ogsaa bræge,
Ej heller han var uden Fejl.

Og naar han fejler, saa de brøler
Det ud og sukker akogve
Og ham i Løgnens Løgn tilsøler;
Men om hans goder tier de.

”Og han er Hedning, snu som Ræven”;
Men de er Kristne – Herre Gud
De ser ej Bjælken, bare Skæven
I Broderøjets Kongeskrud.

Og trykkefrihed har de faaet;
Vel saa vil de benytte det:
Helt onde Tider faar de spaaet;
”thi Struensee regerer slet.”

Og Rygtet – Rygtet, som forklarer
En Mand er i stor Smerte død
Fordi, at Næseblodet bare
I trende Draaber fra ham flød.

Det siger nu, at Kristian Kronning
af Lægen afsat blive vil
Hvorefter han og vores Dronning
Vil tage Magten med et Smil.

Og Guldberg ser paa juliane
Marie med et bistert Smil
mens Pukkel-Frits saa svagt kan ane,
at der er nooget som har Il.

Nu kommer Mørket, Mørkets gerning
i Mørke jo gaa for sig skal;
der, Læge, rulled Lykkens terning
fra dig i dette Maskebal.

Nu sover Kongen, intet ane
han vel; men fluks man vækker ham,
der staar den kloge Juliane
Marie og i Hu saa gram:

Hun truer ham saa fælt, hvis ikke
han sætter der sit Navn forsand
han ta'r med Idiotens Blikke
sin Pen og skriver Kristian. –

Fra Fængslets Rude karoline
Mathilde ser, at snør't i Baand
Maa Struensee og Brandt i Pine
Fremlægge deres højre Haand.

Først Bøddelen afhugger Haanden,
Saa Hovedet: Paa Gud nu stol!
Men op sig svinger Sandheds-Aanden
Til Purpur-Himlens lyse Sol.

Mathilde blev sendt bort; med Stønnen
hun over Lægen døde hen.
Men han fik Pine, Død til Lønner
Saa ender Danmarks store Mænd.

1911

En Dag i Sommerferien.

Min første Stil i Realskolen, August 1911, III Mellemlasse.

Den er paa Prosa, men slaar hen imod Slutningen over i Vers.

Fine vidunderlig-skælvende Skygger
sammen nu rykker, Konen hun brygger.
Skikkelser, gennemsigtige, lette, svæve og spjætte,
sammen sig tætte.
Opad mod Skyernes vidtstrakte Rige
yndigt de stige, Lyset maa vige.
Ned mod Vulkanskallen, Jorden den svale,
atter de dale, hviskende tale.
Overalt er de, dog intet de fylde
— Taager ej fylde — alt de indhulle.
Naar Aftensværmerne Vingerne røre,
lydhøre Øre klarligt det høre.
Højt Flagermusen i Luften sig hæver,
Spise den kræver, Ligusteren bæver.
Himlenes kridhvite, blegnende Dødning
viser alt: Gødning, Uskylds Dugblødning.
Maane, o Billed paa Døden med Skamme!
alle du ramme, den gør det samme.
Og naar engang jeg maa stivnende blaane
grusomste Maane, vil du mig haane.
Tys hvilken Raslen! hvad kunde jeg skimte?
Leebladet glimted, Døden jeg skimted!
Uhygge, saa ej de ængstende Kærner
i vore Hjærner! — Tindrende Stjerner,
jag Fantasien paa Døren. I smile...
Nu maa jeg ile ind for at hvile.

Stil om:

Det franske Hof paa Ludvig den Fjortendes Tid.

Hvis man søger at sammenligne Ludvig den Fjortende og Luvois med Ludvig den Trettende og Kardinal Richelieu, vil man nok komme til det Resultat, at der er store Ligheder mellem den ene Konges Minister og den anden Konges egen Personlighed. Hans Eminense, den store Richelieu, stod som den enevældige Minister, den alvidende Hertug, den mægtige Kriger, der lagde Europa under sine Fødder — der fik sine Undersaatter (Hans Majestæt, Ludvig den Trettende, af Guds Naade Konge i Frankrig, der imellem) til at skælve i dybeste Frygt og Rædsel ved blot at rette sit gennemborende Blik paa dem, dette Blik, der udgik fra hans Stenhjerte og viste hans Jernviljes haarde Ubøjelighed. Saadan stod Richelieu i det franske Folks Øjne, og saadan stod Ludvig den Fjortende netop ogsaa; og ligesom Ludvig den Trettende kun var et Redskab for Richelieu i hans Regering, saadan var Luvois for Ludvig den Fjortende.

Nu skal man imidlertid vogte sig for at bryde ud i altfor store Lovprisninger til »Den store Konge«s Ære og ikke ligesom Franskmændene ganske lade sig forblinde af det straalende Versailles med sit ikke mindre straalende Hof og sin endnu mere straalende Konge. — Ludvig den Fjortende kan i det hele taget udmærket tjene som Billede paa den tomme, forfængelige Pragt og den i Stads og Klæder bortødslede Rigdom; og som Herren er, følge hans Svende. Det franske Hof lignede paa den store Konges Tid mest en Bunke udklædte Narre; i een Ting lignede og i een Ting adskilte deres Sjæl sig fra deres Pragt; deres Pragt lignede deres Sjæl i den store Forfængelighed og Tomhed, som lyste ud gennem begge Dele; men mens deres Pragt altid var hel og ny og straalende, var deres Sjæl skummel og mørk og ødelagt, og Ludvig skal ikke have Skyld for at være bedre end sine Hofmænd. At se Ludvig den Fjortende optræde i al sin Pomp og Pragt, skal have været noget saa henrykkende for Øjet; at se Ludvig den Fjortende være ene med en af sine Elskerinder, skal have været noget saa nedbrydende for Sjælen.

Disse bange, blege, krybende Hofmænd, hvem skulde tro om dem, at de var Adelsmænd? disse Trælle, der holdt Vandfadet for Majestæten og knælende modtog den Naade at faa Tilladelse til at overrække »Guds Yndling paa Jorden« sine kongelige Benklæder? Og Smiger var deres Talemaader til »Den store Konge«, kun den søde Smiger, som de vidste, han holdt saa meget af.

Men Smigeren kunde ikke overdøve de Forbandelser, som paa Ludvigs gamle Dage naaede til hans Øren, og det viste sig ogsaa, at for at en Konge virkelig skal kunne regnes for stor, maa han gøre virkelige Bedrifter og ikke nøjes med at tro, at et uf ølende og indbildsk Kongehjerte kan skjules af højtt travende Ord og en overdaadig Pragt.

*

Stil om:

Hvad foregaar der i Kirken?

Er der mon noget mere højtideligt til end en Kirke paa en Søndag, naar Masser af Menneskestruber danner een eneste høj Tone, der blander sig med Orgelets, som runger og bruser hen over Menighedens Hoveder; naar Kulturen virkelig igennem Orgelet viser, at hvis det absolut skal være, saa kan den bruges til at lovprise den almægtige Gud, som den ellers altid ringeagter eller — i det mindste, for at bruge et lidt finere Sprog — glemmer?
—

Hvad foregaar der i Kirken? Hvilket Spørgsmaal? og — jeg spørger — hvilket Svar? Ja, vel ved jeg, at man hurtigt kan give et Svar; det jordiske, det, man kan se med egne Øjne — med Kroppens egne Øjne — det skal Munden nok fortælle; det er nemt nok at staa paa eet Ben og remse op, at i Kirken, ja, der foregaar der jo Gudstjeneste og Barsedaab og Altergang og Giftemaal og Begravelse og en Gang imellem ogsaa Koncert, Kirkekoncert, og saadant noget; men hvis man ser nøje til, ser med Sjælens dybeste Øje, ser ind i de Hjerter, hvis længselsfuldt, afstedskyllende Bølger — Bølger, som skyller af Sted efter noget »de ved selv ej hvad« — tit og ofte bringes i et svulmende Oprør, fordi en Præst maaske har staaet paa en Prædikestol i Guds eget Hus, Kirken, og ved den Helligaand bragt et Vindpust fra Guds eget Rige ind i et fattigt, elendigt Synderhjerter, som maaske er hidlokket af Orgelets Toner, og har bragt det til at svulme i en Længsel og Higen efter noget, som har ligget og ulmet i det siden den Dag, da Guds eget Ord lød for det ved Døbefonten, da føler man, at det Spørgsmaal, som ligger for os, ikke kan besvares, at det, som sker, det, som foregaar derinde i Kirken i Menneskehjertet, at det er noget saa stort, saa vidunderligt, saa rigtholdigt, saa guddomsagtigt, endskønt det kun er et Menneskehjerter, der kommer i Tanke om sin egen Elendighed, at man ikke kan skildre det med selv den største Digters mest svulmende Ord. Nej, det er ikke til at skildre, hvad der foregaar i Kirken. — Sidder man saa i Guds Hus en Søndag og tænker paa det ovennævnte, da ligger den Tanke nær: »Aah! her er dog endnu en lille Plet paa Guds grønne Jord, hvor Uskyldigheden kan faa Lov at blomstre, hvor Kulturen endnu ikke rigtig er naaet frem.« Men hvis man saa hæver sit Blik og ser alle de moderne Mælkespa ... nej, Damehatte, mente jeg, og saa ydermere hører en tyk Madam siger til sin Sidekone: »Hvad syn's Di om mi' ny Hat, Madam Petersen? sidder den godt?« — uanfægtet, at Præsten staar og taler Guds eget, levende, sande Ord — saa, ja, saa gaar hele Glansen af den Søndag.

1912

Min Elskede.

Aah! nu kommer hun tilbage,
hun, som har min Kærlighed;
hvert Aar hun af Landet drage
med sin Guddomsyndighed.
Da mit Hjerte
hende lærte,
svulmed' det i Fryd og Fred.

Hendes dybblaa Øjne smile
blidt og godt i hver en Stund,
Smil og Latter altid hvile
om den røde Rosenmund.
Hvilken Lykke,
om man trykke
maatte Kys paa denne Mund!

Hendes lyse Lokker hyller
Svanehalsens Hvidhed ind,
skjuler Rødmen, der opfylder
hendes bløde Rosenkind;
ja, de fagre,
Lokker flagre
for den milde, blide Vind.

Aah, hvem skulde tro, hvem vide,
at den lille, hvide Fod
kunde uden mindste Kvide
bære hende, hvor hun stod.
Hvor hun træde,
Engle kvæde,
og Violerne slaar Rod.

Jeg faar Ro ej i mit Hjerte,
før jeg dig for evigt faar;
siden jeg dig rigtig lærte,
Elskovs Lue i mig staar;
ja, jeg elsker,
evigt elsker
dig, Naturens egen Vaar.

24/3 Anno 1912.

*

Stil om:

En Bondegaard.

Paa en af Danmarks Øer, der jo som bekendt har et saa yndigt, venligt, fredsælt Udseende, at man ved i Tankerne at gaa tilbage til deres Oprindelse aldrig erindres om nogen voldsom Naturbegivenhed — paa en af disse Øer ligger vor kære, lille Bondegaard. Aah, hvor har jeg tilbragt mange dejlige Timer her, hvor har jeg ofte jublet i barnlig Kaadhed — hvor har jeg her tit slaaet Armene om Moders Hals og trykket hende til mig! De fjorten Td. Land, som omgiver Bygningerne, var min Krigsmark, hvor jeg vadende i Blod brød mig Vej gennem Fjendernes vrælende Rækker, hvor jeg udførte de vidunderligste Ting, allesammen til Danmarks, Sønderjyllands og min egen Fordel; og nu ligger de øde og kolde for mig med deres nøgne Brakmarker og grønligsorte Agre af forknytte Rug- og Hvedespirer. Fantasiens gyldne Slør er trukket bort. Nu er mit bedste Sted Kakkellovnskrogen i vor Dagligstue. Aah, hvor er det yndigt at sidde her i Tasmørke og tænke, drømme, mindes de dejlige Dage, som svandt. Denne min Yndlingsstue har tre Døre. I det vestlige en til Soveværelset, midt paa dens nordlige Væg en til Køkkenet, og den tredie findes i dens østlige Hjørne og fører ind til et dejligt, lille Kabinet; fra dette kan vi komme ind i vor tredie og sidste Stue og desuden ud i Entreen; herfra kan vi gaa op i Spisekammeret og ud i Gaarden.

Gaar vi nu fra Gaarden af gennem en Port, som fører ind til vort Vognskur, vil vi paa venstre Haand have Lo samt Heste- og Kostald, paa højre Grænsen mellem vor og vor Nabo Ejendom. Ved at gaa videre frem kommer vi til Svinestalden og endelig Brændeskuret, som er den sidste Bygning, da Lysthuset jo ikke kan regnes for en saadan; dette ligger i Enden af Haven midt mellem Ribs- og Stikkelsbærbuskene, og naar disse staar fulde af rødmende Frugter, har det altid været min største Fornøjelse at opholde mig der, mens

jeg læste mine Lektier — til Skade for min Mave og mine Karakterer. Mod Slutningen af Foraaret er denne Have overordentlig dejlig. Smukke yndigtduftende Roser hænger her Side om Side med mange andre herlige Blomster, mens Æble- og Pæretræerne er fulde af hvide, prægtige Blomster og gør sig Anstrengelse for at fordunkle Kirsebærtræernes Ynde.

Efter min Mening er der intet paa Jorden, der er saa dejligt som en Bondegaard paa en Sommerdag. Jeg har ofte følt en Stemning, saa yndefuld, saa ubeskrivelig herlig, naar jeg ilede gennem Markerne, mens Frøerne kvækkede ved Mergelgravene, mens Køerne fredeligt gik og græssede, mens Fuglene sang og hoppede omkring, mens Sommerfuglene svævede forbi mig, og mens Solen straaede stolt og majestætisk over det hele.

Hver Sommer, naar Havren og Byggen kommer frem, griber den samme Følelse mig, og jeg kan næsten ganske glemme, at der vil komme en Tid, uhyggelig og regnfuld, hvor det ikke er Havren og Byggen, men Sukkerroerne, der spiller Hovedrollen. Glad og let om Hjertet iler jeg af Sted for at flytte og vande vore Køer og Heste; og saa tilbage igen til, hvor Hønsene kagler, og Grisene snorker, hvor Kattene strækker sig, og Duerne kurrer, hvor alting er Hygge og Ro.

*

Stil om:

Hvorledes jeg tilbragte min Fødselsdag.

En af de morsomste Dage i Aaret er som Regel Fødselsdagen; den Dag plejer man altid at være i en saa let Sindstemning, at man tager alle Livets Genvordigheder med et fornøjeligt Smil; men der er jo ingen Regel uden Undtagelse, og det kan jo ske, at man kan komme til at fejre en trist Fødselsdag.

Jeg maa sige, at naar det er min Fødselsdag, er jeg altid i straalende Humør; ja, selv det Aar, da jeg havde en i Sandhed meget ubehagelig Mavepine hele Dagen igennem, fik jeg noget godt ud af den.

Sidste Aar fejrede jeg en velsignet Fødselsdag. Straks om Morgenens, da jeg var staaet op, fyldtes jeg af en ubeskrivelig Glæde; thi ved at kige ud gennem Vinduet opdagede jeg, at Sneen og Frosten tilsammen havde dannet en Vej, som intet Menneske kunde ønske sig bedre at køre i Kane paa. Næppe havde jeg fuldendt min Paaklædning, før Moder kom med en stor Kop Chokolade, som jeg hurtigt fik sat til Livs. Saa kom Fader ind, lykønskede mig og sagde, at Hesten stod for Kanen, og at jeg maatte skynde mig at faa noget Overtøj paa.

Jeg hoppede højt op i Luften af Glæde og ilede derpaa ud i Forstuen, hvor Moder stod med en splitterny Overfrakke til mig. Den fik jeg under en Masse Taksigelser hurtigt paa; derefter hjalp jeg Moder sit Overtøj paa og satte mig nu glædestraalende op i Kanen, som lidt efter gled ud af Gaarden og tog Retning mod Skoven. Det blev unægtelig en dejlig Tur. Hvor var dog Kulden forfriskende! Og Skovens Skønhed er slet ikke til at beskrive. Træerne stod der, hvide og med glimrende Iskrystaller paa Grenene. Det var saa uendeligt skønt og fuldt af Fred altsammen. Jeg sad og frydede mig under hele Turen, og mine Øjne straaledede af Glæde, da jeg ved Middagstid steg af Kanen og traadte ind i vort Køkken. —

— Da vi havde fuldendt vort Middagsmaaltid, satte jeg mig fuld af Begejstring til at skrive et Par Rim om Formiddagens dejlige Tur; thi jeg maatte have Luft for de Følelser, som lagde et saadant Beslag paa mig, at jeg næsten ikke kunde tænke eller tale om andet. Derefter satte jeg mig til at læse Øehlschlägers: Fiskerens Datter, som jeg Dagen før havde begyndt paa, til Ende. Det tog flere Timer, og da jeg endelig lukkede Bogen, var det allerede begyndt at mørkne. Lidt efter kom Fader og Moder ind og bød mig Farvel — de skulde nemlig til et Gilde i Nabolaget, og nu sad jeg saa, en halv Time i Tusmørke, en af mine mest yndede Nydelser. Da Klokken var ca. seks, tændte jeg Lys og spiste den Mad, som Moder havde sat frem, før hun gik. Derpaa tilbragte jeg endnu et Par Timer med at læse nogle af Blicher og Øehlschlägers Digte, hvorefter jeg gik i Seng.

Saaledes gik den Fødselsdag, og jeg synes, at det er den bedste Dag, jeg hidtil har tilbragt; thi den Dag fik jeg Lov til at hengive mig til mine egne Følelser og til det, som jeg holder mest af.

*

Stil om:

Et Marked.

Mit første Indtryk af et Marked fik jeg i Fireaars-Alderen, og det var overmaade godt. Jeg jublede, naar Karusellen drejede sig rundt med mig, naar min »Skriggris« blev tyndere og tyndere, efter at jeg havde holdt op med at puste i den, og naar »Professor Labri« med sin sprukne, brægende Stemme anbefalede sig for de ærede Herrer og Damer.

Saa gik der ti Aar, og det næste Indtryk af et Marked fik jeg i Fjortenaars-Alderen. Om Morgen sagde Moder til mig, at jeg maatte godt blive i Maribo hele Dagen, og det kan nok være, at jeg var glad. Om Eftermiddagen skyndte jeg mig fra Skolen hen paa Torvet; men der blev jeg staaende som forstenet; thi en Hylen og Skrigen strømmede mig i Møde: »Halløj! Halløj! Her kan De vinde tre Uhre«. — »Iskager til fem Øre!« — »Verdens bedste

Forestilling for ti Øre! Har man hørt Mage?« — »Kom her! Kom her!« — »Nu blev der atter vundet noget.« — »Halløj! Halløj! En Sølvkæde blev vunden af en Herre med en Klump i Enden.« — »Grib i Lykkens Pose!« — »Honningmænd og Honningkoner til kun ti Øre!« — »Kom, se og bliv forbauset! — Halløj! Halløj!«

Aah, hvor blev jeg, som saadan havde glædet mig, dog skuffet! Det randt mig i Sinde, hvad Hr. Schwanenflügel havde sagt: »Marked, det hader jeg, det er Pøbelens Fest«. I min Forvirring købte jeg en Iskage i Stedet for en Honningkage og stak derpaa i Rend ned mod Stationen; men pludseligt standsede jeg; thi jeg havde hørt en Stemme, gammel og sprukken, og jeg genkendte den straks; det var »Professor Labris«. Jeg maatte vende om; thi jeg kunde ikke gaa, naar »Professor Labri« kaldte, og jeg frydede mig, da han atter begyndte at tale:

»Mine Damer og Herrer! Det er sidste Gang, at jeg staar paa dette Sted, paa dette Torv, i denne By; naar næste Marked kommer, da vil man med Taarer i Øjnene søge efter den verdensberømte »Professor Labri« og se, han findes ikke; thi jeg vil trække mig tilbage til Privatlivets Fred i Vorbasse Fattiggaard, hvor jeg skal være Fodermester. Og min Tilbage-trækning beror paa tvende Grunde. For det første, fordi jeg er en ærlig Mand, og jeg kan som Følge deraf ikke taale altid at have dette amerikanske Hopla-Hop-Snyderi for Øje, og for det andet, fordi Klaus Berntsen vil have tyve Procent af vor Fortjeneste; men det faar han Søren sjejs' me' ikke af mig. Derfor — naar jeg nu har taget Afsked med mine elskede Tilhørere — pakker jeg mit Telt sammen og sender det ind til Klaus Berntsen, saa kan han rejse Landet rundt og forevise Alberti. — Men træd nu ind i mit Telt og se den verdensberømte »Professor Labri«s Afskedsforestilling. Frygt ikke for Pladsen; thi i mit Telt er der Plads til tre Tusinde Mennesker og 24 gamle Kællinger med langt Skæg og forlorne Tænder.«

Professor Labri traadte ned af den Ølkasse, hvorfra han havde udgydt denne bevægede Ordstrøm, og jeg vendte mig om og gik ned mod Stationen. Da jeg nogen Tid derefter traadte ind i vort Køkken, var Moders første Spørgsmaal, om jeg havde moret mig, men jeg svarede undvigende, at det var det sidste Marked, jeg kom med til; og de Ord holder nok Stik; thi jeg kan aldeles ikke tænke mig et Marked uden »Professor Labri«.

*

Genfortælling:

De tre vise Bramansønner og den ene kloge.

(Gammelt indisk Folkeeventyr).

I Indien levede der engang fire Bramansønner, som havde sluttet Venskab med hverandre. De tre havde læst mange Bøger og var til sidst blevne lige saa vise som Bøgernes Forfattere; men den fjerde havde blot brugt sine Øjne godt, og det bliver man jo ikke lærd af, men bare klog.

En Dag spadserede de fire gode Venner henad en yndig Skovsti, men de tre lagde slet ikke Mærke til al den Skønhed, som omgav dem, men gik kun og fortalte hverandre, hvor vis hver især var.

Og saasart den ene sagde noget vist om en Ting, sagde den anden noget meget mere vist, og den tredie sagde saa det viseste, som kunde siges om den Sag. Alt det forstod den fjerde ikke noget af; han tav derfor bomstille og gik kun og glædede sig over Naturens Dejlighed.

Pludselig lagde de Mærke til nogle Dyreknogler, som ved nærmere Eftersyn viste sig at være Resterne af en Løve. Efter at have betragtet de hvide, soltørrede Ben lidt sagde den første: »Lad os give vor tavse Ven en Prøve paa vor Visdom; saa vis er jeg, at jeg kan lægge alle disse Ben i samme Orden, som de laa i i det levende Dyr.« Og han gjorde det. Da sagde den anden: »Ja, men saa vis er jeg, at jeg kan klæde disse Knogler i Kød og Blod, som de var, da Dyret levede.« Og han gjorde det. »Det er intet mod, hvad jeg kan«, udbrød den tredie: »thi jeg kender selve Livets Hemmelighed, og ved at sige et Ord kan jeg gøre denne døde Krop levende.« Og han sagde det Ord. Men den fjerde, han, som kun var klog, hvad gjorde han? Han krøb op i et Træ.

*

1913

Fristil:

Opager ⁸/₁₀ 13.

Kære Fætter!

Det var dog en forfærdelig Skylle, du sendte ned over mit syndige Hoved i dit sidste Brev. Jeg havde virkelig ikke troet, at du vilde tage det fornærmeligt op; thi jeg havde skrevet min Mening, og det var jo den, du ønskede. Du havde kun spurgt mig om Raad, skriver du, og du havde ikke troet, at jeg hørte til den Slags Mennesker, som aldrig kan lade andre Folk beholde deres Meninger i Ro og Fred; men som altid skal slæbe dem, der helst vil holde sig tilbage, frem og søge at faa dem til at fastholde de skidne Tanker, som fylder deres egen forblindede Sjæl. Du mener, at der er nok af den Slags Skabninger i Forvejen, og du kan ikke begribe, at det kan more mig at minde dig stadig om de i dit Liv indtrufne Øjeblikke, som er dig mest pinlige at høre Tale om.

Paa denne forfærdelige Torden kan jeg svare dig, at jeg sandelig ikke har søgt at faa dig til at fastholde, at »man har at rette hele sit gale, glødende Had« imod Døden; thi jeg skrev jo netop intet andet til dig sidst end, at jeg paa ingen Maade kunde gaa med til at elske Døden, selv om — som du siger — hele Verden vilde komme til at krympe sig i Krampetrækninger, hvis den ikke var til. Du beder mig om endelig at give dig nogle Grunde, til at jeg kan hade »den dejlige Død«, der sætter Punktum for Livets Sorger og Besværligheder og lukker Porten op for det evige Livs Lyksalighed, og du skal faa nogle.

Da jeg ved, at du er en oprigtig Kristen, der af hele dit Hjerte elsker den kærlige Frelser, saa tør jeg ogsaa ganske bestemt stole paa, at der ikke er udgaaet et Ord af Jesu Mund, paa hvis Sanddrthed du tvivler; naar vi skal elske Jesus, maa vi imidlertid skulle hade det modsatte, da ingen kan tjene to Herrer med sin Kærlighed. Nu har vor Frelser jo sagt, at han er Vejen og Sandheden og Livet, og da det modsatte af Livet er Døden, faar vi altsaa, at vi skal hade denne.

Desuden kan vi jo ogsaa betragte Døden som en Straf, der kom over Menneskene, da de første Gang handlede efter Slangens forførende Røst. Saa er Spørgsmaalet blot, om vi skal elske eller hade vor Straf. Mange vil maaske svare, at vi bør elske den, da vi i Angst for den ofte undlader at gøre, hvad der ej er Ret og altsaa ved den bliver bedre Mennesker. Dette vil jeg dog trække paa Skulderen af; mon et Menneske, der har været i Tugthuset, nu

er saa meget bedre end vi andre? Desuden maa vi jo huske paa, at hvad vi elsker, det søger vi at faa, saafremt vi ikke har det i Forvejen, og hvis vi altsaa elskede Straf, skulde vi søge at blive straffet saa ofte som muligt; vi kan imidlertid kun faa Straf, naar vi har syndet, og vi skulde altsaa med andre Ord synde, saa tit det lod sig gøre. Dette kan dog paa ingen Maade være Mening, og som en Følge deraf faar vi, at vi skal hade Døden.

Desuden skriver du, at Døden sætter Punktum for Livets Sorger og Besværligheder og lukker op for det evige Livs Lyksalighed. Aah, er du nu saa sikker paa det? Mener du, at det er en ganske afgjort Sag, at efter Døden bliver vi evig lykkelige. Glemmer du, at Kristus sagde om den rige Mand, at han slog sine Øjne op i Helvede, hvor han var i Pine? Husker du ikke Ahasverus, som kun forbød Kristus at sætte sig til Hvile ved hans Bolig, og som derfor maa flakke om fra Sted til Sted uden Rist og Ro? Mener du maaske, at denne Dom var for haard? Jeg tror det ikke; og endelig — er der ikke Tusinder af Mennesker, som har forbudt den levende Frelser at komme ind i deres eget syndige Hjerte?

Kære Fætter! Nu maa du ikke være fornærmet mere. Skriv dog snart til mig alle de Grunde, som du kan finde, og som giver dig Ret til at mene, at vi skal elske Døden. Lad nu alt være ved det gamle.

Med mange hjertelige Hilsener forbliver jeg din gamle Ven og Fætter

K. H. L. P. Munk

Lærerens Tilføjelse:

For en oprigtig Kristen maa Døden jo indføre i den højeste Lyksalighed hos Gud, som hele hans Hu er rettet paa at tjene. Den sande Kristne maa jo være absolut sikker paa at komme i Himmerig ind til det evige Liv. Ellers var hans Trosiver jo ørkesløs, og meningsløst vilde det jo være, om de, der i Sandhed og Ydmyghed tjener Herren, alligevel skulde have bedre Udsigt til at maatte staa uden for den Lyksalighedsglæde, deres Liv har stræbt efter at naa.

6/5.

*

Stil om:

Skoven og Skovbunden ved Foraarstid.

Allerede midt om Vinteren begynder de første Planter at titte frem; ved Juletid folder Julerosen sig ud, og det varer ikke længe, før Vintergækken drister sig til det samme; men det er dog først, naar Foraaret har holdt sit Indtog, at det sande Mylder af Blomster kommer til Syne, og især i de danske Bøgeskove viser Flora sig som den gavmilde, den livsvækkende Gudinde.

Selve Bøgetræet frembyder jo i Begyndelsen af Foraaret intet underskønt Skue. De yngre Bøge har endnu ikke mistet deres gamle Blade, som tørre og raslende hænger og dingler frem og tilbage; de ældre staar saa godt som fuldstændig nøgne og lader ikke til at ville »klæde sig paa«.

Efterhaanden kommer der dog Liv i dem; flere smaa, brunlige Tingester viser sig paa Kvistene, de bliver større og større, og der bliver flere og flere af dem, og en skønne Dag sprænges det brune bort, og de sammenfoldede, haarbeklædte, tyndhudede, lysegrønne Blade titter frem. Men inden dette sker, har Vaarblomsterne været fremme og nydt al den Sol, som Bøgebladene herefter vil holde borte fra Skovbunden; Guldstjerne har kappedes med Vorterod og Kodriver om at fremvise den allerguleste Farve, den hvide Anemone har gjort sit for at erstatte Sneen, og den lille bly Viol har sammen med Skovsyre og Fladstjerne og alle de andre Vaarplanter gjort alt for at fremkalde en levende Følelse af, at det er Foraar. Og da Bøgene med deres tætte Skygge kvæler alt, som vil vokse i Skovbunden, efter at Bladene er udviklede, kan Raadyrene netop saa udmærket løbe omkring og fryde sig over, at Vaaren er vendt tilbage, uden at de bliver forhindrede af Smaakrat eller Buske.

Ganske anderledes er det i Egeskoven, de stærke, knudrede Ege, der springer langt senere ud end Bøgene, og hvis Blade — naar de kommer frem engang — ikke nær udelukker alt Lys fra Skovbunden, tillader en Mængde forskellige Buske som Hassel, Hvidtjørn og Hindbær og endnu flere forskellige Urter som Burre, Tidsel, og alle dem, som vokser i Bøgeskoven, at komme frem og danne en tæt Underskov, i hvilken allerede om Foraaret Fuglene begynder at lede efter Sted til en Rede, der skal være saa godt gemt, at den ikke findes af Ræven, som lusker omkring derinde sammen med Grævlingen, eller af Egernet, der piler op og ned ad Træstammerne. Maaren maa jo heller ikke gerne opdage den; men Fuglene er sikkert ikke optagne af at tænke paa Livets Farer og Besværligheder; thi deres Kvidren, Fløjten og Syngen høres vidt omkring. De første Sommerfugle har ogsaa vovet sig ud i Skoven for at nyde Foraarsluften og svæver lidt usikkert fra Blomst til Blomst, mens smaa, kølige Vindpust af og til faar Kronerne til at svaje.

Men disse Vindpust bliver sjældnere og sjældnere, Solen stiger for hver Dag højere og højere, Dagene bliver længere og længere, Bøgebladene bliver mere mørke, Sommerfuglene mere talrige — en Aften hører man paa een Gang Gøgens kraftige Kukken — det danske Foraar er forbi.

*

Fristil:

Kl. 2-3.

I Sommerferien havde jeg Besøg af en af mine bedste Venner, Fætter Johan. Vi tilbragte nogle dejlige Dage sammen; næppe var vi vaagnede, før vi bød hinanden: »God Morgen!« og knapt nok var disse Ord udtalt, før vi begyndte at skændes; til Trods herfor var vi dog de bedste Venner af Verden og var virkelig bedrøvede, da vi skulde skilles.

Saa nøje husker jeg ikke den Dato, paa hvilken følgende hændte. Nok er det, at omkring Kl. 2.00 om Natten vaagnede jeg og opdagede et hvidt Spøgelse sidde i en Lænestol henne ved vort Soveværelses Vindu. Gardinet, som jeg vidste var trukket for om Aftenen, før jeg bøjede mig for Gud Morfeus' guddommelige Vilje, var nu slaaet til Side, saa Fuldmaanen sendte sine lysende Straaler ind paa en Servante og de paa den staaende Genstande. Forfærdet ravede jeg efter Fætter Johan for ogsaa at vise ham den natlige Fremtoning og for maaske tillige at indgyde mig selv en større Portion Mod, da jeg til min udsigelige Rædsel pludselig hørte den mig frygtindgydende Skikkelse udstøde nogle Lyde, som i mit Øre formede sig til:

»Vintermulmet ruger tungt og knugende derude,
rundt om lune Hus med Gru nu Nattens Storme tude;
Sutun stiger sukkende ud af sin skjulte Skude,
Skummets Susen blander sig med Tankerne om Trude«.

mens den samtidig gestikulerede saaledes med hele Legemet, at dens Ansigt til sidst kom frem i det fulde Maanelys og der viste sig — ikke et overjordisk Gespensts eller et andet aandeagtigt Væsens — men blot min egen kødelige Fætter Johans. En hel Del beroliget vilde jeg til at tiltale den genopstandne — om jeg saa maa sige — da jeg atter hørte Ord udstødes fra hans sig bevægende Læber: »Knasende godt! Der ligger nok en Digter begravet i mig«. — »Saa er han godt begravet«, tænkte jeg. — »Det er alligevel fint. Alle de mange U-lyde til at angive Stormens Susen, Havets Brusen, Uhyggen i Natten, alle de mange S-lyde i næstsidste Linie til at angive den Susen, Skummet frembringer, naar Stormen slynger det gennem Luften. Vældig udmærket!« gentog han og bøjede sig atter frem mod Vindueskarmen for at skrive, da min Taalmodighed glippede, og jeg med saa tør en Stemme som muligt bemærkede til min daværende Broder i Apollon: »Det kunde være tvivlsomt«, hvilken kølig Henstilling havde samme Virkning, som en Knappenaal, der blev boret op i den Legemsdel, som min Fætters Permissioner til andre Tider plejede

at dække, sikkert vilde have haft. Imidlertid fik han samlet sig saa meget, at han fik forklaret mig, 1) at han arbejdede paa en Fortælling fra Blodhævnens og Asernes Tid, og 2) at han mente, jeg burde staa op og klæde mig paa, hvorefter vi skulde tage en Cykletur i det dejlige Maaneskin. Vi kom ogsaa begge to i Klæderne og var paa Taaspidserne allerede naaet hen til Døren, da en fjendtlig Skæbne og en klodset Skammel vilde vort Fald — eller i det mindste Fætters. Fortvivlet greb han for sig og rev derved en Stol omkuld, hvilket frembragte et saadant Rabalder, at vi begge to i samme Øjeblik var klar over, at Fader om et Øjeblik vilde indfinde sig og spørge om, hvad der var i Vejen, hvorfor vi rivende Sko og Strømper af styrtede op til Sengen, idet vi gentagne Gange stejlede over hinandens Ben. Just da vi havde lagt os til Rette og klemte Øjenlaagene godt sammen samt begyndt at trække Vejret dybt gennem Næsen, kom Fader og bøjede sig over os to blidt slumrende ligesom den ængstede Psyche ned over den trygt sovende Kærlighedsgud. — Det var dog kun i Bøjningen og Ængstelsen, at Lignelsen passede. —

Da han atter var forsvundet, forlod vi paany vort Leje og naaede i god Behold til vore Cykler, der desværre ikke var i god Behold, idet Johans først skulde indblæses Cyklepumpens Aande, hvad jeg paatog mig at besørge. Mens jeg arbejdede med dette, fortalte han mig, at det Kontor, som laa ved Siden af Onkels Forretning, havde en overordentlig rar og ligefrem Chef, idet en Kontorist for nogen Tid siden havde bemærket, at paa deres Kontor saa Overhovedet overhovedet ingen over Hovedet; og da han saa, at jeg rystede af Kulde, spurgte han mig, om jeg havde St. Veitsdans, en Sygdom, som havde pint venstre Haand paa en ung Mand, der var gaaet til Fotograf for at blive »taget af« og ikke »taget ved Næsen«, hvad man jo som bekendt gaar til Barberen for. Da nu Fotografen skulde til at tage Billedet, sagde han »Saa« med den sædvanlige, frygtelige Stemme, der har taget Pippet fra sunde og nervestærke Mennesker, og den unge Mand forskrækkedes da ogsaa, saa hans venstre Haand for ud i Luften og begyndte at svinge rundt der, saaledes at der paa Billedet fremkom et Utal af Hænder i alle forskellige Stillinger, hvad der fik Fotografen til at sige, at han aldrig havde taget et Menneske i en saadan Haandevending.

Jeg pumpede mekanisk løs, optaget af denne Underholdning, som imidlertid pludselig blev afbrudt af et vældigt Knald og en stærk Susen, akkurat som naar en Cykle punkterer. Kort efter listede vi slukøret ind til Sengen, hvor desværre ingen ængstet Psyche, men derimod en forbitret Fader stod. Jeg tabte Mund og Mæle af Forfærdelse og hørte som i en Døs Fætter Johan forklare Fader, at vi havde hørt æ ... æh — Spektakel og var æ ... sprunget op og ilet ud i Cyklestalden, hvor en Mand havde staaet med noget spidst og æh... stukket ind, men var stukket af, da vi kom og æ ... æh ... Saa slog Stueuret tre, og saa slog Fader... Men her maa jeg standse, da jeg har sat mig for aldrig at ende nogen Stil eller Fortælling med Ordet Lussinger.

Paa Gangen.

Dette har jeg staaet ude paa Gangen og skrevet ned i min Lommebog i dirrende Raseri. Afbrudt ved atter at blive kaldt ind.

Jeg er kun een Gang endnu vist ud af nogle af mine Lærere og det er sket i Dag (9. September 1913).

Det er Følgerne af at have talt Sandhed. Det hændte sig nemlig, at Hr. Jakob Hansen gav mig et Spørgsmaal om noget om Maanen, og da jeg svarede, at jeg ikke vidste det, sagde han, at han havde paabudt mig sidste Gang at skrive det op. Dette benægtede jeg, og han slog mig da med Kæppen over Armen og jog mig ud. Jeg er fuldkommen rolig; thi jeg ved, at det er overbevist af Sandheden, at jeg har talt. Han sagde, at han vilde tale med mig siden. Værsgo. Han kan gøre, hvad han vil. Da jeg begyndte at sige Sandhed, viger jeg ikke fra den, hvad der sker. Hvorfor i al Verden skulde jeg dog ogsaa det? Hvorfor i al Verden skulde jeg dog begynde paa at sige Løgn eller søge at trække mig tilbage fra det, som jeg engang har talt. Jeg ved nok, at jeg et Øjeblik vendte min Opmærksomhed fra mine Sager til Ellefie, og jeg forstaar ogsaa godt, at Straffen skulde komme over mig, da jeg ikke besad hendes i hans Øjne bedaarende Ansigt. Men hvad kommer det ogsaa det ved? Det vidner kun om, at Retfærdigheden hos en Lærer som ham kun er maadelig.

Maaske bliver Følgerne personligt Had, maaske ikke, men mine Sager skal jeg lære, og een Ting er sikker, at hvis jeg kunde faa en elendig Aarskarakter og en straalende Examenskarakter, saa vilde en prægtig Sejr være vundet og en dejlig Hævn være taget.

Det ønsker jeg imidlertid ikke, da Tilstande desværre...

*

Stil om:

Hvilket Land jeg helst vilde se, og hvorfor.

Hvilket Land jeg helst vilde se? jo, naar dette Spørgsmaal pludselig stilles mig, vil jeg uden Tvivl bede om Betænkningstid. Min første Tanke gælder maaske Svejts — men det er jo ogsaa kun min første Tanke; thi ved nærmere Overvejelse vil det komme til at staa mig klart, at naar man rejser, er det for at faa skønne eller sjældne Ting at se og ikke bukkende

og indsmigrende Kelnere — de er jo hverken skønne eller sjældne —. Min næste Tanke gælder maaske Tyskland; men den vil jeg ogsaa snart slippe; thi at rende rundt i Bjergene med en Fører, der hvert Øjeblik propper en med Øldunst og Løgnehistorier, finder jeg ikke særlig tiltrækkende. Sydeuropa bryder jeg mig heller ikke meget om at faa at se, da jeg er sikker paa, at ogsaa der har Menneskene faaet forvrænget den herlige, rene, frie Natur. Ikke engang Afrika er mig tilpas; thi ogsaa hertil er de hvide naaet, og af og til skal man kunne høre en kristen Mands Røst, der taler om Kærlighed til Næsten og om det femte Bud, og Skrig fra Negrene, som bindes, fordi de hvide vil sælge dem som Slaver, eller som dræbes, fordi Europæerne vil have deres Land. Nej, naar jeg har tænkt mig om rigtig længe, da vil jeg sikkert svare, at det Land, jeg helst vil se, er Staten Wyoming i United States of North America...

*

I Skoven her i Sommeraftenstunden.

I Skoven her i Sommeraftenstunden
jeg drømmende og tankefuld nu gaar;
et smukt, et sødt, et dejligt Pigeansigt
bestandig for mit indre Øje staar.

Jeg var i Verden vidt, hvor Solen brændte,
og Sandet næsten gløded under Fod,
og hvor Orkanen vildt og grufuldt brølte
og rykked store Træer op med Rod.

Hvor Floder styrtede sig ned fra Bjerge
og slynged Klippestykker for min Fod —
men midt i al Naturens Rasen stadig
et yndigt Pigeansigt for mig stod.

Paa Krigens røde Sletter har jeg været,
hvor rundt om hørtes Rallen, Skrig og Ed;
og det midt i en Kristenhed, hvor Talen,
den fromme, stadig er om Kærlighed.

Der, hvor jeg saa uskyldig Stakkel lide
og saa ham vælte rundt i eget Blod —
men midt i Menneskenes vilde Rasen
et yndigt Pigeansigt for mig stod.

Nu slap jeg atter fra den vide Verden.
Her kukker Gøg, og Skoven dufter blidt.
Hvor dejlig er ej vor Natur, den danske,
og jeg er dansk, alt dette her er mit.

-

Der kommer hun. Nu er ej Drøm det længer,
en sælsom Lykke til mit Hjerte naar;
et smukt, et sødt, et dejligt Pigeansigt
i Virkelighedsskæret for mig staar.

*

Tak for de 17 Aar.

Tak for de 17 Aar, o Gud,
du nu mig skænket har.
Har tit jeg overtraadt dit Bud
om tit jeg syndig var,
saa tilgiv du mig nu, o Gud,
som Korset for mig bar.

Tak, Herre, for de 17 Aar,
du her mig vandre lod.
Tak for, du ved min Side staar
og der bestandig stod.
Hjælp nu mig, saa jeg stedse gaar,
hvor du har sat din Fod.

Og kommer Tvivls og Vantros List
og syndigt, ondt Begær,
hver Fjende af dig, Herre Krist,
ja, hele Helveds Hær,
saa lad mig sejre dog til sidst,
du min Raadgiver vær.

Skænk mig din Salighed, naar kaldt
jeg er fra Livets Ve.
Hjælp du mig op, hvergang jeg faldt
og lad mig dig ret se.
Lær mig at sige frem for alt:
»Min Gud, din Vilje ske!«

13.Januar 1915.

*

De talte om Broderkærlighed.

De talte om Broderkærlighed
og Venskabs- og Troskabsbaand,
om Kristendom og om hellig Ed,
om Videnskab og om Ro og Fred,
om Storhed og Menneskeaand.

Men Mennesket blev et Dyr paa Jord,
der vaded i Uskyldsblod,
der haaned de svage med Skændsel og Mord,
der brød sine Eder og Æresord
og kaldte det Dyd og Mod.

De sagde, at det var til Gud, de bad,
mens de for Satan faldt ned;
thi Krigen den føder og nærer Had;
ja, mere: Krigen er selv kun Had
og Gud han er Kærlighed.

*

Glemte af Slægten.

Glemte af Slægten, glemte af Verden,
der regerer nu,
og hvis hele fule Færden
vælte sig i Gru,
i en Krybbe, svøbt i Klude,
midt i Staldens Skarn
ligger med lidt Halm til Pude
Fredens Fyrstebarn.

Kvinden kun, med Moderbarmen
kærlig, blid og ung,
ikkun Oldingen, hvem Armen
alt er vorden tung,
Hyrderne, der tør ej vise
sig for Krigens Bud,
og kun tre af alle vise
søgte denne Gud.

Slægt, som hævder, at du hylder
dette blide Barn,
sig da, hvi du grum det fylder
med en Verdens Skarn?
hvi du dig til Renhed klynger
og kun Renhed vil,
naar besudlende du dynger
daglig selv dig til?

Du vil love Fredens Fyrste
med det milde Mod,
mens du skuer Verden tørste
efter Næsteblood.

Du med Kærlighed vil vise
Had og Ret til Krig.
Du vil Livets Konge prise
siddende paa Lig.

Spørger du i nederdrægtig
Haan og villet Trods,
hvorfor Gud, der er almægtig,
ikke knuser os,
Jordesmudset, Verdensskarnet,
dog et Svar jeg ved:
Faderen til Jesusbarnet
er Langmodighed.

Bi! han voxer; snart han stiger
over Krybbens Rand,
og igennem Verdens Riger
skrider sejrstryg han;
da forstummer Krigens Bulder,
slukkes Jordens Brand;
thi med Korset paa sin Skulder
kuer Verden han.

*

1916

Og havde I givet mig Lov til at gro.

Og havde I givet mig Lov til at gro
som det vildene Træ i Skoven,
lært mig at vandre i Bondesko
foroverbøjet bag Ploven,

eller at staa gennem Aar og Dag
paa Værksted og lime og høvle,
at klampe en Træsko for og bag
og flikke en Lap paa en Støvle,

saa havde jeg delt mine Fædres Tro
og gaaet en Kende i Kirke,
vel sagtens en Kende mere paa Kro
og ellers passet mit Virke,

men Tænkernes Syner og Digternes Ord,
alt det som Bøgerne rummer,
det havde ej naaet mit Hjertes Jord
og saaet saa bitter en Kummer.

Besyderligt nok, det skal være saa svært
fra Liv i det lave at skilles.
Nu fik I den evige Længsel mig lært,
men ikke, hvorledes den stilles.

*

Stil om:

For og imod Spiritusforbud.

I umindelige Tider har Mennesker kendt til visse smertestillende Midler, de kunde ty til, naar de ikke længere troede sig i Stand til at bære deres Lidelser; og omtrent lige saa længe har de kendt Nydelsesmidler, der har kildret deres Smagsorganer uden at være dem til den ringeste Nytte. Et af de farligste af disse Midler er Alkohol.

Den Synd, der frygteligst hænger Europa, er vel nok Horeriet — den opgivende Bukken under for de kønslige Drifter; men den Synd, der i Størrelse og Væmmelighed følger lige efter, er Drukkenskabens Given sig hen under alkoholiske Drikkes undergravende Magt.

Det vil da snart gaa op for Verden, at der maa gøres noget andet og uendeligt mere, end der hidtil er gjort mod den forbandede Spiritus. Vi ser, hvordan den virker i vort Folk, lige fra den nederste til den øverste Klasse; Subjektet, der stinkende og lallende gaar rundt som et ynkeligt Vrag og tigger Brændevin, Forbryderen, der sidder sammensunken i Tugthuset og bliver hadsk og fjendsk mod Samfundet, mens han mindes, hvordan han i Drukkenskab første Gang betraadte Forbryderbanen, Arbejderen, der drikker alt, hvad Familien skulde leve af, op i Kroen og saa tærsker og mishandler Kone og Børn, naar han omsider er slingret hjem, og den fine Mand, der har pimpet saa tit, at man til sidst hyssende og tyssende fik ham sat i et Hospital eller en Galeanstalt, alle disse er Typer paa Kong Alkohols Undersaatter. Og hvor han træder frem, der er der altid kun Nød og Væmmelighed at finde; den dansende Olding, den drukne Tøjte, den skraalende Slagsbroder bekræfter alle det samme. Det er klart, der maa gøres noget; da træder Tanken om Spiritusforbud frem, og Spørgsmaalet bliver saa, om det kan gennemføres, og om der ingen bedre Udvej findes.

Ved Spiritusforbud forstaas Vedtagelsen af en Lov, der siger, at Spiritus faas ingen Steder i hele Landet undtagen naturligvis som Lægemedel i Apotekerne.

Det hævdes nu fra mange Sider, at en saadan Lov er ganske forkastelig. Vi maa huske paa, siger man, at selv om Spiritus volder megen Ve og Kummer, bevirker det dog ogsaa meget godt. Tit og ofte har en ulykkelig, der har tænkt paa at ende sit kummerfulde Liv med egen Haand, der fundet en midlertidig Trøster, som har hjulpet ham over det kritiske Punkt. Bragte i Stemning af den dejlige Vin har vore Digtere tit undfanget herlige Planer, som vi maaske ellers var gaaet Glip af. At forbyde Spiritus vil være at bryde brat af med gode gamle Vaner og Skikke; det vil være at ødelægge den muntre, rare Hyggefølelse, man opfyldes af, naar man sidder sammen ved et Glas; og der er dog ingen Mening i, at for nogle viljeløse Stymperes Skyld skal alle »vi andre« savne en af Livets største Glæder; og endelig vil det være at svække Folkets Karakter; thi i daglig Kamp med Fristelsen vinder man Styrke; men uden Kamp bliver man snart veg og slap og kan følgelig kun yde ringe Modstand, naar en anden Fristelse kommer. For øvrigt er det umuligt, da man saa selv vil lave Spiritus eller ogsaa hente det i Udlandet; en Masse Penge vil paa den Maade gaa ud af Landet, og en Mængde Mennesker vil staa arbejdsløse.

Hertil er der at svare, at de, der har følt sig virkelig trøstede af Alkohol, vist nok er uhyre faa. (Jeg maa nu ogsaa tilstaa, at jeg tvivler om, at man føler sig videre trøstet ved at

vaagne op en Morgen i en Rendesten med en tom Pengepung og et Hoved, hvor Tømmermændene ihærdigt har begyndt deres Arbejde). Om vore Digtere paa een Gang er bleven fulde af Spiritus og af Poesi, tvivler jeg ogsaa paa; (i hvert Fald er et fuldt Menneskes sviagtige Skraalen op nu ikke videre poetisk.) Naturligvis vil det være at bryde med noget gammelt; men naar man kan se, at det gamle er noget fordærveligt, er det kun en Skændsel at holde fast ved det. Man kan have det rart ved Glassene; men man kan dog have det rarere andre Steder; og oftest har i hvert Fald fornuftige Mennesker det netop ikke rart ved Glassene, hvor man hylér og vræler og slaar i Stykker og skaber sig. Og hvis »vi andre«, der kan holde Maade, ikke evner at slippe en Nydelse til uvurderligt Bedste for vort Land og vort Folk, ja, saa behøver »vi« ingenlunde at tale med Haan om viljeløse Stympere. At Forbud skulde svække Folkets Karakter er — med et Ord, der ikke passer i en Stil — Sludder; et Menneske, der udsættes for mange Fristelser gaar da snarere til Grunde end en, der kun udsættes for faa. Karakteren bestemmer da vort Standpunkt over for Fristelsen, og det er jo da ikke Fristelsen, der bestemmer vor Holdning over for Karakteren. Angaaende Spiritusforbudets Umulighed kan der blot henvises til Statistikken. At der bliver en Mængde arbejdsløse, er et Argument, som man nu har lært at le af.

Til Slut vil jeg blot sige, at det er min faste Tro, at det danske Folk ved Indførelse af Spiritusforbud vil blive lykkeligere, og at det er mit inderlige Ønske, at det snart maa ske.

*

Efter Salget af de vestindiske Øer.

Skaal for Frihed, Skaal for Lighed, Skaal især for Broderskab!
thi som Brødre vil vi dele hver Gevinst ved andres Tab,
ja, lad Stræberne betale, hvad der kan i vores Gab
dir'geres ned nu og da!

Bli'r der Underskud i Kassen, sælger blot vi et Par Øer,
og til sidst saa faar vi aldrig saadant Underskud som før,
for saa har vi solgt det hele og er fri for Fare — hør,
et pragtfuldt Forslag, o ja!

For vor Fagforenings Pengekister,
for os aandsbevidste Socialister
og vor store ledende Minister,
Rød-Tveskæg Borgbjerg, Hurra.

*

I December 1916 hed Stilen til Prøveexamen:

Hvorfor og hvorledes mindes et Folk de store Begivenheder i dets Historie?

Stilen slutter saadan (der er sat misbilligende Blyantsstreg af Læreren langs hele Siden):

Til Slut kan blot nævnes, at en sørgelig Begivenhed ofte kan blive et Folk til umaadelig Nytte og Glæde. F. Eks. kan en Krig, som bryder ind over et Lands Grænser, vække et slumrende Folk til ny Arbejdsiver og ny Virken, der efter faa Aars Forløb vil gøre det glad og lykkeligt, mens omvendt en glædelig Begivenhed kan blive Folket til Skade og Sorg, som f. Eks. naar Krigen gaar et Land forbi, mens let fortjent Velstand strømmer ind til Folket og gør det lad og vellystigt og dermed mere modent til Undergang.

*

1917

Hvis Mor døde nu!

Din Gravskrift skal i Marmorskrud
paa Stenen staa i Stjernesvær:
»Hvis Kærlighed er Almagts Gud,
da ligger Almagt jordet her.«

*

Ak, Hjerte 1

10. Juli 1914.

Jeg har aldrig før været til Studentermøde. Hvor jeg har glædet mig til at komme der! Hvor jeg har glædet mig der! Er det alle de ypperlige Prædikanter, de fortræffelige Taler, det muntre Samliv med Fællerne, de herlige Naturomgivelser? Nej, nej, nej. Hvad er det da, som har gjort mig saa rislende glad? Hvordan er Tilværelsens Gaade med ét bleven mig klarere end Solen? Hvor har jeg lært at forstaa Fuglenes Sprog? Hvorledes har jeg lært at skue Livets Mening, der har overstrømmet mit Hjerte med en saa sprængende Lyksalighed? Er det den klingende Studentersang? Eller den megen Læsen i Biblen? Eller den højt attraaede Omvendelsestime, som den gode Gud endelig har skænket mig? Nej, nej, nej! Hvad er det da? Jeg ved det ikke, aner det ej. Kun ét ved jeg: At jeg er saa udsigelig glad. Hvad bryder jeg mig om Grunden, naar Resultatet er saa straalende klart, saa straalende lykkeligt. Aah, hvor er jeg glad, saa jublende glad! Jeg kunde kysse den sorte Snegl paa Havegangen.

11. Juli 1914.

Nu ved jeg, hvorfor jeg er saa jublende glad. Jeg sad i Morges i Haven. Biblen laa paa mit Knæ. Jeg læste ikke. Solen lo. Græsset græd tindrende Taarer af Henrykkelse over Solens Fryd. Fuglene skreg af Lykke. Saa kom der en ung Pige gaaende. Hun havde Biblen i Haanden. Hun læste heller ikke. Jeg har ofte set hende ved Bibeltimeme. Ved Maaltiderne. Ved Foredragene. Jeg har aldrig lagt Mærke til hende; men nu ved jeg, at jeg altid har siddet og set paa hende. Nu ved jeg, at jeg er forelsket. For allerførste Gang. For allersidste Gang. Derfor er jeg saa jublende glad. Hvad hun hedder? Det ved jeg ikke; der maa intet uskønt være ved hende; derfor tør jeg ikke erfare hendes Navn. Hvordan hun ser ud? Det ved jeg næppe; der maa ingen Plet være paa hende; derfor tør jeg ikke betragte hendes Aasyn. Hvordan hun taler? Det ved jeg ikke; der maa ingen Lyde være i hendes Tanker; derfor tør jeg ej høre hendes Røst. Men hun er saa uendelig fager. Hun er Kronen paa Alskabningen, det, Gud dannede aller-aller- allersidst, da han havde vundet den dybeste Skaberkløgt ved at have formet alt det andet.

12. Juli 1914.

I Dag har jeg vovet at se paa hende, at tale med hende. Hendes Navn kender jeg endnu ikke. Hun er høj og slank og smidig. Hun har den reneste, lyseste Hudfarve, en saare lys Lokkeknude i Nakken, den hvideste Hals og den kyskeligste Mund. Kinderne rødmer saa sitrende blegt og synes saa bløde, saa bløde. Og Øjnene — Himlenes blaanende Lyksalighed tindrer deri, og Solen gaar bag Skyer af Misundelse. Hendes Røst har en Verden af Kærlighed, er saa kattepotemblød. Hendes Tanker er renere end de klareste Vande. Naar hun taler og smiler paa samme Tid — aah, de Løgnere, som siger, at Hellas' og Nordens Diser er døde — har aldrig levet! Hvor er det saligt at elske, at leve og elske! Jeg vil elske hende hele mit Liv. Selv om hun aldrig vil elske mig — selv om hun vil skænke en anden sin rene Kærlighed, jeg vil dog elske hende lige fuldt til min sidste Dag — og derved frydes. Aldrig skal Sorg — aldrig skal Bitterhed — aldrig skal Lede naa ind i mit Sind mere. Hele mit Liv skal rinde i uudsigelig, hjertesvulmende Fryd, bestraalt af Elskovs uudslukkelige, evigt tindrende Lykkesol. Hvor er det saligt at leve!

14. Juli 1914.

Mødet er nu endt. Vi rejser hver til sin Side. Hun sidder vel og snakker med en eller anden. Mig har hun nu ganske glemmt. Jeg staar paa Færgen. Hvor rent dog Vandet skvulper dernede; men renere slog hendes Hjerte. Hvor fagert dog Hval vet blaaner deroppe; men fejre blaanede hendes Blik. Hvor hvidt dog Skummet lyser derude; men hvidere skinnede

hendes slanke Hals. Hvor stærkt dog Skibet skydes gennem Voverne; men stærkere knyttes min Sjæl til hendes. Aah, himmelske Fryd at mindes hende! Aah, himmelske Fryd at se sig om og skue alt minde om hende! Aldrig, aldrig vil jeg glemme dig, altid, altid vil du fylde mit Liv med Salighed. Evigt, evigt vil du — og du alene — staa for min Sjæls Øje og tilsmile den Fred.

10. Juli 1916.

Jeg besøgte forleden Dag min forhenværende Lærer, Hr. Westergaard. Jeg besøger ham gerne; for baade han og hans Kone er dejlige Folk. Der tjener endvidere en Gaardmandsdatter hos dem. Hun hedder Klare. Hun er rigtig net. Hun bidrager ogsaa til at forøge mine Besøgs Hyppighed. Forleden Dag kyssede jeg hende; og hun blev slet ikke vred. Jeg kan godt lide Klare. Da jeg kom der sidste Gang, var der lukket af. Jeg prøvede alle 3 Døre. Jeg vidste nok, at Hr. W. ikke var hjemme. Hans Kone er for lang Tid siden kommen paa Sygehuset. Vi ved, hun skal dø. Han er altid hos hende. Han elsker hende. Han har aldrig elsket andre. Underlige Mand! Klare var hjemme, det vidste jeg. Jeg sprang ind gennem Vinduet og stod i det hyggelige, velsignede, lille Hjem, hvor jeg har tilbragt saa mange rare Timer. Der var dødsstille. Saa slog Klokken. Een, to, tre, fire. Dumpt og højtideligt. Gardinet, jeg havde smøget til Side, faldt atter for. En Solstraale smuttede skyndsomt og forvirret ud. Den hørte ikke hjemme der. Der laa Støv paa Bordet. Et tykt Tæppe paa Gulvet, saa man gik lydløst. Der var halvmørkt og inderlig trist. En Fugl gav sig til at kvindre udenfor. Den maa have været tosset. Fuglesang dér! Der laa en aaben Bog paa en Stol. Som om man læste dér. Den løj bare. Jeg listede mig ind i næste Værelse. Dér hang et Par Buxer. De manglede tre Knapper. Oppe under Bordet laa der en Flip. Paa Bordet stod en Kaffekop uden Øre. Støv paa Skilderierne. Alt saa trøstesløst. Saadan gaar det, naar Konen er forhindret. Jeg kom til at tænke paa min Ungkarlejlighed. Alt blev saa trist, aah, saa trist. Hvorfor skulde nu Fru W. dø? Hjemmet forfalde? Manden blive ulykkelig? Der var heller ingen Mening i Tilværelsen. Hele Livet er planløst, vanvittigt. Der er ingen virkelige Glæder. Det er saa dumt altsammen, uh, saa dumt, saa dumt. Hvorfor aldrig lidt virkelig Glæde? Hvorfor idelig Modgang og Meningsløshed? Og saa Kærlighed! Det allervanvittigste! Her findes virkelig en Mand, der kan elske evigt. Og strax rives hans Kone fra ham! De, som hurtig skifter Kærlighed, skal saamænd nok beholde deres, til de dør af Ælde. Gudskelov man ikke er gift, skal heller aldrig gøre det. Det eneste fornuftige er at sky alt, hvad der har med Kærlighed at gøre. Saa kom Klare og en af hendes Veninder fra Byen. Vi forestilledes, da de var kommen dem af deres Overraskelse ved at finde mig dér. Hun hedder Viktoria Larsen og er meget sød.

10. September 1916.

Jeg er i den syvende Himmel. Viktoria har sagt ja. Jeg har aldrig elsket noget Kvinde før hende. Jeg vil aldrig elske nogen efter hende. Det er jeg sikker paa. Aldrig har jeg haft en saadan Følelse. Det er, som om jeg paa eengang forstaar Meningen med Livet. Hvorhen jeg end ser, — alt minder mig om Viktoria. Saadan har jeg aldrig følt noget før — aldrig. Saadan har jeg aldrig kysset en Kvinde før. Hun vil bringe evig Lykke ind i mit Liv. Hvilket lykosaligt Ægteskab vi to vil skabe. Jeg har saa tit troet at elske Kvinder; men denne Gang er det Virkelighed. Jeg er saa jublende glad, saa jublende glad, at nogen anden Følelse aldrig kan komme i mit Hjerte. Hvor er det saligt at elske, at leve og elske!

12. Juli 1917.

I Dag fik jeg Brev fra Viktoria. Hun er meget vred over mine sjældne Breve. Hun truer med at sende Ringen tilbage. Hun kan ikke gaa og vente, til jeg faar studeret færdig, hvis jeg ikke vil skrive troligt til hende. Ellers maa hun hæve Forlovelsen. Hun tror vist, jeg er rædselsslagen. Ingenlunde. Hun kan hæve og sende, hvad hun gider. Hun er jo dog ingen passende Kone for mig. Staar under mig i Dannelse og i det hele taget. Nej, saa er min lille Kusine paa Frederiksberg af en anden Støbning; hende ..

*

Bort fra dette

Bort fra dette mørke trange
Rum med lange
Lektiers sammenkrympne Kval!
Hellere med muntre Sange
I de solbestraalte Vange
vil jeg gange
under Himlens lyse Sal.

Ud at se som muntre Helte
Straaler vælte
sig mod Jordens Fæstningsfort!
Bli'r der om vor Fod lidt Ælte,
er det Sneens haarde Bælte,
der maa smelte
for en Guddoms Ømhed bort.

Træerne i Frostens Tømme
staar i Drømme,
skabt af Solen, sunkne hen,
føler Livets trodsigømme,
ydmygstolte Herredømme
gennemstrømme
sig med vaagnet Kraft igen.

Og Smaablomsterne, der blunder
roligt under
Dækket af det visne Løv,
vaagner halvvejs op og grunder
paa, om det mod Timen stunder,
da et Under
kalder dem fra Jordens Støv.

De to allerførste Stære,
der maa være
komne uden ret Forlov,
skynder sig i klare skære
Fløjtetoner frem at bære
Gud til Ære
deres Glædes Tak og Lov.

Kun Fornuftens Muldvarpblinde
kan ej finde
Maal og Mening med vort Liv.
Aah, de lyver. Ingensinde
føjte jeg saa varmt herinde
alt mig minde
om en kærlig Skabers Bliv.

Er det ikke Altets stille
Maal at ville
prise ham og leve fro?
Derfor Solens Straaler milde.
Derfor Stærens Fløjtetrille
og den lille
Urt forhaabningsfuld i Ro.

Man har sagt mig, man maa hæmme
og forglemme
Følelsernes falske Lyst,
døve spotsk den indre Stemme;
kun, hvad Sanserne kan nemme
koldt, har hjemme
paa det virkeliges Kyst.

Derfor handler nu vor Læsen
om Jens Pæsen,
om hans Snaps og om hans Sort,
hvorfor han for Vand er kræsen,
og hvordan han snyder Næsen.
Alt hans Væsen
drøftes langt og lægges Kort.

Sættes uden al Forfærden
i Forhærden
sligt som Maalet for en Skjald,
da er i sin hele Færden
lutter Tant og Tomhed Verden.
Galskab er den,
og han selv er uden Kald.

Døren i Forstandens Fængsel
af sit Hængsel
løfter jeg og stormer ud.
Bort fra det bevistes Stængsel
bærer Følelsernes Trængsel
i min Længsel mig mod Kærlighedens Gud.

Foraaret 1917.

*

1919

Og lunefuld som en drilsk April.

Og lunefuld som en drilsk April
begyndte Gerda at spørge,
mens Solen sendte pro forma Smil
til de blaserede Bøge:
»Hr. Sverre, har De en god Cigar,
som De vil lade mig »røge»?«

(De sørgelige Rester af en stor Roman, gennemført paa dette Versemaal.)

*

To gamle Venner drøfter Ungdomsminder ved en Romtody.

Kom, min Sjæl, og sæt dig hos mig et Minut i Mørkningsstunden,
og lad os to tale sammen et fortroligt Øjeblik
om en Tid, jeg knap erindrer, men hvorom jeg tror i Grunden,
at den i sin Helhed mildt og venligt smilende forgik.

Ja, jeg ved jo nok, at stundom var jeg angst for store Hunde,
og det traf sig jo, at Mor hun kom og saa, jeg sad og græd,
naar jeg havde plyndret Reder eller ej min Lektie kunde,
eller naar jeg var alene og med-et blev mørkeræd.

Men som Helhed — ikke sandt? du husker sikkert ogsaa Tiden —
for saa længe som jeg mindes, fulgtes vi jo, jeg og du.
Jeg — med Pandelokker gik jeg, og jeg var saa ganske liden.
Du — ja, Himlen ved, om ikke du var større da end nu!

Sommer kvældens Tryllerige, naar de gyldne Stjerner glimted,
og den dybe Stilhed sitred i et Drømmetonespil —
naar et Stænk af Guds forunderlige Herlighed jeg skimted
gennem Hullerne i Gildeshallens Gulv deroventil!

Efteraarets barske Raahed, vissent Løv og knækket Stængel,
Støn af Storm og Suk i Mørke! Aldrig dog jeg bange var;
thi jeg vidste jo, at hos mig stod beskyttende Guds Engel
kærligt bredende hen over mig sit hvide Vingepar.

Eller i den lange Vinter — under Frostens barske Aanden
hvidned Jorden — men ved Arnens lune Ild sad Mor og jeg.
Mor fortalte mig om Jesu Lidelse og Død, saa Haanden
knytted sig af Harm i Lommen, Kinden blev af Smerte bleg.

Og en Foraarsmorgens Skønhed! — eller var det ogsaa Høsten? —
Jeg kom ud og indtog Marken som en Konge stolt og gæv,
Marken i dens aarle Friskhed, svøbt i Straaleflor fra Østen,
glimrende af Duggstænks Taarer, gængende i Spindelvæv.

Bedst jeg mored mig alene, allerhelst jeg fulgte egen
Vej og Lyst, blev sund i Tanke, rig paa Helsen, karsk af Lød.
Meget varm og meget sulten kom jeg munter hjem fra Legen,
aad i Ansigts Sved med hellig Nidkærhed mit Fedtebrød.

Kønt som kun det ubevidste, rent som Morgendugg paa Vangen
hengled Livet broget for mig med sit Højtidsdrag af Skæmt;
og min glade Barnelatter blanded sig i Solnedgangen
frisk og lys med Kirkemalmets alvorsdybe Klokkeklemt.

Og hvor ved jeg, nu jeg sidder her med Haanden under Kinden
og forsøger paa at lytte frem de kendte Bedeslag,
men i Skumringstimens Stilhed fanger kun en Lyd af Vinden
dens tilbageholdte og utydelige Aandedrag,

ja, hvor ved jeg da, hvorledes det er gaaet til og hændet,
at en skønne Dag tog Folk, jeg kendte, naar de gik forbi,
for mig Hatten af, og hvordan jeg forlængst er blevet vænnet
til at blive tiltalt med et høfligt Hr. og køligt De?

og hvorledes Kant og Høffding huled Veje til mit Hjerte,
kom paa Kant med Mor og rejste som en Høvding sig mod Gud?
og hvordan min varme Glæde blev den ligeglades Smerte?
og hvor jeg er rent forandret, skiftet om og stykket ud!

Borte er min Enfold's Tillid, borte er min Ivers Brænden,
og den Tro, jeg nu besidder, er kun stykkevis og delt;
men til Gengæld er min Barndoms ufuldstændige Erkenden
afløst af en Kløgt, der dristigt griber om det hele helt.

Det er klart mig nu, at Tanken er den Sol for alle Sole,
hvorom Firmamentets Stjerner har at gaa i Orden rundt,
og paa den og den alene kan man ufortrødent stole,
thi atombestemt den kender Adskel ej paa godt og ondt.

Det er soleklart, at ikkun Idioter ej fatter —
og selv dette Vælgerflertal vil begribe det om lidt —
at Rødbedesaft og Ære, Kysmigtøs og Præstedatter,
Elna Munch og hjemlig Hygge kommer ganske ud paa eet.

Det er midnatssoleklart mig nu, at den er kun en Taabe,
der vil folde sine Hænder mod et hjemmegjort Begreb,
og at Hjertedybets Længsel mod at elske, tro og haabe
er en Drivhusplante avlet ved en Præstegartners Kneb.

Ja, det er fornuftbestraalet mig, at Himlen maa forvandles
til et Skylag, og en Engel er en syrisk Hofperson,
Evheden er en Floskel, og om Gud kan ej forhandles,
før vi der har faaet en bestemt og klar Definition.

— — Tilgiv, jeg blev vred! —

Men, Sjæl, hvad ligner det at producere
Graad med-et, som om en Verdenskatastrofe brat var sket?
Har din Børnelærdom ikke sagt dig, der er intet mere
taabeligt og umoderne end Sentimentalitet!

Stand de Taarer! Trød den Rørelse fornuftigt under Hælen,
mens jeg tørrer mig om Panden, der er vaad af Febergys.
At lidt Ensomhed og Skumring er saa farlig Ting for Sjælen!
Men nu drejer jeg paa Knappen — godt, vi har elektrisk Lys!

*

Nix pille.

Gud Herren var træt af at skabe.
Han sad i Himmerigs Slot
og saa til det jublende Hele
og fandt det vidunderlig godt.

Thi Herren han er som en Kunstner,
en Kunstner, skabende, stærk,
der strax i Undfangelsesstunden
begejstres over sit Værk.

Men naar nogle Dage er gaaet
og man har hørt paa Kritik,
saa er man knebent saa sikker
som under det første Blik.

Nu sad da Vorherre betaget,
men ogsaa forfærdelig træt
og hvilede ud i lange,
befriende Aandedræt.

Saa gik han ud i sin Have
at vandre i Rosernes Dal
mens Træernes Skygger blev lange
og Dagens Hede blev sval.

Der gik han i Solnedgangsglansen
alt under de bladgrønne Hvælv
og var tilfreds med det hele
og da især med sig selv.

»Hva?« raabte Vorherre til Adam
og ham paa Skulderen slog,
»her har jeg vel nok været heldig!!«
Men Adam paa Skulderen drog.

»Jeg gaar og keder mig, Herre;
jeg er ikke ret i mit Es.«
Vorherre saa paa det hele,
brat meget mindre tilfreds.

Hvad skulde han dertil svare?
Han satte sig' ned og tav.
Og Mørket vælded af Jorden
og Solkuglen sank i Hav.

Som Funker fra Skaberens Hjerne
sprang Stjernerne rundtom ud.
Da digtede Mester en Kvinde,
gav Adam hende til Brud.

Og ind under Midnat hørte
han Mennesket larme og le:
nu fik jeg omsider den Gamles
Mesterstykke at se.

Men da under Morgen han saa ham,
laa Adam træt og fortabt
og brummed: »Det er det værste,
o Herre, du endnu har skabt.«

Det viste sig siden, at Adam
han fik saa sørgelig Ret.
Thi nu blev Tingenes Tilstand
I Paradiset først slet.

Se, heraf lærte Vorherre
at vrage Kritikkers Spejl
og lade sit Værk forblive
med samt dets Fortrin og Fejl.

*

1920

Jeg vil skrive en mægtig Roman:

Hverken — Eller — Men.

I. *Hverken* — det æstetiske Livssyn — Manden, der afsier al Smerte, saa han til sidst har sikret sig den fine rene Nydelse. Stilen med lange Perioder — I. P. Jacobsenske-Kunst og Farveudtryk bredt og malende, melodisk og plastisk.

II. *Eller* — det etiske — den strenge haardføre Mand, der ofrer sit Liv for sit Land og for Verden ved at lægge den under det og skabe en Mønsterstat med Diktaturets *Orden*. Stilen med korte knappe Sætninger — uden Kunstord — som Kommandosprog.

III. *Men* — det religiøse.

Medlidenhedens Tjener — Frans af Assisi — Typen altid smilende — enfoldig — hjælpsom — men irregulær, man ved aldrig, hvad han nu vil — hvordan han tager det.

Stilen: Usammenhængende Evangeliestil.

*

I Nurnberg.

Den gamle Satan er ung af Styrke,
helst naar han kvindelig Ham ta'r paa
og tripper hen til den røde Borgmur
for i dens halvdunkle Skjul at staa
med blanke Øjne og sarte Kinder
og Stemmens daarende »lieb« og »süss«,
mens Maanen spinder om Fortids Minder
sit eventyrlige Sagalys.

Da sænker Freden sig sødt i Sjælen,
den gamle Fred fra den gamle Tid,
da Krigen ej var en Hadets Mordbrand,
men Livets Spænding og Mandens Id,
da ej man frygted, hvor Død sig nærmed,
knap der, hvor Helhest og Hex og Ravn
og Genfærd sværmed, thi Korset skærmed
mod alskens ondt i *Marias* Navn.

Maria! Ja, som et Helgenbilled
den Pige titter fra Skyggen ud.
Jeg kunde knæle og bede hende
i Forbøn gaa hos den gamle Gud
og sige ham, at trods Mur og Pave
og andre Goder er Ledet for
hans gamle Have dog rent af Lave,
og Skylden derfor knap længer vor.

Og bede ham med det allerførste
faa udtænkt noget i Himlens Sal,
da Tingenes Tilstand der nedenunder
er rent ravruskende splittergal;
hvis ej sin Søn han igen vil sende
som før til Frelse — saa nu til Dom,
at faa en Ende paa den Elende
og grave Haven aldeles om!

Langt mere spøgelsesblødt og lønligt
og gaadeslørende end tilforn
omvæver Maanen med hvide Traade
det middelalderforglemte Taarn.
Selv staar jeg hyllet i Straalenettet,
mens Vinden kommer med lydløst Fjed
og mindemættet og sagnindflettet
om tusind Ting at fortælle ved.

Da aander Sorg paa mit Hjertes Slette,
sig nejer alle de Blomster smaa,
og Vemod kalder den milde Taare,
der stille fælder sin Dugg derpaa:
et Liv, der leves, et Navn, der nævnes,
en Sum af Kræfter, der sættes ind —
hvad end der evnes, er højst, hvad levnes,
en sunken Borgmur i Maaneskin.

Men du, »Madonna«, hvis Taalmod svigter
ved denne Nølen, du ej forstaar,
du har sandsynligvis andre Pligter,
saa det er bedre, mit Godt, du gaar.
Hvad er dig Templet, naar Tempelgavens
Oboler kun er i trygt Behold?
Thi der ved Havens Entre er Pavens
og din Bestilling — at kræve Told.

*

1921

Udflugt.

Alle mine Tanker de stilled sig i Aftes,
da jeg satte mig til Rette i den gamle Gyngestol,
de stilled sig i Aftes i Række i Døren
og vinkede Farvel og drog leende af Sted,
og jeg nikked vemodig og gav dem med en Hilsen.
Men hvor gerne, o hvor gerne var jeg selv draget med!

Saa sad jeg der en Time og bakked paa min Pibe,
mens tankeløs jeg saa paa den blaalige Røg,
der ringled sig til Skikkelser og gaadefulde Kredse,
som sluttede mig inde i et mystisk Tryllespil.
For Sagen var, jeg vidste jo, hvor Tankerne var henne,
og kunde derfor ikke ta mig rigtig noget til.

Da banked det paa Døren, og jeg rejste mig og aabned;
og — Herregud, der stod de forfrosne udenfor.
Jeg slap dem ind i Stuen, hvor de satte sig om Ovnens,
og jeg ventede i en Spænding, jeg knap selv vil være ved.
For jeg maatte jo ha' Rede — og jeg fritted — men de tav kun,
om hvorvidt de havde faaet mig en Genhilsen med.

*

Lidt Oprejsning

Naar den gamle Gud i Himlen,
ser to unge Læber mødes,
skal han endnu kunne undres
ved sin egen Aands Geni.
Ellers har han det til daglig,
siger man, med meget Mismod,
saa han stundom sidder Timer
hen i haabløst Grubleri.

For det er jo nemlig saadan,
at med tusind Tvivlsbaciller
er i Tidens Løb hans kloge
Hjerne blevet slemt befængt;
thi naar han sit Værk betragter,
forekommer det ham ofte,
at det blev saa grumme lidet
til, hvad han sig havde tænkt.

Men naar tvende unge Læber
mødes skønt i Elskovskysset,
retter han sig op og smiler
lykkelig, den gamle Drot,
og hans Stemme skælver næsten
ved igen at sige Ordet
fra den første, friske Morgen:
»Jam — det er jo saare godt.«

*

Med uhyre Vidensmasser.

Med uhyre Vidensmasser
sammenstuvet i sin Hjerne
træder for os de moderne
Tiders Sandhedsmager frem
med et Hoved som et Græskar
og en sløj Professorgage
for Veltalenhedens Asie,
som han trofast giver Klem.

Hvilken Sum af selvsyg Goldhed
og Studerekammer er der
i en Hjerne, der gebærder
sig, som var det skæbneslemt,
om det ej den skulde lykkes
andres Tanker at forstyrre
med dens egne, der om fyrre
Aar er Gudskelov forglemt —

glemt som al Spekulationens
Spindelvæv og Pindebrænde
for det røde Liv paa denne
følelserregerte Jord,
glemt som alle vinterblege
Stueplanteteorier
for de Evighedsværdier,
der i Hjertets Løndom gror.

*

1922

Lise.

Der sidder en lille, levende Fugl
og synger i Dødens Have;
der jubler et lille kvidrende Liv
blandt stumme, synkende Grave.

Og Vinden vandrer sin vante Vej
og pusler sagte i Løvet,
og Pilen bøjer sit Hoved træt
og nikker mildt og bedrøvet.

Og Duften stiger saa tungt og tæt
fra blomstersmykkede Grave.
Der er saa dulmende rigt paa Fred
i Dødens slumrende Have.

Og det kan kvæge en Vandringsmand
til død Mands Navn sig at stave. —
Det er saa godt for det trætte Sind
imellem synkende Grave.

*

Adonis.

Som nu jeg stirrer ind i Aftenrøden,
der bløder bag de nattesorte Træ'r,
saa synes jeg, jeg længes efter Døden,
skønt Livet er mit dybeste Begær.

Hvor ofte har jeg følt den samme sære,
tvedelte Længsel i mit unge Sind,
et Savn saa kvidefuldt og sødt at bære,
at Taaren dugged Smilet paa min Kind!

Naar alt var graat og virkeløst og øde,
og ingen Solglans over Himlen laa,
fornam jeg atter Hjertet som forbløde
i denne uopfyldelige Traa.

Og naar de gamle Salmemelodier
med barnlig Enfold bød mig deres Fred,
igen ad skumringsdunkle Gaadestier
usikkert famlende min Tanke gled.

Ja, selv naar Hun, uendelig fortrolig,
mig rækker Anelse om Lyst og Nød,
der gør mit Hjerte til en Guddoms Bolig,
kan Længslen komme mod den stille Død.

Hvo ved, hvad Lægedom der er fornøden
for Sind, der svajer som et stormstedt Siv? —
Det er mig, som min Længsel efter Døden
er eet med Hjertets bange Bøn om Liv.

*

En dansk Student.

(Mel.: Vær hilset, Kammerater).

En dansk Student, en rigtig,
kan baade tysk og fransk,
men er især lidt vigtig
af det, at han kan dansk.
Han er paa Hat med Kongen,
men kender ej Faconen
med alt for mange fede Ord
om, hvad han vil og tror.
Med Ærefrygt han søger
i Livet som i Bøger,
men læser helst sig svimmel i
to Øjnes Skælmeri.

I Fremtid ind han spejder
fra Fortids Pergament
med Nutid mest i Fejder,
den rigtige Student.
Fortvivlet er han stundom
ved Løgn og Virvar rundtom,
men snart igen det unge Sind
faar Glæden lukket ind.
Han sporter, og han spøger
og driver lidt og smøger
med Kammerater godt i Snak
en Pibe slet Tobak.

Se saadan er Studenten,
og saadan er hans Kaar,
og naar med Slid og Venten
han sin Examen faar,
saa snippe snappe Snude
er Eventyret ude,
og det skal siges her med Fynd,
at det ved Gud er Synd.
Men naar han os forlader,
bli'r Embedsmand og Fader,
ja, saa bli'r Bøtten bare vendt:
hans Søn bli'r dansk Student.

*

Naar vor lille Klokke.

Naar vor lille Klokke
med sit Klokkekling
varsler rundt omkring,
der skal holdes Ting,
vi os om ham flokker,
thi paa Folk, der skænd's
bliver aldrig læns
vor Regens.
En et Forslag gi'er.
Av, det var Forbi'er.
Strax det nedstemt bli'er.
Alle alting si'er.
Men da kommer Bajren!
Tys med Kiv og Skraal.
Her er Fællesmaal.
Altsaa Skaal!

Lad os hylde Øllet.
Staa nu ikke stum.
Livets Hovedsum
husk, at det er Skum.
Ufreds Aand er døllet.
Og med saligt Blik
sender vi nu Nik
hist og hic.
Samme Forslag, som
nys, da frem det kom,
strax fik daarlig Dom,
syn's nu alle om.
Og naar alt er hilst med
Bravo, Klap og Ja,
vandrer vi herfra
med Hurra.

*

1923

Hvad er Kristendom?

Hvad er Kristendom?

Ærbødighed for Kristus.

Regensen, 10.11. 1923 Kl. 8,48 Morgen.

*

Huskeddell over, hvad Evangelierne Kapitler handler om.

Matthæus 1

En Engel erklærer Marie for ren.

Mt. 2

Vismænd, Flugt, Barnemord, i Nazareth Bo.

Mt. 3

Døberen præker og la'r Kristi Daab ske.

Mt. 4

Djævelens Fristelser bliver Forbiere.

Kristus kalder Peter o. s. vi'ere.

Mt. 5

Saligprisninger, og mod det fuldkomne frem!

Mt. 6

Bønnens Lex.

Bekymringens Hex.

Mt. 7

Bjælken og Porten og Træet og Huset, bygget paa Lyv.

Mt. 8

8 S'er:

Spedalsk — Soldat — Svigermor — Syge — Skrøbeligheder — Skriftklog — Stormen — Svinene.

Mt. 9

Den værkbrudne Mattæus sætter en Lap paa Jairus og en blodsottig, to blinde og en stum bli'r fri.

Mt. 10

Verden sendes de tolv ud i.

Mt. 11

Døberens Tvivl og Korazin til Helved!

Mt. 12

Der er lidt Spektakel om Sabbatshold.

Derefter Kiv om Beelzebol.

Mod sin egen Familie er han lidt kold.

Mt. 13

Sædemand, Klinte, Surdejg, Perleforgættten.

Selv er han kun ud af Tømmermandsætten.

Mt. 14

Døberens Hoved sættes paa Porten. Ørkenbespisning. Søgang. Peter ukyndig i Sporten.

Mt. 15

Korban og det, der gaar ud, er Smuler, der
mætter 7 Tusind ved Femte'en.

Mt. 16

Peter erklærer Kristus for Gejsten.

Mt. 17

Peter vil bygge Hytten.

Mt. 18

Den gældbundne Tjener afkræves Skatten.

Mt. 19

Den rige Yngling undgik Fallitten.

Giv Afkald! saa faar du i Himlen Profitten.

Mt. 20

I Vingaarden ta'r vi det ikke saa nyw'e.

Zebedæus's Sønner vil højest flyve,

o. s. v.

*

I Johannes Evangelium benyttes Ordenstallene.

Johannes det andet
Der kommer Vin ud af Vandet.
Templet bliver omdannet.

Johannes det tredje
Jesus belærer om Daab Nikomedje.
Døberen aner sin egen Tragedie.

Johannes det fjerde
Først hos en samaritansk Hetære.
Saa hos en af Kapernaums Officerer.

Johannes det femte
Ved Bethesda kurerer han den forglemte,
saa bli'r Farisæerne strax forstemte.

Johannes det sjette
5000 Mand bliver hartad forædte

O. S. V.

*

1925

„Menneskenes Rige“.

En af de Sandheder, der indpodedes os med Modermælken, et af de Dogmer, vor dogmeomstyrtende Tid har vanskeligst ved at faa udryddet fra Rygeværelset og Klubben, er den formastelige Sætning, at Kvinden ikke har logisk Sans.

Den er nu saa selvfølgelig rigtig: Kvinden har ikke logisk Sans; men det er ganske vist en Skæbne, hun maa dele med den øvrige Menneskehed. Der har aldrig — paa denne Klode i hvert Fald — levet et Menneske, der evnede at give saa og saa mange Tanker Udtryk efter hinanden, hvoraf ikke en saa nogenledes sagde det modsatte af en anden eller dog i sine Konsekvenser førte til et modsat Resultat. Og der har heller aldrig fremstaaet et Menneske, der formaaede at ytre blot een Tanke — udover den rene Selvfølgelighed naturligvis — uden at der var ti andre for dette ene Menneske, der kunde tage denne Tanke op til Behandling og finde forstandige Ting at indvende imod den eller kaste den ud i Grinet og gøre den latterlig. Hvis man derfor vil være paa Sandhedens og det uimodsigeliges sikre Side, da holder man sin Mund og slipper sin Pen aldeles og ganske. Men har man Mod og Mandshjerte, som det hedder, da tager man ikke Hensyn til den Slags Ting, da udleverer man dristigt sine Meninger til Kritikken og Latterliggørelsen, sine Meninger med deres Selvmodsigelser og Fejl, fordi man ved, at hverken Taushed og Ubevægelighed, der er 0, eller Kritik og Latterliggørelse, der er %, kan holde Livet oppe og Tilværelsen i Gang; for det kan kun Meninger og Tanker med deres uundgaaelige Selvmodsigelser og Fejl; for de er — trods alt - +

Saa skal Helge Rode da have Lov, fordi han nu modigt og roligt har sagt, hvad han fandt, han maatte sige. Og naar alle Haansord og Skuldertræk og Helsider i Blæksprutten forlængst er saa glemte, som om de aldrig havde været, saa vil der være Mennesker af de oprindeligste, der vil drikke Vederkvægelse og Styrke af det, som en af Danmarks fineste og ægte Aander fik frem i »Pladsen med de grønne Træer«.

Men ogsaa Dr. phil. Lis Jacobsen skal roses for de to Kroniker, hun har skrevet i »Politiken« for 2. og 3. Februar, og hvori Doktoren med en Frygtløshed, der lader formode, at hun intet Kendskab har til den saa forældede, men dog paa sine Steder endnu saa gængse Anskuelse, hvormed disse Linier begyndte, indlader sig paa en Gendrivelse in toto og i Enkeltheder af Helge Rodes Bog.

Nu er der, blandt andre, to Diskussionsmaader, der over for et visst Publikum aldrig vil undlade at gøre sig. Den ene har jeg bedst hørt praktisere af en Indre-Missionær i et lille Missionshus i Vestjylland. Alle de Forargelser, han vilde gendrive, nævnede han en efter en, og efter hver sagde han: »Hvor frækt!« eller »Hvor forkert!« Deri bestod Gendrivelserne. Vi kunde kalde denne Metode for Udraabstegnsmetoden. Den anden siges ofte at være anvendt af en stor Politiker; angrebet haardt f. Ex. for sit Partis Stilling til Indførselstold formaaede han som Regel for Vælgernes Aasyn at sætte Angriberen haardt til Vægs ved med stor saglig Kraft og personlig Overbevisning at svare: »Jeg ser ikke rettere end, at min ærede Modkandidats hele Stilling til Konfirmandundervisningen bunder i et tilgrundliggende Fejlsyn.« Og saa gav han Beviser for det. Vi kunde kalde denne Metode for Øxeskaftsmetoden.

Jeg kan ikke sige mig fri for i Dr. Lis Jacobsen at have fundet Islæt baade af store Politikere og vestjydske Indre-Missionærer.

Og nu er det jo saa uheldigt, at der ogsaa er nogle Mennesker, paa hvem Udraabstegns- og Øxeskaftsmetoden ikke ret vil bide; de kan ikke sige, hvorfor; men de har det nu engang saadan, at disse 2 Metoder ikke rigtig kan faa Magt over dem. Og de vil jo ikke finde, at Helge Rode er alt for virkningsfuldt imødegaaet ved, at Fruen efter et længere Citat af ham skriver Ordet Nonsens. Dog — jeg skal ikke give Exempler paa Udraabstegns- metodens Anvendelse; det er saa let for enhver Læser selv at finde dem; men lad mig nævne blot eet af de Steder, hvor Øxeskaftsmetoden er sindrigt anvendt. Helge Rode har sagt: »Bonde og Fisker finder let sin Sjæl — i et Suk, i en Tak, i en Stilhed.« Hertil svarer Dr. Lis Jacobsen: »Jo, Nutidens Agrarer og Fiskerbefolkning — baade Hornbæks og Skagens — kender ikke til denne Verdens Mammon.« Et typisk Exempel paa denne Diskussionsmetode (som i Parentes bemærket og til Fruens Ros er meget mindre anvendt end den anden, der til Gengæld —): som Exempel paa Fiskere nævnes Skagens Befolkning, der jo netop ikke er Fiskere, men Badestedsfolk, og paa Ordet »at finde sin Sjæl« svares med »Mammon«, som var det et Dogme, at Fiskeren ikke kunde takke sin Gud for en god Fangst eller glæde sig og i Glæden »finde sin Sjæl«, fordi hans Haandtering lykkedes.

Det vil være umuligt at nægte, at der i »Pladsen med de grønne Træer« ogsaa findes Ting, som man helst ikke saa der. Men — naar man vender sig til Religionen som Religion og ikke som videnskabeligt Forsøgsobjekt, er man naaet frem til det ophøjede, og dér kan nu engang — saa fortvivlet nær ved det komiske som det ophøjede jo ligger — kun den verdslige Mester bevæge sig med fuld Sikkerhed.

Det uendelige Mesternavn (Gautama eller Jesus eller hvad nu Millionerne nævner) vil ingen af os give blot det ringeste Tilløb til at gøre Fordring paa, men Tjenernavnet er der vel dem iblandt os, der ydmyg beder om; og har Helge Rode stammet en saadan Bøn i »Pladsen med de grønne Træer«, da kunde man maaske gøre noget mere voxent end give sig til at fnise, fordi en Mand stammer, og i hvert Fald skaane sit eget Navn og Rygte ved at nedkæmpe sin Lyst til at raabe Uartigheder efter ham. Nu være det langt fra mig at sige, at Dr. Lis Jacobsen har raabt Uartigheder; det ved jeg jo, en Dame ikke kan gøre. Men var det en Mand, der bedømte et ægte og alvorligt Arbejde af en anden ved offentlig i

et Dagblad at raabe til ham: »Hvorfor har De skrevet dette? Fordi De er for gammel og vel sagtens for ugidelig til at tage Del i et virkeligt Aandsarbejde; fordi De keder Dem og trænger til Nyheder, giver De Dem i Fortvivlelse Vanvidet i Vold; jeg har bevaret min Forstand i Modsætning til Dem —« saa vilde jeg tænke — naa, det afhænger jo af Ens Opdragelse og Temperament, hvad man vil tænke. Men man forstaar alligevel daarligt, at en begavet og aandsfri Dame finder det nødvendigt eller hensigtsmæssigt at føre et saadant Sprog. — Forlader vi Kritiken, der baade i Henseende til Form og til Indhold forekommer mig af stærkt blandet Værdi, og gaar over til det positive, det, der har laant Kronikerne Overskriften: Menneskenes Rige, da stiller Sagen sig anderledes. Selv med Fare for at faa Stempleet »overfladisk Salonradikalisme« kan et sundt og friskaandende Menneske give efter for Fristelsen til at bryde ud i en Lovsang til Verden, naar Kirkens monotone Raab om Synden og Jammerdalen bliver det for uudholdeligt. Denne Lovsang er da ogsaa hos Fruen følt og formet stærkt og smukt, og der vilde, selv om Hr. Helge Rode var af en anden Natur, end han er, næppe være Grund til at fare ud med Genlyden af en Række Skældsord. Denne Lovsang er et net Stykke Lyrik, men skal den udgives for mere, maa der protesteres. Og har Fruen med sin faible for Tanken drømt sig, at det var en Række endegyldige Tanker, maa det desværre siges, at der er andre virkelighedsfjerne Drømmere som Tilskuere paa Pladsen med de grønne Træer end den, der først fik talt.

Helge Rode har spurgt, hvad det er blevet til med Videnskaben, der skulde afskaffe og erstatte Religionen, og Fruen svarer, at det er blevet til et Virkelighedens Fepalads. Over for denne Oplysning sætter jeg mig ned med et Bump. Og jeg maa formelig øve Vold mod min værre Natur for at afholde mig fra et Udraabstegn. Havde Spørgsmaalet lydt, hvad det var blevet til med Videnskaben? — men det gør det jo ikke; det spørger om Videnskaben, der skulde afskaffe og erstatte Religionen. Det kan Fruen, der jo i hvert Fald efter eget Sigende har sin Forstand i Behold, dog ikke have forvexlet. Og naar jeg senere læser, at Videnskaben har bragt det til, at gennem de Farver, Lyset frembringer ved en Solstraales Spillen i et Stykke Glas, kan vi bestemme, hvilke Stoffer Solen bestaar af, eller til, at vi kan maale Himmellegemer, der er saa langt fra os, at endog selveste Tanken knebent kan fatte det, saa bøjer jeg i dyb Ærefrygt min Pande for Videnskaben, men sandelig da ikke for den som Religionsersatz. Og naar jeg hører om Studentens Finden Livsmening i sin Fryd ved Opklaringen af et hidtil uforstaaeligt Ord som Resultat af hans eget metodiske Forsker arbejde eller Fru Lis Jacobsens Festglæde ved Arbejdet ved Skrivebordet i Solskin og Hyacintduft eller Udbruddet: »Eller giv mig et Glas eller to — af en fyldig og mild Bourgogne, ikke for kold, men endelig heller ikke for varm, og jeg skal drikke Livets Skaal!« ja, saa har jeg fuld Forstaaelse og meget tilovers for alt dette, det rummer just den rene, umiddelbare Lykkestemning; men vend Dem saa mod den med Deres lovpriste Tanke, og Glæden er — pist! Og skal det bruges til Erstatning for Religionen i Samfundets og Tidens Liv, saa — forlad mig, at jeg tvivler, endog med min Tanke. Endelig kunde man vente, at Fru Doktoren havde læst »En Historie fra Klitterne« af H. C. Andersen. For det er jo Sagen: Der sidder den unge Pige og vrider sine Hænder — saa sker der dog endnu Mirakler, ja, men til det onde, det umulige er sket — han er gaaet — ham, hun elsker, ham,

hun i sin Elskov og sin fulde Tillid har givet alt — han er gaaet — til en anden svigtet — aah nej, aah nej, aah nej Da kommer hendes gamle Mor, og hun begynder at tale om Gud, han, der giver en udødelig Sjæl, og som saa sender Modgang og Lidelse, for at den derved kan modnes til Høsten, dette er Livets Mening, og det er denne tunge Tilskikkelses Mening, engang vil hun forstaa det, se, til hvor stor Lykke det var — lige som man gaar villigt ind til Operationen, fordi man ved, den er nødvendig for Helbredelsen, for »Smerten er kun Vrangen af Salighedens Dragt.« — Men den moderne Religions Forkynder vil altsaa nærme sig og sige: »Græd ikke, Fanny! husk, du fandt jo i Gaar ud af, hvad hlewagastir holtingar egentlig betyder.«

En Mand lægger sin unge Hustru i Graven, og det bliver ved at dunke dumpt i hans Baghoved: »Ned at raadne, ned at raadne — alt, hvad jeg har elsket og tilbedt og faaet Gengæld af — ned at raadne, ned at raadne, det er alt, hvad jeg ved.« Da nærmer Præsten sig, han taler om Kristus oprejst fra de Døde, om Opstandelsens Dag, om Legemets Oprensning og de elskendes Møde, og »kan du leve dit Liv i pietetsfuld Ihukommelse af hende og opdrage jeres Børn, saa hun kunde glædes derved, om hun saa det, da skal dit Liv leves i Forventningens lutrende Lykke hen mod den Dag, da I genforenes uden Adskillelsens Mulighed.« Men Tempel tjeneren i »Menneskenes Rige« han stiller med en fribaaren Tale, der er rensset for al saadan Mørkemandsfantasteri: »Op med Humøret! betænk, vi ved nu, hvad Stoffer dette Legeme bestod af, og blot ved at lade en Lysstraale gaa gennem et Stykke Glas, kan vi regne Solens Bestanddele ud. Er det ikke morsomt?«

Saa løfter den unge Far sin førstefødte i sine Arme, smiler til det blege Ansigt i Puderne og hvisker gennem Ruden op imod Stjernerne sin Tak til Alfader, der under sin Skabning Livets Fryd og giver den Forsmag af Evighedens Fylde i et kort Sekund; men den moderne Far knuger sit Barn til sig, ser ud gennem Ruden og aander ud i et overvældet: »Tænk, ca. 21 Lysaar herfra og til Sirius!«

Men det forfaldne Subjekt ravler ud af sin Hule, hvor Børnene staar graablege og hulkindede om Sengen, hvor Mor ligger og er ved at dø af Tæring, og det kimer for hans Øren: »Kan du huske, den Dag I blev gift? hvordan er det gaaet med dine Løfter og Drømme? Arbejdsløshed — slet Kammeratskab — Drik.« Med en Ed over Livet tumler han hen mod en Kælderhals; da møder han »Frelsermanden«: »Nej, ikke derned! jeg ved et Sted, hvor du kan faa Arbejde, du vil jo ikke drikke; hold saa op! din Kone kan maaske ikke reddes, men Børnene da. Hold op med din Drik — husk, Gud ser dig, ih vor du gaar! hvorfor vil du stadig trodse ham og saare ham, ham, din Skaber, den levende Gud? altid ser han dig, og du skal staa for hans Domstol engang, bered dig da, før det er for sent, bed til ham, han vil give dig Kraft til at modstaa Fristelsen, arbejd, og han vil lægge sin Velsignelse i det! du kan endnu blive en god Far; bed og arbejd!« Men den moderne Præstinde siger til ham: »Du Mand fra Saxogade! et Glas eller to — af en fyldig og mild Bourgogne, ikke for kold, men endelig heller ikke for varm, og vi vil drikke Livets Skaal.«

At Folk, der hverken kender Religionen eller Videnskaben eller Livet eller Pontoppidans Bøger, kan begejstres for Videnskaben som den, der afskaffer og erstatter Religionen, er forstaaeligt. Anderledes, at Dr. Lis Jacobsen kan det. Man fristes til at spørge: hvis det

er sandt, den øvrige Menneskehed maa dele Skæbne med Kvinderne hvad angaar Mangelen paa logisk Sans — mon Kvinderne saa dog ikke har faaet Løvens Part af Mangelen, i hvert Fald saa vidt, Fru Lis Jacobsen faar Lov at repræsentere dem? Særdeles fornøjeligt er det endvidere, at netop hendes Lovprisning af Fremskridtet og Udviklingen og Tanken er i Bladet anbragt under Sportssiden med Oplysninger om nye Mesterskabskonkurrencer og Billeder af Fjervægtboxere med brækkede Haandrodsben.

Vedersø, Februar 1925.

(Retur fra »Politiken«.)

*

Vi ønsker for det første —

Da jeg, som min første Vielse, giftede mine Venner Herluf og Lone, inden de drog til Færøerne som Præstefolk, kvad jeg ved Bordet:

Vi ønsker for det første Herluf og Lone,
at de ikke paa Rejsen derop skal drone.

Og for deres Liv og Gerning deroppe
vil vi ogsaa gerne det bedste haabe.

Herluf skal præke for Folk paa Sandø,
at de evigt skal leve, naar ikke de kan dø.

Og der bliver Travlhed nok for Fru Aagaard
med at vaske baade de store og smaa Faar.

Naar Lone sit første Barn har født,
er jeg sikker paa, at Herluf ser rødt.

Naar Herluf stundom bliver hed i Kammen,
diskuterer han Færøerne sønder og sammen.

At han diskuterer dem sammen, vi prise maa;
for saa bliver de een stor Ø i Stedet for mange smaa.

Og at han diskuterer dem sønder, gør dem ikke armere;
for bliver de sønder, saa bliver de varmere.

Pris være da Luf imellem Svendene.
Han tager Luven fra alle Færø mændene.

Og Lov være Lone imellem Møerne,
og denne Lov gælder ogsaa Færøerne!

*

1926

Teologen Georg Brandes.

En Anmelder skrev om »Sagnet om Jesus«, at det var en Bog, der »oste af vidløst Had«. Noget saadant vil ikke kunne siges om »Petrus«.

Den osrer ikke, men flammer, og Hadet er ikke vidløst, men vanvittigt. Om noget sandt videnskabeligt Arbejde kan der saaledes ikke være Tale.

Det er en gammel Sigelse i Danmark, at Georg Brandes, da han traadte frem i sin Ungdom, var mere Agitator end Videnskabstjener. Naar man læser »Petrus«, udbryder man uvilkaarligt: »Hvor den Mand dog har holdt sig ung!« Sætningerne er støbt saadan, at de uafbrudt saarer og ophidser og ægger. Men den, der hellere lader sig overbevise eller dog retlede af stilfærdig Saglighed end af Veltalenhed, har ikke faaet Klaring over nogetsomhelst, naar han lægger Bogen bort. Og han lægger den bort.

Der findes vel næppe een Paastand paa de 64 smaa Sider, der kan staa uimodsagt. Det skulde da lige være den, at vi her bevæger os paa Mosegrund. Desmere overrasker det, at Forfatteren, som jo altsaa selv ved dette, træder saa sikkert og saa haardt. Mindre, at han bliver stikkende.

F. Eks.: vi har ikke læst 14 Linier i Bogen, inden vi støder paa dette Dogme:

Petrus, der siges begravet i Peterskirken og udgives for den romerske Kirkes første Pave, har hverken som levende eller som død nogensinde været i Rom.

Se, dette er jo ganske interessant at faa at vide. Men ogsaa interessant var det at faa oplyst, hvor man nu ved det fra. I mange Aar har jeg hørt, at det maatte antages at forholde sig saadan; hvordan er man nu naaet til Sikkerhed paa dette Punkt?

Lad nu dem, der har Evne til det, gaa Skriftet igennem og trævle det op Paastand for Paastand. Selv om man knap kan siges at skyldte Sandheden og Forskningen det, skylder man i hvert Fald Georg Brandes det. Maaske ogsaa de læge Læsere, dem, der overvældes af Veltalenhed. Og dog vil selv disse, da Hadet har været Digteren saa overvældende, at Tendensen ikke har kunnet skjules, af sig selv blive betænkelige paa et af de Steder, hvor Luen slaar op, blive betænkelige over for hele Bogen, fordi et af de faa Steder, de kan kontrollere, saa aabenbart er — med et mildt Udtryk: ud i det blaa.

Læs blot, hvad der staar Side 58 om David, og jeg vil se den, der vil rejse sig og kaldende sig uhildet sige mig imod!

»Der de sagde sig at være vise, der vare de Daarer,« siger Paulus, og jævnere Dansk har det saadan: »For lidt og for meget fordærver alt.« Dette gælder ogsaa i Henseende til Forstand.

Paa »Historieforskningens« Omraade er baade Professor Arup og Georg Brandes for-dærvede. Den sidste i hvert Fald paa Grund af »for meget«.

Og egentlig forstaar man det godt. Den kolossale Viden, saadanne Hjerner ligger inde med, giver en uendelig Rigdom paa Ideassociationer, der, naar de kommer ind paa et Emne, tager Magten fra dem og tvinger dem til uden Ende at kombinere, konstruere, fantasere.

Derfor er der ikke en Gud eller Halvgud i Oldtiden, som har haft lidt med en Dør eller lidt Vand at gøre, uden at Simon Fisker fra Genesareth skal gøres til eet med ham.

Men: sæt nu, at det er gaaet, som enfoldige Mennesker mener at læse det ud af det nye Testamentes Blade og har ment det i de sidste Par Tusinde Aar, at Tømmermanden Jesus traf en Fisker ved Navn Simon osv. osv., at det er gaaet til saadan nærmest, som det staar fortalt i vor Bibelhistorie, vilde saa Georg Brandes ikke ligefuldt have faaet sin Tvivl og sine Betænkeligheder og rejst sin Kritik og bygget sine Kombinationer? Jo, ærlig talt! Han var i samme Grad gjort til Slave af sine Ideassociationer, sin Fantasi og — sit Had. Men er dette Tilfældet, saa vil jeg ikke for en straalende og flammende Begavelses Indsats's Skyld ændre paa Forestillinger, der er mig kære og lige urokkede, — saa vil jeg fortvæk elske David og Peter og Jesus, som de staar for mig, og som Melanchton bede Gud bevare mig for Teologernes Raseri.

»Petrus« ender med en Hyldest til den katholske Kirke og især til Jesuitterne. Om disse efter dette bliver højere anskrevet i Landet end tilforn, er uvisst. »Det er saa svært at faa Folk til at tro, at Tigeren ikke spiser Mennesker,« har Georg Brandes selv engang citeret efter Hitopodesa. Og »Petrus« har i hvert Fald ikke pyntet paa Jesuitterne. Snarere maa Rom efter denne Anbefaling bede: »Gud bevare os for vore Venner!« Thi Georg Brandes kan sige, hvad han vil: det staar dog fast, at den katolske Kirke er bygget paa Peter, mere end paa nogen anden, denne Peter, der er »ligesaa dum som umenneskeligt fejsk«, denne »vaktende og upaalidelige og uberegnelige Personlighed«, denne Mand, der aldrig, død eller levende, har været i Rom, han, som i Kraft af en Overbevisning, som videnskabeligt ikke lader sig rokke, er »en ren Sagnfigur«. Altsaa — paa saa uhyre og grimt et Bedrag hviler Jesuitternes Religion — eller tror de, den hviler, — »disse Personligheder med saa fin en Dannelse, saa redbon Tjenstvillighed og saa rigtigt vurderende Forstand.« Over for Peter synes dog Forstandens Vurderingsevne at være noget nedsat. Er det da kun for at dunke den danske Kirke oven i Hovedet med Rom, at Georg Brandes her saa voldsomt lader sig imponere af Jesuitismen, naar han ikke kan elske den? Er dette ogsaa en Jesuitisme, der bygger paa et Selv-Bedrag, Sandhedskærlighedens?

Endelig faar vi at vide, at den lutherske Kirke lider af Mangel paa aandelig Smidighed! Og vi, der troede, den led af Rigdommen paa den Vare. Men det gør den altsaa ikke, den har ikke aandelig Smidighed, mens derimod Kætterbaalenes og Tommeskruernes Kirke. Er Fornuften Georg Brandes's Gud, da er den Slags Paastande Blasfemier.

I Kraft af en Overbevisning, som videnskabeligt ikke lader sig rokke, er Simon Peter en Sagnfigur. I Kraft af samme har et Blad allerede for Aar siden gjort opmærksom paa, at der i Luften flyver 3 Alen lange og 7 Alen brede, usynlige Dyr. I Sandhed, vi færdes paa Mosegrund, og i Religionens Land kunde vi ikke vel faa nogen ringere Fører end Georg

Brandes. Hvordan skulde den Mand kunne finde frem og kunne vise Vej, som intetsomhelst personligt Kendskab har til Landet, ikke taler dets Sprog, ingen Samfølelse har med dets Folk?

Hvor han tror, Vejen ender blindt, er der det dejligste Raststed, hvor han tror, der er Taage, er der den herligste Udsigt.

Den danske Folkekirkes Mænd har haft en Tilbøjelighed til at svare Georg Brandes enten med Bitterhed eller med underlegen Taushed. Det synes rettere for en virkelig kristen Menighed dels at respektere ham, fordi han, omend for yderligt, indtil det sidste var tro imod det, der blev Sandhed for ham, dels at holde fast ved Jesu Bøn: Forlad dem, Fader; thi disse Mænd, der vide alt — eet ved de ikke, og det er: hvad de gøre.

*

1927

Naar Kongen kommer.

Selvfølgelig burde en stor Dreng i Gymnasiet, altsaa et ungt Menneske, ikke gøre saadan noget; det er en Ting, vi kan blive enige om med det samme uden mindste Disput; men den, der personlig kender Rektor Stechelbahr, har alligevel ikke saa vanskeligt ved at undskylde det. Naar dertil huskes, at Elisabeth i første G. var henrivende, er det ikke langt fra, at man i sit stille Sind tiljubler Axel et uskælneligt Bifald. For hvad kunde det nytte, at Axel var en af Rektorens faa Yndlinge, som kunde tillade sig alt over for ham, naar saa samtidig den ulykkelige Elisabeth var den mest forfulgte af de mange Hadinge, som samme Rektors koleriske Gemyt havde kaaret sig til at udtømme sig over. Og at beskylde hende for at have ranet og gemt det store, af Rektorfruen personlig haandsyede Silkeflag, som i Dagens storartede Anledning, selve Hans Majestæt Kongens Besøg i den gamle Provinsby, skulde have vaj et over Latinskolen, at beskylde den blide blaaøjede Elisabeth for at have stukket det til Side for at hævne sig paa Rektoren, det var mere end absurd, og gøre det i hele Skolens Paahør det var mere end raat.

»De skal ikke tage Dem det saa nær, Elisabeth,« søgte Axel at trøste hende — man er jo da voxne Mennesker og siger »De«, ikke sandt? — »det skal nok komme for en Dag, skal De se, og saa kommer han og giver Dem en Undskyldning. Lad os nu følges ad over i Gymnastiksalen.« Dette skete om Morgenen tidligt endnu inden Rektorens offentlige Overfald paa Elisabeth; forud var gaaet et privat. Hun og 3 andre store Piger var kaldt op hos ham, strax de mødte paa Skolen; og glade var de spankede af, forvissede om, at der ventede dem et eller andet Æreshverv, f. Ex. at overrække Kongen Blomster eller saadan noget. Og ak, saa havde Rektoren staaet der, og hele hans store grove Skikkelse havde rystet af Raseri, og han havde truet dem med Udsmidning af Skolen og med Straffe, hvis de ikke skaffede ham Flaget til Veje. De havde bedyret deres Uskyldighed og var jaget ud i en Summen af Skældsord og Trusler, idet der dog levnedes dem Frist til halv ti, da hele Skolen, Lærere og Elever, skulde samles i Gymnastiksalen for der af Rektorens egen Mund at erfare, hvordan, med hvad Pomp, under hvilke Former Skolen skulde bevidne Hans Majestæt sin undersaatlige Existens.

Nu havde alle regnet med, at det skulde blive en Dag med straalende Rektorhumør, og se saa de knækkede Vinger! Jo, for tilmed var Rektoren Næstformand i Byraadet, d. v. s.,

da Socialisterne vilde udeblive, Formand i Dag. Paa hans svulmende Skuldre hvilede ikke blot Skolen, men selve Byen i disse alvorssvangre Timer. Fataalt da ogsaa, Festen skulde indledes med en saadan Ulykke.

Rygtet var ude over hele Skolen, og paa Slaget halvti, stod Overlærere, Adjunkter, konstituerede og Timelærere samt Elever langs Væggene i Gymnastiksalen som Kyllinger i Tordenvejr. 5 Minutter efter kom det forsinkede Lyn; det sprang det nedflyttede Kateder over, for forbi Lærerpersone, III G, II G og slog med et frygteligt Brag ned ved I G og rullede hen over Pigernes Hoveder, der svajede i Blæsten og dukkede sig, saalunde:

»Hvis I tror, I kan drive Grin med mig, saa tager I fejl; men jeg ved nok, hvem der er Anfører for Komplottet, og det er ikke første Gang, der er Vrøvl med dig, og du fortjente ikke bedre end at blive spærret inde i Kulkælderen med det samme; for du er en skidt Tøs, der er et skidt Grundlag i dig, og det er en Skandale, at man smider Stipendier ud paa saadan en som dig.« Den sidste sarte Bemærkning hentydede til, at Elisabeth var Datter af en fattig Kontorist og havde Friplads. Den unge Pige kunde ikke blive mere rød i Hovedet, end hun var, men hun begyndte saa at hulke højlydt. Hele Skolen stod stiv og holdt sit Vejr. Kun en og anden af de yngste Lærere knyttede en Haand i Lommen, bed sig i Læberne eller skottede hen til den gamle Overlærer paa yderste Fløj; men det var tydeligt, at han var ikke til Stede; han stod midt i en Textforbedring i fjerde Sang i Odysseen.

Da gjorde Axel Brinke et Skridt frem og sagde højt og klart, om end en Smule diskantisk: »Jeg tror, Rektoren tager fejl. Jeg tror ikke, Elisabeth kan have gjort det.«

300 Øjne sad paa ham; der stod han, høj og rank og tynd, lidt Dun paa Hagen og over den smukke, bestemte Mund, kolde, rolige Øjne og klar Pande, men Kinderne var ildrøde og i en Aare paa Halsen slagpulsede Blodet af Sted.

Rektoren var et Øjeblik ude af Fatning; han var faret rundt ved Lyden, men stod nu overrumplet og uviss — hans kæreste Yndling! hvad skulde han gøre? Dog, han fandt paa Raad, og kørende sig rundt paa Hælen om imod Elisabeth igen hvæsende han: »Saa der er noget imellem jer to! saa du undser dig ikke for den Slags heller! du ødelægger mig Skolens Renommé!«

Men Axels Optræden havde vakt den gamle Overlærer Lempe og ført ham fra Textkritikkens Verden ud i den nærværende. Nu løftede han sin tynde, hvide, senede Forskerhaand og sagde med en Stemme, der var svag og læspende og dog rummede en betydelig Mynlighed, der kun tillod een Ting: at adlydes: »Dette her bliver jo ikke til noget. I kan gaa, Børn, og komme igen Kl. 12.« Næppe var Ordene talt, før alle væltede mod Udgangen. Det gav et Ryk i Rektoren, saa sprang han ud først af alle, løb op paa sit Kontor og lukkede af.

Det var rigtignok godt, at den lille By ikke vidste noget af alt dette her. Saa var den da blevet endnu mere urolig, end den var. Der var Travlhed alle Vegne. Flag og Guirlander og Velkomsthilsener og Vinduesudstillinger. Loyale Borgere paa Vej til særlige Samlingspladser, dunkelt anende, at om de kunde opnaa et Haandtryk, var Himlen dem viss. Overbevisningstro Socialister paa Vagt ved Sprækken ved de nedrullede Gardiner, øjensynligt forvissede om, at hvis de som Statsborgere kom til at hilse paa Statsoverhovedet, vilde de

strax faa den faldende Syge. Byraadets borgerlige Gruppe i stiveste Puds paa Pletten, d. e. Raadhuset paa Slaget 1 (Majestæten ventedes halv to) alle undtagen den konstituerede Formand, der mærkeligt nok for engangs Skyld lod vente paa sig.

Den konstituerede Formand havde som sagt laaset sig inde paa sit Rektorværelse. Hans Øjne var blodskudte af Raseri; dette rettede sig særligt mod Elisabeth og den gamle Lektor Lempe, den forstenede Oldtidslevning, der end ikke vilde ombytte sin Overlærer titel med det nye Lektornavn. Efterhaanden faldt der dog noget Ro over ham. Han naaede saa vidt, at han kunde gaa op og ned ad Gulvet og memorere sin Tale for Kongen.

Men han svor i sit oprørte Sind, at kunde han faa sin Mistanke til Elisabeth bekræftet, skulde hun ikke dø i Synden. Han kunde ikke udstaa denne Kontoristdatter, der altid gik ham saa frank og fri forbi, som om hun ikke skyldte ham noget. Hun havde været paa Skolen i Aftes, da Flaget var blevet væk, og hendes Paastand om, at hun blot havde hentet en glemt tysk Stilebog, var jo lige til at tage og føle paa; hvad skulde hun med Stilebog Dagen før Kongebesøgets Fridag? Og hendes Forhold til Axel Brinke skulde ogsaa blive Genstand for en nøje Undersøgelse, og var der noget at bebrejde dem, skulde hun ud med det samme. Harmen kogte op i ham igen! Axel, hans prægtige Dreng, i Garnet hos saadan en Plebejertøs! det skulde der blive sat en Stopper for. Saa fornyet vrede blev Rektoren, at han pønsede paa, hvis Kongen virkelig vilde aflægge hans Skole en Visit og hilse paa Eleverne, saa at sige, at de var ellers flinke og exemplariske alle undtagen maaske et Par Piger i I G., og vilde Kongen saa spørge videre, vilde han udlevere hende til et straffende Blik eller maaske et Par formanende Ord af Majestæten.

Han indviede under Omklædningen sin Kone i Planen, som hun kraftigt fraraadede. Hun gjorde ham atter skummende vrede ved at tage Pigebarnet i Forsvar, »det var jo dog slet ikke sikkert, at det var hende,« endog saa vrede, at han i sin fuldstændige Gala paabegyndte en fornyet Razzia gennem hele Bygningen efter det fortvivlede Flag. Mens han var midt i den, kom hans Frue med eet i Tanker om, at hun maaske i Distraction og Nervøsitet for næste Dag havde taget Flaget med op til Rullen, da hun i Aftes hentede Duge der. Skønt selv midt i Omklædningen løb hun op paa Loftet, og rigtigt! der laa det! midt mellem urullede Lagener. Straalende lykkelig kaldte hun ud ad Vinduet paa en Elev, der gik nede i Gaarden, lod Flaget dale ned til ham og bad ham finde Rektoren og bringe ham det.

Uheldigvis var denne Elev den tænderskærende forbitrede Axel Brinke. Han gik og gentog for sig selv for 10ende Gang: »Skidt Grundlag — Stipendie — i Kulkælderens — Tøs,« og andre af de Artigheder, hvormed den høje Foresatte havde trakteret Skolens sødeste, blyeste, ladylikeste Dame i Morges i alles Nærvær. Hø! og saadan en uretfærdig Laban sætter man til at vejlede unge Mennesker i deres vanskeligste Aar! saadan en ubehøvlet Slubbert sætter man til at modtage Landets Konge, naar han for engangs Skyld kommer paa Besøg. Saadan et Dyr holder Velkomsttale paa Byens Vegne og faar Ridderkors for det bagefter. Det var lige lovligt haardt for en konservativ Godsejers eneste Søn at gaa og være Vidne til.

Hans første Tanke, da han fik Flaget, var at trampe paa det, at rive det i Stykker, at smide det bort. Men nej, det var jo Dannebrog. Saa mente han, at han vilde gøre dets

Udlevering betinget af, at Rektoren gav Elisabeth en Undskyldning; men han vidste godt, at Rektoren ikke vilde gøre det, og ogsaa, at han ikke i det afgørende Øjeblik vilde have Mod til at forlange det af ham.

Han kom for Resten til at lede længe efter Rektoren. Han var oppe paa Skoleloftet, ude paa W. C.'erne, inde i Samlingerne, nej, intetsteds. Først da han kom ned i den store, lyse Kælder, hørte han en Prusten, han kendte, og saa strax den kraftige, kødfulde Bag af Rektoren, som stod og spejdede ivrigt ind i det lave Kulrums Mørke ved Kedelen. Axel Brinke modstod ikke Synet; han smed Flaget over Mandens Hoved, trykkede sit Knæ haardt ind i hans modsatte Del, saa han faldt, skød Døren i og laasede af. Saa tog han en Æske Lækerol op af Lommen, stak et Par Tabletter i Munden, gik sindigt og suttende op ad Trappen og stod lidt efter mellem dem, der var kommen af hans Klasse, og snakkede om, at nu var der vel saa kun et Par smaa Timer til, at Kongen kom.

Folk, der gik forbi den lille Gyde, som Skolens Bagside vendte ud til, sagde til hverandre: »Det er da mærkeligt, at Latinskolen har Haandværkere i Dag.«

I Skolen var der ingen, der savnede Rektoren. Da alle var samlet Kl. 12, og han ikke kom, antog man, at han var taget til Raadhuset for at være der i god Tid, og den gamle Konrektor Lempe ledede saa Forsamlingen. Planen havde nok været, at Latinskolen skulde have taget Opstilling i en af de Gader, Kongevognen skulde passere paa Vej til Raadhuset, men Overlæreren fandt det mere stemmende med en bedaget Cathedralskoles Værdighed, at man holdt sig fra sligt; hver enkelt kunde efter Forgodtbefindende vælge sin Plads paa Gaden; blot skulde alle være samlede igen Kl. 3 paa Legepladsen, hvis Hans Majestæt ytrede noget Ønske om at tage Skolen i Øjesyn.

Men savnedes Hr. Stechelbahr ikke som Rektor, saa saa meget des mere som Borgmester. I Raadhuset var Stemningen paa Kogepunktet. Der var kun et Kvarter til det planlagte Ankomstklokkeslet. Rektorens Telefonnummer svarede ikke, et Bud kom tilbage med den Besked, at Fru Rektorinden ikke havde set sin Mand siden hans Omklædning og var sikker paa, at han var taget af Sted. Da Klokkeren var 10 Minutter i tolv, stønnede Snedkermester Skære som en gammel Lænestol, der knirker, Sagfører Larvesten forbandede højlydt sig selv over, at han alligevel ikke havde udarbejdet den Tale, som han i Gaar havde forklaret sig selv han ikke kunde faa Lejlighed til at holde, Hotel-Kongen- af-Danmark-Petersen saa ikke ud til, at han just daglig havde noget med samme at gøre, og den lille brede Bagermester Bøgebrenne vred sine korte kødklumpede Hænder til det bare Dejg og raabte automatisk som et Urværk for hvert afvigte Minut: »Jam for Guds i Himlens Skyld, Petersen!« og saa sveddryppende paa det ærede Medlem fra Hotellet. Pludselig var dette (altsaa Medlemmet) og Sagfører Larvesten i vildt Mundhuggeri om, hvem af dem der skulde holde Talen, hvis nu Rektoren ikke kom.

Ingen vilde. Petersen mente, at som studeret Mand var Sagføreren nærmest til det, men denne svor paa, at han vilde ikke uforberedt gøre sig til Grin. Petersen, der stundom kunde replicere, mente, at naar han nu forberedt havde gjort det saa mange Aar i Raadet og i

Retten, saa kunde han dog ogsaa forsøge det andet; hvem vidste, maaske det gik heldigere. Og da standsede Hjertet i Bagermester Bøgebrennes Bryst; thi en Bil kørte over Torvet; det var dog en Lastbil.

Men gamle Snedkermester Skære rejste sig op og sagde, at han vidste fra sit lange Liv, at naar Rektoren havde Forfald, skulde Overlærer Lempe fungere i hans Sted. »Det gælder dog kun paa Skolen,« svedte Bageren frem. »Det er et Fortolkningsspørgsmaal,« raabte Sagføreren, »og jeg stiller mig indtil videre paa det ærede Medlem Hr. Skæres Side.« Da Tiden til Debat var strengt begrænset, frafaldt man denne; og saadan gik det virkelig til, at, IV2 Sekund før Kongebilen, svingede en Bil med den bortførte Overlærer op for Raadhuset og svingede væk igen.

Kongen var en brav, fornøjelig, ligefrem Mand, vant til at klare en Masse Situationer, som Menneskers Febrilskhed og Usikkerhed kunde sætte ham og dem selv i, men her var det lige ved at knibe. Han modtoges paa Trappen af 4 blege og skælvende Herrer med en femte, en lang, gul, foroverbøjet Mand i Spidsen, en Mand, der hilste ham ved at udstrække begge Hænder og fremføre en længere Historie paa Græsk, hvoraf han kun forstod Ordene Nausikaa og Zeus og Olymp, og at Manden maatte være Rektoren i Byen. Da det Græske forstummede, hilste Kongen ham derfor venligt og udtalte sin Formodning, som af en lille bred Mand, der forsøgte et Smil, rettedes til: »Den konstituerede, Deres Majestæt, den konstituerede.« »Den konstituerede Borgmester, javel,« sagde Kongen og nikkede, »og De er saa —« og saa lod han hver enkelt præsentere sig selv. Det varede, takket være Kongen, ikke længe, inden det gik udmærket; ganske visst tiltalte »den konstituerede Borgmester« ham hele Tiden med »Herre Konge« og indblandede ustandseligt Græsk i sine Svar til ham, men den Ligemandsværdighed, der var gængs mellem de gamle græske Fyrster, og som »Rektoren« strax ganske uvilkaarligt gik ind i, behagede den jævne Konge særdeles, og da den gamle Mand, ganske visst til Borgernes umaadelige Studsen, besteg en løvomvunden Talerstol midt paa Torvet og derfra holdt en formfuldendt og til Tider beaandet Tale, der sammenlignede de to Halvø-Ø-Riger, det gamle Hellas og gamle Danmark, og endte med at hylde Kongen som den frie og ranke Søkonge midt i et frit og smilende Folk, blev Kongen virkelig bevæget, og Folket raabte Hurra i een Guddommelighed. Saa begyndte Kongen at hilse til højre og til venstre, og alle de, der snobbete med deres Royalisme og var mødt frem, fik god Grund til at glæde sig, og alle de, der snobbete med deres Republikanisme og var blevet hjemme, god Grund til at ærgre sig. Derefter tog man fat paa Frokosten og saa Besigtigelsen af Musæet og Svineslagteriet og Domkirken og Badeanstalten og det gamle Hus i Lavendelstræde fra Erik af Pommerns Tid.

Latinskolens Pedel var ved at skifte Skjorte; han vilde — stadig i Dagens Anledning — have en ren, stivet, blaa Manchetskjorte paa. Som han nu stod og knappede sine Seler, blev han sig pludselig bevidst i nogen Tid at have hørt en dump huggende Lyd, omtrent som fra den Bule, der var i Kedlen, og som rettede sig ud, hvergang der blev fyret. Hvad i Alverden var det? Han stak i Tøflerne, knappede Selerne færdig og gik efter Lyden. Den kom fra Kulrummet. Nøglen sad i; det maatte den ikke gøre; Gudskelov, Rektoren ikke havde opdaget det! Jamen der var jo spærret et Menneske inde! de Pokkers store Dreng

da ogsaa! hør! hvor han hamrer, snart med bare Næver, snart med Kulstykker, mod Dør, mod Skillevægge, mod Muren. Og nu raaber han! han bander!

Pedellen blev saa hvid i sit Ansigt, at det krøb ham rundt i Haaret med Mider. For det var Rektorens Stemme. Hans første Indskydelse var at styrte hen og lukke op; men saa fik han en Mindelse bagfra. Det var engang — i et af sine ustyrlige Hidsighedsanfald havde Rektoren sparket ham lige bagi — ja ja, en lille Kende tilhøjre da. Pedellen havde faaet 100 Kr. mere end sin Løn næste Maaned, og saa var den Sag glemt. Af Rektoren. Og af Pedellen. Men aabenbart ikke af paagældende Sted selv! for hvor det dog mindede ham nu! Saa sødt! han blev ved at gnide hen over det med venstre Haand. Det havde slet ingen Hast med at lukke den Dør op. Det var overhovedet ikke gavnligt hverken for Rektoren selv eller Skolen eller Byen eller Kongen eller altsaa hele Landet, at der blev lukket op for ham, inden han faldt lidt til Ro. For lige i Øjeblikket havde han et Raserianfald saa godt som nogen Løve. Huha, det kogte visst i ham, saadan som det aldrig havde kogt i Varmeapparaterne her paa Stedet. Og Pedellen gned og gned paa det saa behageligt ømme Sted.

Pedellen havde været Matros i sine unge Dage og syntes selv, at han dog havde nogle Eder i sin Samling; men han forstod nu, at han havde kun befaret Indsørerne. Her var adskillige fra hjemlige Strande, men der var flere af saadan Art, at de maatte betegnes som oversøiske. En enkelt var hentet fra Æterhavet.

Men nu holdt det op, og i Stedet kom nogle langtrukne, taagehornsagtige Lyde, efterfulgt af skarp Snøften. Da forstod Pedel Sørensen, at Rektoren græd; da forstod Pedel Sørensen, at det var upassende at lytte længer, og gnidende sig intenst paa Enden trak Pedel Sørensen sig stiltfærdigt tilbage; Pedel Sørensen var en diskret Mand, han havde ingenting set, ingenting hørt, han havde benyttet sin Fridag og været ude i Byen; det var en ærlig Sag, en hæderlig Sag.

Saa havde de alligevel glemt Badeanstalten. »Er der mere?« spurgte Kongen, da de kom tilbage til Raadhuset, og ingen tænkte paa den undtagen Hotel-Kongen-af-Danmark-Petersen, og han turde ikke sige det. »Bortkørslen er først berammet til om Vs Time,« sagde Kongen, »saa kan vi naa at se Deres Skole ogsaa, Hr. Rektor.« Og den blev set og beset; Lærerpersonalet forestilledes Majestæten i Porten, Eleverne modtog ham med Hurra paa Pladsen, alle fulgte efter ham gennem Klasseværelser og Samlinger. »De har Centralvarme, Hr. Rektor,« sagde Kongen og knipsede til et af Rørene; »saa i noget er vi da forud for de gamle Grækere.« »Aah ja,« svarede Lempe og smilede; »men saa havde de mere Hjertevarme.« »Ja, tror De nu det?« sagde Kongen alvorligt. »Aah, det var visst mere for at give et isotonisk Svar, Herre Konge; men havde De peget paa det elektriske Lys, kunde jeg med Sandhed have svaret, at Aandens Lys var større hos dem.« Kongen nikkede og vovede ingen Modsigelse, han gik Gymnasieklasserne igennem, aabnede selv Pultene og kiggede ned, trak Skuffer ud og rettede paa et Maleri, der hang skævt. Han kom ned i Gaarden igen, mønstrede alle Tropperne, der stadig fulgte ham, klappede Elisabeth paa Kinden og slog Axel paa Skulderen og sagde, at han saa ham ud til at ville blive en gæv Statsborger, der vilde gøre sit Fædreland Ære. Og Axels Øjne søgte Elisabeths

smukke, endnu lige som lidt taareskærede; og Drengen var lige paa Nippet til at falde ned og omfavne Kongens Knæ og sige: »Aah, Herre Konge, I skulde vide, hvad jeg er for en, I skulde vide, hvad jeg har gjort i Dag! saa vilde I visst ikke hædre mig med Skulderklap og berømmende Ord.«

Men Kongen saa paa sit Ur og spurgte: »Har vi saa set det hele?« »Alt undtagen Kælderen, Deres Majestæt,« tog Fransklæreren Mod til sig og sagde; for han gik for at være vittig. »Saa ser vi den med,« sagde Kongen, for han gik ogsaa for at være vittig. Og strax marcherede hele Hæren ned i Kælderen.

Og saadan gik det til, at den virkelig konstituerede Borgmester dog fik sin Konges Røst at høre under hans Besøg. Han var bleven træt af at rase, og han var bleven træt af at græde, og laa nu, med Ansigtet sort med hvide Taarestriber i og med Klæderne revet op og flaaet itu, paa en Kulbunke og var stille, da han hørte først Skridt og saa den kongelige Stemme. Tilmed var der en lille Sprække i Døren; han kravlede lydløst derhen og pressede Øjet imod. Og saadan gik det til, at den virkelige Rektor ogsaa fik sin høje Gæst at se.

»Her har vi Kedlen,« sagde Kongen og pillede ved Murværket, »og her har vi Pulterkammeret,« sagde han og lukkede Døren op til Kulrummet og maatte i det samme gøre et Hop til Siden, for at ikke et stort og gaadefuldt uhyggeligt udseende Etellerandet, der kom trimlende forover ud, skulde vælte ham.

»Hvad er det?« spurgte Kongen.

Og det kunde han spørge om. Det lignede i enkelte Henseender et Menneske, men mest saa det ud som et Bundt gamle Kulsække, der har ligget paa fugtig Kældbund og er gaaet i Forraadnelse. Dog, nu kom »Bundtet« paa Knæene og indtog en medynkanraabende Stilling, med den ene Neger-Haand dækkende for de sønderlidte Buxer, den anden skjulende det dog endnu hvidplettede Kravebryst og et kulsodet Ansigt med hvide Streger i vendt bedende opad.

»Hvad er det?« sagde Kongen igen.

Der var dødsstille, ogsaa forfærdeligt, uudholdeligt stille. Og saa sagde gamle Overlærer Lempe noget, som ingen nogensinde havde tiltroet ham Evne til at mæle.

»Det er Pedellen,« sagde han.

»Saa?« sagde Kongen.

Man gik videre. Alle syntes med-et mærkværdig tankespredte. En Samtale kunde ikke mere holdes i Gang. Bagermester Bøgebrenne kom nu i første Række og forklarede med en ham ganske uvant Tungefærdighed Majestæten hele Centralvarmeanlægget i Skolen. Kongen hørte venligt efter, men var visst ikke videre med. Kort efter tog han Afsked og takkede for en dejlig Dag. De mindre Drengene raabte Hurra.

Ugen efter modtog den konstituerede Borgmester, Rektor Stechelbahr Ridderkorset med egenhændig Tak fra Majestæten for god Modtagelse og Førerskab hin mindeværdige Dag. Særlig var der eet Øjeblik, der var Majestæten uforglemmeligt; der sigtedes selvfølgelig til Talen paa Torvet.

5 Aar efter havde den lille By atter Kongebesøg. Rektoren var dog ikke Borgmester denne Gang; han var gaaet ud af Byraadet kort efter Hans Majestæts sidste Besøg. Kongen

aflagde igen Skolen Visit, og Rektoren selv viste ham om. Da de var færdig, ønskede Kongen at hilse paa Pedellen, der strax hentedes frem, i Dagens Anledning iført en ren, stivet, blaa Manchetskjorte. Da Kongen saa ham, sagde han: »Se, Skolen har faaet ny Pedel, siden jeg var her sidst, lige som ny Rektor.«

Rektoren svarede ikke, og Kongen tilkastede ham derfor et Blik. Og pludselig begyndte det at trække med smaa respektstridige, ikke ganske majestætiske Latterrynker i de djærve, aabne Træk. For selv om Kongen havde svært ved at huske Navne, saa havde han til Gengæld Ansigtshukommelse. Saa sagde han med saglig-korrekt Stemme: »Man avancerer hurtigt her ved Anstalten. Tør jeg bede Dem vise mig Gymnastiksalen?« —

Men Gymnasiasten tænker tit tilbage paa hint første Kongebesøg og smiler vemodigt lykkelig ved Mindet om Aftenen derefter og sit Livs første Kys.

*

1931

Af Fortællingen:

Far og Søn.

Endnu efter at hun havde skudt Døren til bag sig for de mange højrøstede Stemmer og det skærende Lys og havde taget de første Skridt ned ad den maanebadede Havegang, var der over hendes lille fine Skikkelse den Rejsning, som havde tvunget hendes Ungdoms Beundrere til at hviske hende et »Dronning Terese« i Øret. Det var egentlig først, da hun havde siddet et Øjeblik paa Marmorbænken mellem Syrenerne, at der sneg sig som en Antydning af Sammenfald over hende. Panden forblev lige blank og rolig, og der var ingen Skælven i Haanden, der hvilede i Skødet, men to hurtige Strøg af en Finger hen over Tindingerne kunde tyde paa, at en eller anden Tanke skulde jages til Side. Saa lagde hun Hovedet lidt bagover og hendes Ansigts antikke Skønhed blev helt eventyrlig, næsten uvirkelig i Maanens Elfenbenslys. Hun lukkede Øjnene. Springvandet klukkede og sladrede, men hun hørte det ikke. End ikke, da hendes Mand aabnede Døren og raabte: »Terese, Terese, vi vil have Champagnen serveret i Haven. Hvor er du? Maanen skal sgu ikke skinne for ingenting,« lod det til, at hun bemærkede det. Kun sank hun lidt mere sammen, efterhaanden som hun sad, og der lejrede sig om Munden et Udtryk som af et Smil, et eller andet holdt lidt igen paa — en straalende næsten hellig Lykke, der dog havde faaet en Plet.

Med-et gik det op for hende, at hun blev iagttaget. Og i samme Sekund havde Ansigtet sit vanlige lukkede Udtryk, og Skikkelsen var rank som altid. Øjnene aabnede hun stadig ikke, for hun maatte skaffe sig Tid til at kunne møde Overraskelsen, i hvem det nu var.

»Er det selve Husets Frue?«

»Dem, Hr. Biskop!« Hun rejste sig, og det lille Chock af Modvilje, hun ikke naaede at faa behersket, forstod hun mesterligt at camouflere som et Kuldegys.

»De maa endelig ikke rejse Dem,« ivrede Biskoppen og greb Lejligheden til at klemme tre af sine Høgefingre mod hendes Skulder; »nu vil vi to her i Maaneskinnet tillade os en lille — hvad hedder det — Flirt, tror jeg mine Døtre kalder det. De andre sidder derinde med deres Fabriksskorstene i Halsen, og Nikotinlykken er jo fremmed for os to, saa vidt jeg har forstaaet. Lad os nu tro, at det er Skæbnen, der har ført os sammen i den friske

Maaneluft. Og saa skal De rigtig fortælle mig, hvor hjertenslykkelig De er for denne store Dag.«

Han havde sat sig, men Fru Terese var blevet staaende. Legende med en Syrenklase henkastede hun: »Jeg troede, De var saa stor en Hjertekender, Hr. Biskop, at De vidste, sin Lykke taler man ikke om.«

»Hvorfor skulde man ikke dele sin Glæde med andre, kære Frue? hvorfor skulde man ikke indvie sin Næste i, hvad Ens Hjerter rummer af lyst og godt? Jeg synes netop, at det herlige ved Glæden er det, at den gør meddelsom, kræver Selskab, vil skinne og skues i Glans.«

»Saa maa man jo formode, at Festen hos os har bedrøvet Hr. Biskoppen, siden De er søgt herud i Ensomheden,« og hun lo denne overgivne Latter, hun havde bevaret helt fra sin Barndom af, som lød saa besejrende, selv om man aldrig kunde føle sig helt tryk for, at den ikke ogsaa i sig gemte en Biklang af Spot.

»Og De da, Fru Euchen?« hans Stemme lød pludselig manende.

»De er jo ogsaa søgt ud i Ensomheden. — De talte om mine Evner som Sjælekender før. Skulde jeg have taget ganske fejl, om jeg har givet efter for en Anelse om, at der i al Deres Fest og — og Taknemmelighed over al den Hyldest, der er blevet baade Dem og Deres Mand til Del i Dag, ogsaa er Spor af en Tynge over Deres Hjerter.«

Det gav et lille Sæt i hende, og inden hun havde naaet at danne et Svar, havde han rejst sig og bøjet sig over mod hende, saa hans Stemme fortroligt indtrængende lød lige mod hendes Øre: »Fru Euchen, De kender mit Embede, at det er mit Kald at høre paa Sukket fra Hjertedyb, og De kender mig selv, at hos ingen vil en ensom kunne finde dybere Forstaaelse end hos mig.«

Hun havde siddet paa Bænken før og følt sig fuldendt lykkelig — næsten; men ved at høre denne Stemme mod sit Øre følte hun det, som om Alverdens Angst og Kvide skyllede ind over hende. Der sneg sig en Mathed ind i hendes Knæ, og da hun vendte sig om imod ham og mødte hans omsorgsfuldt deltagende Blik, begyndte det at sitre om hendes Læber. Da greb han hendes Haand, og i det samme flammede Harmen gennem hende, at det var muligt, at selv hun — Terese Euchen — kunde blive veg under denne gamle Sladderkællings Tryllekunster. Hun trak Haanden brat til sig og sagde med en lille kort Stemme: »Hr. Biskop, vær forvissat om, at De for Dem ser Landets lykkeligste Kone. Tror De ikke, De begynder at savne os derinde?« Og hun gav sig til at gaa. Men den Gejstlige stillede sig halvt i Vejen for hende: »Jeg tænkte ikke, kære Fru Euchen, paa Dem som Frue; jeg tænkte paa Dem som Mor. Jeg havde ventet — maaske — naar Deres Søn ikke deltager i Festen — jeg tænkte, om det Suk, jeg lige som engang imellem har set hæve Deres Bryst — ja, jeg mente, om jeg maaske kunde være til Hjælp, om jeg maaske havde et Par Ord, der kunde finde Genklang i Deres Hjerter?«

Hun saa op paa ham og lo. »Paul har spist Kirsebær, kære Hr. Biskop, og hans Mave er ikke saa stærk. Der har De hele Forklaringen. Han syntes ikke, han blev til nogen Pryd paa sin Fars Fødselsdag, naar han i een Køre skulde sidde paa Potten. Men han har sendt en nydelig Gave. Har De ikke set den?«

»Nej, saa sandelig, det har jeg skam ikke.«

»Maa jeg bede om Deres højtærede Arm. Saa skal De faa den forevist med det samme. Et Maleri af selveste Giotto, der har ligefrem henrykket min Mand.«

Det kneb for den halvgamle Biskop at følge med, saa hurtigt hun gik. Han snublede over sine egne Fødder, og han snublede i sine Tanker. Hvordan skulde han faa serveret dette intrigante Kvindfolk, at dummere var han da heller ikke, end at han meget godt vidste, hun løj ham ind i Ansigtet. Skulde han — eller var det for groft — nej, han dyede sig ikke.

»Gaar det an at spørge, om maaske Giotto har malet det til denne Lejlighed?«

Hun trak sin Arm ud af hans med et Ryk, og de standsede begge. Saa sagde hun: »Hr. Biskop, der er andre Egenskaber end Klogskab og Fromhed, der er prisværdige. F. Ex. Takt.«

Hun var gaaet fra ham. Han stod tilbage. Det var, som om der i hans tyndskæggede Ansigt spillede et sadistisk Træk. Saa forsvandt det brat og gav Plads for en Bitterhed, som om han skammede sig over sig selv. Han skuttede sig, rankede sig op og skyndte sig ind i Festen. Terese var gaaet uden om Villaen og ind ad den øde Entre, hvor en Tjener stod og halvsov. »Marie!« hviskede hun; »Marie, er der stadig ingen Hilsen kommen fra Paul?« Og da Pigen rystede paa Hovedet, ridsede hun hastigt nogle Ord ned og bad hende skynde sig til Telegrafstationen. Der stod:

Jeg forlanger en Hilsen til Far fra dig. Din Mor.

Saa stemte hun Haanden mod Hjertet og gik smilende ind mellem Gæsterne.

*

Da Statsministeren havde raabt ud ad Døren efter Fru Terese, og intet Svar fik, vilde han atter gaa ind. I det samme faldt der en Stjerne. Det fik ham til at standse og skotte op til Himlen. Den havde han ikke tænkt paa i flere Aar, forekom det ham pludselig. Han skød Døren i bag sig og gjorde et Par Skridt frem. Nu var han ene. Det havde han ikke været hele Dagen, denne Dag, da han fyldte 60, og samtidig fejrede 10 Aars Jubilæum som Chef for Landets Regering.

Albert Euchen skal ikke beskrives; han skal ses og endnu hellere høres. Det runger af Malm i Røsten, baade naar han taler, og naar han ler. Ja, virkelig er hans Røst som en Kirkeklokkes, højtidelig kan den mane som den, men ogsaa muntert gnældre, som naar den kimer i Pinsemorgensol, eller skurre i Vrede, som naar Kneblen rammer et sprukket Sted. Hans Fødder og Hænder er grove og store, Kroppen velrejst; 2 Gange i Døgnet hænger en ubarmhjertig Kniv hans Ansigt, og dog tegner alle Karikaturer ham skægstubbet af. »Lad det staa,« siger de andre Ministre, men han ler tilbage: »Fatter her har intet at skjule.« Det røde Haar slaar op i Flammer over den høje firkantede Pande, det ligger og gløder endog i hans Øren, det blusser i to smaa tætte Baal over hans Øjnes graa Kraft. Næsen er løjerlig troldeknortet, og den fyldige Mund hed af Styrke og Livsbegær, kun Hagen er

svag, i Formen mærkelig buttet og pigelig, dertil sært bevægelig og sjælden i Ro. Som et Taarn rejser Halsen sig paa Skuldrenes sikre Fundament.

Minder han lidt om en Renæssancekonge fra England, som han dér staar skrævende under Himlen og stirrer ned over sit Rige? Nej, han minder om ingen Konge, men om det, han er: en Jordens Søn, skabt af Jord og hjemme paa Jorden, paa engang dens Træl og dens Herre. »Mor var gaaet ud for at malke, og der fødte hun mig paa den bare Græsmark,« plejer han at brovte; »Bondesøn — aldrig i Evighed! Rakkersøn er jeg; min Familie er brugt af Bønderne til at flaa deres selvdøde Dyr og faa et Spark i Gummien til Betaling og Tak.«

Og alligevel — han er gaaet et Par Skridt frem, og en Gren har svirpet ham i Ansigtet; han brækker den øjeblikkelig af og staar nu og svinger med den, og der er over hans Bevægelse en Slags tillært Elegance. Saa smider han den væk, ler pludselig højt og umotiveret, roder i Vestelommen, roder længe, finder et lille Sølvskrin frem, lukker det op, bider sig en forsvarlig Skipperskraa af, gumler og spytter og vender sig om mod Huset for at gaa ind.

Men det er ikke til at slippe fra denne maanebestraalede Park og sit eget gode Selskab. Hans Fingre snor sig om den drøje Guldkæde paa Brystet, en Konges Present. Han hører Brudstykker af en Deklamation derindefra: vor Høvding daadsnar og gildesgæv. Den lune Forsommervind stryger ham over Kinden; og med-et gennemiler en Stolthedsfølelse ham over, hvad han har drevet det til. Han ser sig selv løbe blaafrosesn i en pjaltet Trøje ned over Engene for godt 50 Aar siden i den rimende Morgenstund paa forkomne bare Fødder, han naar ud til Kørerne, der ligger tæt sammentrykkede for at holde paa Varmen, kun en har rejst sig og tager sig et kort Galop, da hun ser ham, og han standser, hvor Koen har staaet, og stikker sine Tær ind i den grønne dampende Kokasse for at erobre sig lidt Varme i Benene.

Og med-et runger han med Vælgermødernes drabeligste Bas: »Vi vil have Champagnen ud i Haven, Terese.«

I det samme ser han Biskoppen glide sig hurtigt forbi ind ad Døren, og der krummer sig et Smil om den saftige Mund. »Det er Fatter her, der har lavet Eminence af dig, go'e Ka'l,« brummer han godmodigt til sig selv; og han spænder Benene ud og fortsætter: »Gad vide, om der i det hele taget er noget, Fatter her ikke kan.« Atter falder en Stjerne; det er, som om han et kort Sekund ser Kongeslottet belyst af den styrtende Stribe — og Blodet dunker ham op i begge Kinder, og han jager Haanden derop og knuger om Hovedet, som om han vilde drive Blodet derfra med Magt.

Til et eller andet, der maa have rettet en Anklage mod ham, siger han brat og haardt: »Jeg har Ret til den Hyldest, jeg i Dag har høstet; jeg har kæmpet for Kammeraternes Skyld, og jeg er ikke gaaet op til Tronen uden, at jeg har taget dem med op ad Trinene.« Og brøler saa med ubændig Voldsomhed: »For Fanden, Terese, hvor er du? Vi vil have Champagnen ud i Haven, siger jeg jo.«

Dørene bag ham gaar op; ud stimler Gæsterne og omringer ham, Politikere, Videnskabsmænd, Kunstnere, Præster, alle med mer eller mindre dejlige Damer i lutter dejlige Toiletter, Landets Blomst. Der kommer Champagnen, baaret i Kurve af yndige unge Piger klædt ud som Blomster. Han snapper den nærmeste og løfter hende over sit Hovede.

»Landsmænd, Venner, Kammerater!« raaber han; »som jeg løfter dette Pigebarn nu, var det min Ungdoms Drøm, at jeg skulde løfte hele mit Folk, saa Tilværelsen ikke blot var et Gode for nogle faa i en privilegeret Stand, men alle Klasser; Landet skulde smage Livets Fest. Jeg har ikke naaet, hvad jeg vilde,« han sætter den svajende Valmue ned uden at slippe hende; »men naar jeg sammenligner Arbejdernes Kaar dengang og nu, da siger jeg« — han kysser den blussende Pige og lader hende løbe — »denne Løn, jeg nu tog mig, har jeg fortjent.«

Alle klapper i Hænderne, ler og vifter med Lommetørklæder. Nu knalder Propperne mod Maanen. Den gamle Biskop begynder en Tale om Kristendommens dybeste Idé: Individets Værdi, den enkeltes Ret til Selvfødsel, den, Albert Euchen alle Dage har tjent. En Forfatter priser ham som Kunstens Ven, der organiserede Digterne, saa Indtægten af en Roman, der slaar an, nu er mere end det dobbelte af, hvad der var Regelen under de gamle Love. En Tid taler to paa engang paa hver sin Side af en tykstammet Eg. En Redaktør slaar ham paa Maven og spørger ham, om han husker, hans Tog til Fredskonferencen gaar Kl. IIV2. »Fanden med Fredskonferencen!« ler han tilbage; »den kan jo nok faa lavet til til en Krig uden mig.« Da ser han sin Hustru staa tæt ved med varme fugtige Øjne, og han slaar Armen om hende og raaber: »Du var mit Livs første store Sejr, Terese. En Skaal for Soldatens bedste Kammerat!« Hun giver hans Albue det lille fortrolige Nap, der engang gjorde ham ør af Lykke. Og nu kommer de alle og klinker og raaber: »Leve vor Statschef og Chefens Chef! leve Fatter her og hans Frue!«

*

Et lille magert graat Barn, der ikke er vant til at spise, er det slet ikke nemt for en fremmed Mand at faa til at benytte en Sut. Først spildte han naturligvis Mælk ned over sin Jakke, og da han endelig havde faaet sat sig til Rette paa Trappen med den lille paa Skødet, tissede hun naturligvis paa hans Buxer. Og hele Tiden hang Moderen op ad Gelænderet med Hovedet ned mod Brystet og blev ved at skurre og skælde: »Hvad rager det dig, om Ungen dør; man skulde sgu tro, hun var din.«

Omsider lykkedes det virkelig. Det gik op for det lille spæde Pjus, at dette her var en ny — og bedre — Udgave af Mors Bryst. Saa blev der ordentlig bakket paa Piben, først bare energisk, siden med Ophold ind imellem og mange smaa søde Lyde.

Og da de stakkels betændte Øjne blev store og sorte og smukke af Mæthed og tilsidst tilfredse faldt i, følte den unge fremmede det som et Stik af Lykke i Hjertet. »Nu skal vi have lagt den Lille ind at sove,« sagde han bestemt til Moderen; men hun virrede bare med Hovedet og snøvlede: »Du kan jo prøve paa det; han slaar baade dig og Ungen ihjel.« »Naa,« sagde den fremmede »jeg fik jo da Lov til at varme Mælken ved Gassen. Skulde det saa ikke nok gaa?« Han vovede sig atter ind i Kvistværelset; et stort opdunstat Hoved

stak op af en gammel Kavaj paa en pjaltet Sofa og hilste ham med en drønende Snorken. Forsigtigt lagde han Barnet paa nogle Klude paa Gulvet og gik ud til Moderen. »De kan frit gaa ind, han sover nu.« Konen hankede sig op. »Saa kan en anden en kansasens faa Lov at existere et Par Timer igen,« murrede hun uden at se paa ham; »og saa skal du vel have Lov til at slippe af med en Præken om Jesus, inden du gaar. Men den kan du holde til Døren; den faar mere ud af det end mig. Vil Jesus mig noget, saa maa han komme selv.« — »Det er han jo ogsaa,« sagde den fremmede stille. »Hvad er han?« Konen vaagnede op i et Sæt og maabede paa den blege hulkindede unge Mand foran hende; »er du Jesus maaske?« — »Ja,« lød det stille Svar; »hvergang en gaar hans Ærinde til en anden, er det Frelseren selv, der kommer i ham. Men gaa nu ind og sov. Du kan hente mere Mælk til dit Barn i Ismejeriet dernede. Jeg har betalt foreløbig for en Uge for dig der.« Han vendte sig hurtigt og tog Trappen i raske Spring. Saa snart han naaede ud paa Gaden, aandede han dybt og befriet, skønt Luften ogsaa der var dunstfuld. Saa rystede han med en Grimasse det vaade Buxeben ud fra Laaret, og da en Spurvogn i det samme kom duvende forbi Enden af Gaden, løb han den ind og sprang paa.

*

1932

Tro.

Det var ikke med min gode Vilje, at jeg under Diskussionen i »Politiken«s Foredragssal i Aftes maatte spille Afbryderens upassende Rolle. Men da Ordet ikke var frit, og da de 4 privilegerede Herrer hver for sig gav forbløffende Udtryk for Mangel paa Begreb om de Ting, de udtalte sig om, var det ikke nemt at holde sig i Skindet. Som en af Diskussionens Tilhørere, der ganske vist heller ikke har Begreb om Tingene, men dog i hvert Fald mere, end det lykkedes nogen af de 4 Deltagere at lægge for Dagen i Aftenens Løb, beder jeg i Dag, da Ordet er blevet frit, om Lov til et Par supplerende Tilføjelser til mine Afbrydelser.

Den kristne Kirke har en eneste Opgave: at holde Troen paa Gud i Live, saadan som Jesus Kristus lærte og levede den. Det vil sige, at det er Sindene, den henvender sig til. Og det vil igen sige, at den giver Pokker i alle Institutioner og Foreninger og al det ydre Stukværk, hvormed Mennesker mener at kunne stive deres mer eller mindre brøstfældige Idealer af. Naar man behager sig i at slaa sig for sin Bringe og fremhæve Socialdemokratiets organiserede Broderskab, saa svarer den evangeliske Kirke med en let Gaben, at organiseret Broderskab er for det første en Frase og for det andet en Løgn. Ser man nøjere til, afslører det sig jo snart som ikke Broderskab, men Kollegaskab, Interessefællesskab. Og dernæst er det en Løgn, saa sandt som Broderskab ikke kan organiseres, da Mennesker jo da ikke bliver Brødre, ligegyldigt hvad man gør ved dem, hvis de ikke er det fra Fødslen af, hvilket aandelig forstaaet betyder, hvis de ikke har Brodersindet. Saa megen sund Sandhed ligger der i, at den kristne Kirke fra sine tidligste Dage har hævdet, at der, for at det skulde være muligt at faa Del i dens Broderskab, maatte en Genfødsel til.

Paa samme tummelumske Plan ligger en Kollegas Misforstaaelse, naar han for at overbevise om, at den kristne Kirke ikke er saa skeløjet endda, fremhæver, at Præsterne baade er gaaet i Procession til Protest mod Nedskæring af Aldersrenten og ogsaa har dannet en antimilitaristisk Gruppe. Der er her Tale om rent ydre Foreteelser, som det kan være ganske prisværdigt af samme Mennesker at laane Navn til, men som intet har med selve Kirken at gøre. I det første Tilfælde er der endda Tale om ren og skær Indblanding i Politik. Her kan den enkelte Præst baade privat og ogsaa paa Prædikestolen tage Stilling, føle sig tvunget til at protestere eller samtykke, alt eftersom Tingen nu stiller sig for ham; men han har ikke Lov til at agitere Kolleger sammen med sig til en fremrykkende Falanks, der kan give det Udseende af, at her kommer Kirken. I den evangeliske Kirke har vi for længst givet Afkald

paa Rom. Vi protestantiske Præster har i Sandhedens Navn uhindret Adgang til at skændes om alt mellem Himmel og Jord og meget mere til, kun enige om dette, at det er vor Opgave som Evangeliets Tjenere at holde Forbindelsen aaben mellem Jorden og Gud.

Naar man derfor anklagende raaber: »Hvor var Kirken henne i Arbejdersagen, i Fredsagen, i Kvindesagen?«, saa svarer vi venligt: Den var gudskelov ikke med dér, for dér havde den intet at gøre. Og naar han tilføjer: »Tænk, hvilken Magt og Anseelse Kirken forhen havde, og hvilken beskæmmende Stilling den nu indtager, hvordan den er trængt op i en Krog!«, saa begynder vi noget utaalmodigt at spørge, om man da ikke begriber, at det er just dér, vi skal være.

Selvfølgelig var det gevaldig romantisk at staa i en Purpurkappe og dirigere Orkestret med Velsignelser og Bandlysninger efter Behag. Det har vi prøvet i Aarhundreder. Og saa meget Mennesker er vi jo unægtelig, at det af og til kribler os i Fingrene efter at faa Lov til at prøve igen. Men saa sejrer det kristne Menneske i os, og vi siger til os selv: Nej, nej, nu begynder det endelig omsider at blive i Orden igen! Nu er vi trængt ind i en Krog, nu indtager vi en beskæmmende Stilling i Samfundet, nu begynder vi i ydre Vilkaar igen at ligne ham, Tømmersvenden, som de trak paa Skuldrene ad og ærgrede sig over og tørrede deres Snot af i Ansigtet paa og slog sig paa Laarene ad og klyngede op. Maa vi nu blot have bevaret den Sandhedens Kraft fra ham, der ikke virkede ved noget ydre Middel eller Opstyltethed under nogen Form, bare ved sin indre Lødighed, bare ved det, at det var Sandhed.

Derfor maa vi sige nej Tak til Anvisninger paa, hvordan Riget skal vindes tilbage. Vi vil ikke vinde det tilbage. Men dernæst maa vi jo ogsaa vedgaa, at vi har grumme liden Tillid til, at disse Anvisninger dur. En Tevandsreligion, der bestaar i en filosofisk Hypotese om, at Gud er vor Far, og vi skal allesammen være gode ved hinanden, er ingen Religion, men en Bespottelse af al Religion. For at Gud skulde faa sat denne tyndbenede Idé i Omløb i Verden, havde han højst haft Brug for en — ja, vi kan jo sige en Biblioteksassistent øvet i at læse Bogrygge, men ingen torne kronet Verdensfreiser i et Golgatamysterium. Hvad Vægtklasse denne Religion tør henregnes i, røbede Indlederen selv ved at vende sig til en Fritænkerprofessor og spørge: »Herregud, hvorfor maa den ikke være her? Den kan da ingen Skade gøre.« At man kan indbilde sig, at en Religion, der ingen Skade kan gøre, skulde være Religions Navn værd! O vanhellige Enfold!

Vi skal slippe Dogmerne! Og en Frikirkepræst tilføjer, at den moderne Videnskab vil oplyse os om, hvilke Ord der virkelig er af Jesus, og hvilke der bare ikke er det. Som om den moderne Videnskab oplyser os om noget som helst! Som om der paa det historiske Omraade nogen Sinde kan fastlægges noget med Sikkerhed.

Men altsaa, naar vi saadan staar med en kortklippet og sjinglet lille Bubikopf til Bibel, saa vil det store run komme til Kristendommen. Saa er det saa ligetil altsammen, saa nemt at forstaa, saa let at tro paa, saa stemmende med Forstanden, saa parallelt med Videnskabben. Som om vi ikke netop her i Søren Kierkegaards Fædreland vidste, at Kristendommen skænker os de Værdier, der kun kan fastholdes med Troens Lidenskab i et Trods-alt, noget, som det er umuligt at forstaa, urimeligt at tro paa, som giver Døden i Forstanden og

Helvede i Videnskaben. Noget, som er, fordi det er.

*

Kortner og Jannings i »Patriot«.

Der blev i Anledning af Fritz Kortners Besøg i København i et Blad fremsat den Paastand, at det var en betydelig Kunstners ypperlige Præstation i et ligegyldigt Stykke. Det er at gøre Sandheden og Alfred Neumann Uret at kalde hans »Patriot« for en os uvedkommende Beretning om en eller anden Hofintrige. Neumanns historiske Skuespil er først og fremmest Skildringen af en Mand i en af de mest dramatiske Situationer, der findes: Pligtkollisionen. Rusland styres af en sindssyg Zar, som enhver fædrelandssindet maa føle det som sin Pligt at fælde; den eneste, der kan det, er denne Zars bedste Ven, der tillige maa føle det som sin Pligt at værge ham mod ethvert Attentat. Hvad er der saa at gøre? Tvunget af Situationens Fortvivlelse finder han da den Udvej og træffer det Valg at ofre Vennens Liv for Rusland og sit eget for Vennen. Saaledes bringer Neumanns Drama os Bud om Menneskehjertet, stedt i en Virkelighed, der ubønhørligt byder det handle, men aldrig siger det, hvad det skal gøre, eller rettere med lige stærke Stemmer byder det gøre dette og det modsatte af dette, i Sandhed og for Alvor et almenmenneskeligt og eviggyldigt Motiv. Heroverfor er det af ingen Betydning, om Handlingen udspilles i en arbejdsløses Kolonihavehus eller ved en enevældig Kejsers Hof, og af liden Betydning, om det er en sindssyg, Motivet indføres ved. Naar Alfred Neumann selv i en Anbefalingskrivelse for Forestillingen oplyser, at med Kortners Tilsynekomst paa Scenen, skete det strax, »at Skuespillets Idé stod dér, paa en Gang legemlig og mystisk«, virker det kun som en Bekræftelse paa den sikre gamle Regel, at naar Anmeldelserne har sagt deres Idiotier om et Stykke, kommer Forfatteren selv og siger det mest idiotiske. Da Kortner gled ind paa Scenen, stod Skuespillets Succes dér, men for dets Idé var Zaren og dermed Kortner af underordnet Betydning.

Men naturligvis ikke for Ideens Udførelse; denne Selvhersker maa være tegnet saadan, at man kan forstaa, at det for Grev Pahlen er lige umuligt at myrde ham og at lade være. Ja, han maa egentlig være skildret saadan, at alle vi paa Tilskuerpladserne føler begge Dele, at dette Menneske maa myrdes, og dog, nej, det maa han ikke, det maa han aldrig i Evighed. Hvilket er saa meget sværere, som vi lever i en Tid, da Kronens Hellighed saa langt fra er noget selvfølgeligt, mens politisk Mord derimod igen begynder at staa paa den daglige Spiseseddel.

I den saa overmaade sjældne, lykkelige Stilling har det teaterinteresserede København befundet sig i denne Forsommer, at det har kunnet drage Sammenligninger mellem to af Verdens største sceniske Kunstnere i den samme Opgave: Fritz Kortner paa Dagmarteatret

og Emil Jannings i Biografen, begge som Zar Paul I i »Patriot«. Vanskeligt kan man faa en mere straalende Bekræftelse paa Sandheden af, at en Rolle kan fremstilles absolut lige overbevisende paa de videst forskellige Maader. Og dog var hele Forskellen vist alligevel kun den, at mens de begge fremstillede et sindssygt Menneske, laa Trykket hos Kortner paa sindssyg, hos Jannings paa Menneske.

Kortners Gengivelse var duperende, overrumplende, lammende. Der har aldrig levet saa galt et Menneske paa Jorden som denne lille, skulderforvoxede, snigende og springende Skikkelse med de uberegnelige Hænder, den ombøjede Tunge smuttende frem mellem de smaa spidse Tænder, den tynde, hjælpeløse, gnældrende Stemme og de intetstedsværende pludselige Øjne. Fra at imponere med dette overvældende Resultat af Dygtighed, af Studium og Gengiverevne, naaede han til at forfærde ved ligefrem at indgyde Tilskueren en ubestemt Angst for, at han ikke længere fremstillede en gal, men var gal, at den sadistiske Hvæsen maatte komme fra hans egen Sjæl, som jo dog Spyttet kom fra hans eget Svælg, at et af de lurende overrumplende Hop skulde bringe ham ned fra Scenen, og man selv om et Øjeblik ind i sit eget Ansigt have hans hede, nervøse Aande og maaske Slaget af den krummede Ridepisk, som man aldrig hele Aftenen igennem vidste om, hvornaar og hvorhen den svirpede. Men man kan ikke ustraffet være saa dygtig. Jo mere Uhyggesfølelsen spændte En sin Klo om Hjertet, des mere inderligt ønskede man, at Ruslands ulykkelige Rige, hvor vi altsaa for en Aften havde faaet Borgerskab, kunde blive denne Rædsel og Usseldom kvit. Vi var sammen med en paa en Gang hæslig og ynkværdig afsindig, hvem man ikke — for sin egen og hans egen Skyld — kunde unde nogen bedre Skæbne end Døden. Da han sad med Vinkaraflen for sin Mund og kørte rundt med den, mens han med stadig svagere Stemme gentog og gentog: »Som en Karrusel,« begreb man, hvordan det hvirvlede afsted derinde i hans Hjerne, hele Verden og ogsaa hans Hoved maa have snurret i Dans, og ønskede ham af hele sit Hjerte en Ende paa det. Man forstod næppe nok Hadet hos den Soldat, han engang havde pisket, og for hvis Hænder han til sidst blev kvalt; thi hvor kan man hade en sindssyg? Og man forstod ikke Grev Pahlens Skrupler ved at dræbe ham, endsige at han selv kunde tage sin Død over det; thi ingen større Vennetjeneste kunde man dog gøre det stakkels lille frygtelige Uhyre. Den gribende Virkning, Jannings et Par Gange naaede ved at standse og lige som lede efter sin Forstand, var her udelukket; thi her var ingen Forstand at lede efter; den var haabløst væk eller havde vel aldrig nogensinde existeret. Heller ikke Tronens Højhed dækkede ham noget Sekund med sin forsonende Glans. Her var ingen Kejser, knap nok et Menneske, kun en sindssyg, rigtigt fremstillet, lyslevende fremstillet, genialt fremstillet, ja, næsten typisk fremstillet, som en Gud for alt degenereret og sammenskrabet Vanvid — saa det næsten blev En umuligt at føle menneskeligt over for ham.

Om ikke af andet saa af sin Statur var Jannings tvunget til at skabe en ganske anden Figur. Jannings er jo selv af Guds Naade Zar over alle Ruslande, hans Kæmpekrop kan ikke, vissen og med pibende Stemme, smutte rundt mellem Søjlerne i et Palads. Hans

Sindssygdom maa være uafhængig af Legemet, der er Sundheden selv, han kan simpelthen ikke blive saa haabløst sindssyg som Kortner.

Hos denne manglede Forstanden totalt, hos Jannings var der bare saa rent for lidt af den; en af de allermest pantsatte Bondedrenge inde fra Stepperne var kommen paa Tronen med ham. Her var Grusomheden ikke sadistisk og degenereret, bare uendelig primitiv. Jannings brugte Pisken, ikke umotiveret og satanisk, men naar han af en eller anden Grund var gjort rasende. Og Bondeinstinkt (Konen kan En gerne mishandle, men Dyrene skal En være god ved) fandt sit rørende Udtryk i hans Omhu for at faa Elskerindens lille Hund sat udenfor, hvergang dens Herskerinde skulde have en Omgang Stryg. Ogsaa fjoget Bondedefiffighed gav han aldeles troværdig, naar han utilfreds betragtede sin Underskrift paa en Befaling og saa fandt paa at omslynge den med en gevaldig Krusedulle; med hvilket Velbehag betragtede han ikke nu Dokumentet! saadan en Krusedulle var det ligegodt ikke enhver, der kunde have fundet paa at forskønne det med!

Men mens saadan en Kleppert kunde være forholdsvis uskadelig ude i Landsbyen, især hvis han var under Opsigt af et Par haandfaste Karle til at virke beroligende, naar det trak op til et Raserianfald, er Forholdet jo et ganske andet, naar han sidder paa Kejsertronen. De første Scener, hvor hans stygge, tunge, lidt ludende Skikkelse plumper rundt i Salene, tyrannisk og mistroisk, til Pahlens Udeblivelse sætter Forbitrelsen op i ham, saa han bliver ond og lemlæster, overbeviser til fulde om, at denne olme Tyr er ikke til at have gaaende løs i Rusland. Dette mindre end smaat begavede Kødbjerg, hvis Urinstinkters Grumhed yderligere er øget ved Bevidstheden om at have Magt, at have Raad til at følge dem, maa ikke just myrdes, men uskadeliggøres, ud i Landsbyen, hvor han hører hjemme, ind i en Anstalt bag nogle Tremmer, der er stærke nok til at holde for hans Samsons nævers Tag. Mens Kortner maatte dræbes, om ikke for andet, saa fordi ingen Tremmer kunde sættes saa tæt sammen, at ikke denne Panter kunde snige sig ud, var Abdikation tilstrækkelig for Jannings. Og dog — efterhaanden som Mistro og Lystenhed og Ondskab og glubsk Selvtilfredshed i doven Vexlen driver hen over Ansigtets grove posede Træk, bliver man saa led ved denne Skæbnens Fejltagelse, at man sidder og mumler: Se blot at faa ham væk. Mens man momentvis kunde saares dybt i Sindet af Medynk med den lille syge Kortner, er Jannings alt for mandfolket til at kunne kalde paa Medlidenheden. Altsaa: De har Ret, Pahlen! vi maa slippe for Synet af ham der paa Tronen, ligegyldigt hvordan! vil han ikke abdicere, saa slaa Tyren for Panden, lad ham dø i et Brøl!«

Et Kvarter senere sidder vi alle med skælvende Hænder: de maa ikke dræbe ham! han er dog et Menneske! han har Ret til at leve, saa godt som vi andre har det! det maa ikke ske.

Dette er den store Kunstners store Bedrift. Hvordan begyndte det? maaske med dette mærkelige, at Zaren over alle Ruslande ikke kunde taale at se Folk græde. Naar han kom ud for det, forundredes han, en sælsom hjælpeløs Raadvildhed tegnede sig i hans Ansigt, han ledte efter noget, ledte febrilsk, var det Forstanden, som alligevel var der, bare gemt under noget tungt og stift, var det Hjertet, der dunkede og vilde op i Halsen? og saa løb han, løb i angst uforstaaende Flugt fra Sønnen, der omklamrede hans Knæ, eller lukkede

Døren op for den unge Dame, han just vilde have voldtaget, dér kunde hun se, værsgod, hun kunde frit gaa, og han skubbede hende ud, mens han strøg hende trøstende og afmægtig over Haaret. Dér havde Paul I pludselig talt til os med menneskelig Stemme, Godhedens værgeløse Røst, der dog lyder over Mistro og Bryndes og Galskabs hæse Raab, Godheden, der er Menneskehedens internationale Sprog.

Derefter ramte han, Kolossen og Selvherskeren, vore Hjerter med sin Hjælpeløshed, sin Dødsangst og dybe Forladthed. Da han sidder, afskaaret, som vi alle er det, fra at faa Visshed om, hvad Sandheden er, midt mellem sine to eneste Venner, Manden og Kvinden, der gensidig beskylder hinanden for Konspiration imod ham, da hans Blik glider hen over Slægtsbillederne paa Væggen og standser ved hans eget, dem før ham paa Tronen, dem, der alle er myrdede en efter en, da han ser ind i Døden, der er os alle lige saa viss som Sandhedens Uvisshed, og i krympende Fortvivlelse rækker Pistolen til Pahlen: hellere for Vennens Haand end for Fjendernes, da ved vi, at nu, herefter, kan Pahlen aldrig gøre det, og vi ved, at han kunde række Pistolen til hvem han vilde af os hernede i Mørket, ingen af os kunde dog skyde paa ham, vor stakkels Broder og Ven.

Og da de alligevel har revet ham op af hans trygge Søvn og han skrigende flygter for Pistolerne gennem Salenes Midnatsmørke, og han vil ud ad den Dør, men dér kommer Soldater, men saa ad den da, og ogsaa der kommer de, og han snublende i sin Skjorte flygter op ad en Trappe, indtil han ser, det er Trappen til Tronen, det er Tronen selv, han staar ved nu, da øver Jannings sin sidste mægtige Bedrift. Thi pludselig falder der os Bind fra Øjnene: den Skæbne, der styrer Verden, tager dog ikke fejl, hvor vanvittige end dens Dispositioner stundom synes os: Manden i Skjorten deroppe, den pantsatte Bondedreng, det er jo Kejseren selv. Og hør, han staar der paa det Navn, som gør enhver, der kan stille sig paa det, urokkelig: »Af Guds Naade er jeg Zar over Riget, det kan ingen tage fra mig.« Og se, Pistolerne sænkes, og saa — — — Og nede i Mørket, hvor jeg sidder, kæmper jeg med mig selv for ikke at raabe op til Lærredet: »Le ikke, Jannings! det er for tidligt! du klarer den ikke, hvis du ler!« Men nu er det for sent, i tossedum Triumf har Læberne krummet sig udad i et Grin: »I Kvajpander, I Skrog, I Idioter, at I tror, I kan fælde mig.« Saa er han jo dog alligevel kun den pantsatte Bondedreng, og nu maser hans Kollega op ad Trinene, den anden Bonde fra Stepperne, Soldaten, han engang mishandlede, de Hænder er vant til Slagsmaal fra Kroerne, de kan nok klemme Livet ud igennem den Hals — — og saa er Revolutionen fuldbyrdet, men det er ikke en Sejrherre, der skiller sig ud fra de andre, men en Morder med bange Hænder. Og nu blotter de alle Hovedet, Zaren er død, et Menneske er død.

Saa har Kunsten igen engang talt til os med — ja, med selve Evighedens Røst. Et Digterværk baaret frem af to af de allerstørste — hvem af dem var størst? Maaske er der Mening i at sige, at Kortner naaede højest, Jannings dybest.

Vedersø Pgd., Maj 1932.

(Returneret fra »Politiken«.)

1941

Var ikke det i Gaar?

Var ikke det i Gaar, jeg saa dig staa
du unge Birketræ, prinsesseene
i Mosen, og paa spinkle Sølvvertene slaa
op et Silkegrønt mod Himlens Blaa

og overmodig ung med Nakken slaa
ad dem, du saa paa Krøblefødder bene
omkring dig, Lyng og Mos, der maa formene,
til lavt og surt man helst sig holde maa?

Du rakte dig blot højere paa Taa.
Har, Danserinde, du forstrakt en Sene?
Din lyse Pragt er vissengul og graa.

Og under Høstens Aande skarp og raa
den gyser med de vaade sorte Grene
og ved, hvad Lyng og Mos nu venter paa.

*

Ti, Hjerter, ti! Hvad nytter det at græde?
Liv er: at være under Dødens Tvang.
Kan virkelig Forkrænkeligheds Tang
afklemme dig endnu saa salt en Væde?

Ja, blodigt angres maa hver Blodets Glæde.
Sandt, sandt: der Wahn ist kurz, die Reu' ist lang.
Jo stoltere du dig i Dansen svang,
des mere sindigt fik du siden træde.

Og den, hvis Blik ser ned, hvis Hu er trang,
som har det fejge Mod, der alt tør smæde,
faar immer Ret, hvor groft han selv er vrang.

— Du lo i Sol og Dugg i Brisens Fang.
Det var, som Evigheden var til Stede.
Saa tungt, det lette Ord: der var engang.

*

Da ranker du din Stamme til et Nej:
»Hvad staar du dér og klynker? Er du Sanger
og møder kun med golde Rim paa Anger?
Hvad engang var, tilbage vender ej.

Nu ruster jeg mig til en anden Leg.
Og om saa Fjenden paa den hvide Ganger
med Isspyd mig i Hjertekulen stanger,
jeg viger ingen Tomme fra min Vej.

Om ikke stor og stærk, saa er jeg sejt,
og frem igen til Foraar nok jeg langer,
saa skal du se mig atter grøn og grejt.

Pyt med om knap saa smækker, knap saa svaj.
Thi Storm og Kulde gør med Styrke svanger.
Farvel! Og saa paa Gensyn, du, til Maj.«

*

Ved Mors Død.

En Aften da jeg var lidt sløj,
tog selv du af mit Tøj
og bar mig god og stærk og varm
til Lejet paa din Arm

og løftede i Sengen op
min bitte kolde Krop
og knæled hos din lille Søn
og bad vor Aftenbøn.

Da hvisked jeg: »Naar jeg bli'r stor,
og du bli'r lille, Mor,
saa kan du stole paa, din Dreng
skal bære dig i Seng.«

Du lo og klappede mig mild
og stopped Dynen til
og lagde blødt mod min din Kind,
og saadan sov jeg ind.

Men har jeg ikke smukt holdt Ord?
jeg kyssede dig, Mor,
og lagde ømt mod din min Kind,
og saadan sov du ind.

Saa kold, saa lille var din Krop.
Jeg løftede den op
og lagde med vor Aftenbøn
dig her til Ro i Løn.

*

Hvor Minderne dog stiger
fra Hjertets skjulte Grund
og tænder Smil, der bliver
til Taarer samme Stund.

Jeg aabner mine Arme
med baade Ja og Nej,
imens jeg ser paa dette
uvirkelige Dig.

De bliver ved at vælde,
de Minder, fler og fler,
og hvisker allesammen
det ene: »Aldrig mer.«

Lille Mor,
Verden er saa stor, saa stor.
Men det største, som jeg lærte
her at kende, var dit Hjerte,
lille Mor.

*

1942

For Livets Herre knæl.

For Livets Herre knæl,
I to hinanden kære!
Han jer Velsigner være
til Legeme og Sjæl
med Blodets unge Lyst
sødt i hinandens Arme
og trofast Viljes Varme
uslukkelig i Bryst.

Han selv har tændt den Ild
i Kvinden og i Manden,
der gør, at hos hinanden
er først de rigtig til.
Hans Naades Skaberbliv
skal jer Forening smykke:
af Livets største Lykke
opstaar det nye Liv.

Hvor er I glade nu,
at I blev Mand og Kvinde,
og aldrig skal den svinde,
den Glæde, af jer Hu.
For synker Blodets Baal,
i Arnen fort det brænder:
som mer end Hjertevenner
I hjælpes mod jert Maal.

Gud selv jer føre frem
igennem Lyst og Vaade!
Den store Mesters Naade
skal bygge jeres Hjem.
Med Tak og Tro kun knæl
for ham, I helst vil ligne.
Da skal han jer velsigne
til Legeme og Sjæl.

*

Til Baade.

»Det kan ikke Mennesket tjene
til Baade at være alene,«
saa talte den alvise Gud,
inddyssede Manden med Blide
og dannede ud af hans Side
en Kvinde, den første, som Brud.

Saa skal I da begge to vide,
at trofaste Side om Side
I bør gennem Dagene gaa.
Saa skal I da begge to vide,
at lykkeligt Side om Side
I hvile om Nætterne maa.

Gud rede da selv jeres Leje
og gi' jer hinanden i Eje
at vorde eet Kød, som han bød,
og vaagne med Lykke i Sinde
til Dagværket ude og inde,
hinandens i Liv og i Død.

Han vie jer Pagt med hinanden,
han fylde jer Fadet og Kanden,
han signe jer Munde og Favn,
han gi' jer hinanden at ære
og skænke jer Lov til at bære
det skønneste Menneskenavn.

*

Den Gud, der lod Blomster.

Den Gud, der lod Blomster
besmykke sin Jord
og Fugle gav Tunger
til jublende Kor,
han skabte jer ogsaa
til Brudgom og Brud.
Velsignet da være
den Foraarets Gud!

Som Blomsterne dufter
hans Godhed til Pris
og Fuglene synger
paa selvsamme Vis,
skal ogsaa jer Elskov
fra Hjemmet i Vang
opstige til Himlen
i Duft og i Sang.

Ja, hvergang I mødes
som Kvinde og Mand,
I to, i en Lykke
langt over Forstand,
da Held jer for evigt,
om dybt I fornam:
Gud signer vor Elskov,
og den signer ham!

*

Af Jordens Gaver.

Af Jordens Gaver saa mangelund,
du i din Naade mig sender,
mest takker jeg for min Kæres Mund
og hendes signede Hænder.
Som Fuglen jubler i Mark og Skov
fra Redens Skjul i det lave,
jeg synger, Herre, dig samme Lov
for samme Elskovens Gave.

Jeg takker, du skabte mig hel og sund,
at jeg den Lykke fik kende,
hvor dybt fortrolig mod Mandens Mund
en Kvindes Læber kan brænde.
Den unge Adam — i Kraft, i Glans
en Skabning Mesteren værdig!
Men først da Eva blev til, blev hans,
først da var Skabelsen færdig.

Jeg kendte dig godt, og Livet var kært,
i Barndommens hegnede Have.
At kende dig ret fik dog først jeg lært
i Elskovens hellige Gave.
Hvergang hun søger min Mund med sin
og slaar sin Arm om min Nakke,
dig er det, der skænker mig Livets Vin,
dig vil jeg skælvende takke.